

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Cekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

SCLOVENECE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Domovina

Tudi v nemirnih in zmedenih časih, ko ljudje žive v duševnih stiskah in mnogo se trepetajo ob skrbi za lastno usodo in za usodo svojih dragih, ohranja beseda svojo polno moč in veljavo. V takšnih časih se še s prav posebno nežnostjo razteza na vse, kar objema naše oko in kar je drago našemu srcu z željo, da bi vse to neokrnjeno ohranili sebi in bodočim rodovom.

To je naša domovina.

Kako je naša narodna pesem, ki jo je ljudska duša oblikovala v veselih in žalostnih dneh naše preteklosti, vsa prežeta z globokim domovinskim čutom! Z njo na ustih je narod črpal moč, da je prenašal tudi v najtežjih trenutkih tegobe malo naklonjene usode. Kajti ravno v voljni požrtvovalnosti se razodeva prava domovinska ljubezen. Brez tega je vse drugo le izraz hipno vzvalovnega čustvovanja. Domovina nam je nekaj samo po sebi umljivega, o čemer človek le redko govori, a se je v urah nevarnosti tem tesneje oklene.

Domovina zahteva večkrat od nas žrtve. Šele ko zanjo trpimo, se nam največkrat razodene njena lepota in vrednost. Ko je v nevarnosti, takrat se je prav posebno pristočno oklenejo naša srca. Potem začutimo, da domovina ni le reka romantike, ampak da to je materina zemlja s hišo očetov, da je to življenje, kakor ga ni več enakega na svetu, da je globoko doživetje vsega, kar nam daje in da je najgloblja bolečina, kadar trepetamo za njeno posest. Ljubezen do domovine ohrabri srce in pokleni voljo, da je človek pripravljen tudi na največje žrtve.

Domovina zahteva od nas zvestobo. Nikakor ne zvestobe, ki je le na jeziku, ampak ki zna prenašati, trpeti in žrtvovati, zvestobo v dejanju. In morda je to bolj ko kdaj ukaz našega časa, ko bodo le pogumni in zvesti obstali.

Domovina pomenja za slehernika verstvo v njegovi narodni skupnosti, ki ima z njim vred delež na isti zemlji. Izven domovine smo in ostajamo le tuji, katerim se vsi plašno in nezaupljivo umikajo. Kdo se ni okusil trdote tujine? Tuja govorica se ne prilaga našemu srcu in ne more prinesiti v našo dušo nikdar tiste topline kakor domača beseda. Izven domovine boš težko našel ono medsebojno navezanost in povezanost srca in duše, ki osladi življenje resničnim prijateljstvom. Zvest narodne skupnosti je užitek, ki ga neskaljenega more dati le domovina.

Zato nam domovinski čut nalaga dolžnost napram narodni skupnosti. Po svojih močeh smo dolžni podpirati vse, kar koristi narodovemu ugledu, zdravju in moči in kar služi narodovi veličini. Šele potem smo se res vrasli v narodovo skupnost, ako z njim vred nosimo soodgovornost za njegovo usodo. Imeti moramo živ smisel za narodove rane in njegovo trpljenje. V skupno občuteni doživeti bolečini bomo mnogo tesneje zrasli v eno celoto, kakor pa če bi preživljali same ve-sele in brezskrbne dneve življenja.

Usodna in zvesta povezanost slehernega po-edincea z narodom more nam in bodočemu rodu prinesiti največji blagoslov. Vsi smo kakor člani iste, težko preizkušene družine. Podpirajmo se med seboj, pa bomo imeli vsi od tega korist in veselje. Citajmo v teh mračnih dneh večkrat pre-lepe besede, ki so jih naši najboljši duhovi kdaj izrekli o Sloveniji in o Jugoslaviji, da se očistijo naša srca in da nam bo neprestano pred očmi predragocen zaklad, ki nam je domovina in ki ga moramo vedno znova zaslužiti z verno službo in če treba tudi s trpljenjem.

Ljubezen do domovine pa mora poznati tudi odpuščanje. Kajti odpuščanje je izliv vsake resnične ljubezni. Hoteli bi tudi drugim privoščiti, da bi imeli isto ljubezen in isto domovinsko doživetje kakor ga nosimo mi v svojih dušah. Vsak narod je velik in vreden prostora pod soncem, ki ljubi svojo zemljo in svojo besedo in ki je preščinjen izve narodne skupnosti. Zal se v vsakem narodu najdejo tudi takšni, ki jim domovina in materina govorica ne pomenja nobene vrednote. Želimo, da bi se vrnili s strpotostjo in da bi se otrsli svoje pogubne zmote. Velikodušno jih bomo sprejeli v svojo sredo. Velika doba, ki jo preživljamo, mora najti naš narod dorasel težkim nalogam, ali pa pojde čas preko nas.

Predvsem pa ne sme biti nikomur dovoljeno, da bi izrabljali domovinska čustva v svoje sebične namene in ki bi hotel stisko našega časa, ko so najhujše ljudske plasti močno prizadete, porabiti za to, da sebi pripekulira premoženje. Proti takim nesocialnim poizkusom ni noben zakon in nobena kazen dovolj ostra. Domovina ne pozna enih, ki bi le jemali, in drugih, ki bi bili dolžni samo dajati. Narod je družina, kjer se družinskih članov ne sodi po besedah, ampak po njih dejanjih. Zdrav narodov čut veleva, da se verižnike, špekulante in navijalce cen poizjelo na prislino delo, med tem ko naj se njih krivično pridobljeno bogastvo razdeli med tiste, ki se žrtvujejo v službi domovine. Drin.

Govor vodje rajha Hitlerja v Gdansk

Gdansk, 19. septembra.

Danes popoldne je v Gdansk prišel kancler in vodja rajha Hitler in je bilo za to priliko v mesto sklicano velikansko ljudsko zborovanje. Vse mesto je bilo v zastavah in Hitlerju so priredili silno navdušen in lep sprejem. Zborovanje se je začelo popoldne ob 5 in ga je odprl gaulajter Forster, ki je uvodoma podrobno naštel vse Hitlerjeve zasluge za osvoboditev mesta. V imenu vsega prebivalstva se mu je zahvalil za osvoboditev, vsi navzoči pa so večkrat v zboru vzklikali: »Mi se zahvalujemo našemu vodji!«

Za Forsterjem je povzel besedo Hitler, ki je izjavil naslednje misli:

Ta veličastni trenutek ne doživljamo samo mi, ampak ga doživlja ves nemški narod. Jaz sam se popolnoma zavedam veličine tega trenutka. — Gdansk je bil nemško mesto, je nemško mesto in bo nemško za vedno ostalo. Usoda tega mesta je posledica vse Nemčije. Če se je sedaj zaradi tega mesta razvila nova vojna, tedaj je to pač zaradi tega, ker so na prejšnjo svetovno vojno pozabili tisti, ki so na njo tedaj najbolj hujskali.

Versajski mir, ki je svetovno vojno zaključil, ni nobenega problema razrešil, postavil je celo vrsto novih problemov in za nemški narod je v prvo vrsto postavil ta problem, kdaj se bo dvignil, zavrgel ta mir in razrešil vse nove probleme. Na svojem življenjskem prostoru je sedaj zbranih 82 milijonov Nemcev in nič ne pomaga, če se to dejstvo Angležem dopade ali ne.

Če drugi državniki pravijo, da ne morejo več verjeti v verodostojnost in v besedo nemških državnikov, tedaj mi izjavljamo, da mi ne moremo verjeti besedam tistih, ki so zatajili vse obljube, ki so jih dajali tudi v versajski mirovni pogodbi. Versajska mirovna pogodba je bila velika neumnost.

Obtožbe proti Poljski

Z versajskim mirom je bila Poljska ustanovljena kot narodnostna država. Na vzhodu so napravili zopet nekaj takega, kakor takrat, ko se je razdelila avstro-ogrska monarhija. Od vsega, kar je obstajalo na Poljskem, je imela koristi samo tenka plast, ki je vladala z nasiljem in terorjem nad vsem ljudstvom. Usoda Nemcev v tej državi je bila strašna. Manjši narodi imajo namreč napram velikim narodom občutek manjvrednosti in iz teh občutkov manjvrednosti ovirajo večje narode pri širjenju njihove kulture. Tako je tudi manjši in manj kulturni poljski narod oviral veliko kulturno delo nemškega naroda. Toda vkljub vsemu sem tudi tukaj hotel doseči sporazum in poravnavo.

S povzdignjenim glasom je nato Hitler poudaril, da so na zapadu in na jugu nemške meje dokončno postavljene. Tam smo mir rešili za bodočnost. Tak mir sem hotel doseči tudi na poljski meji. Tedaj je Poljsko vodil maršal Pilsudski in z njim sem sklenil sporazum, ki bi naj omogočil mirno sožitje med obema narodoma. Toda njegovi nasledniki so barbarsko postopali z nemško manjšino. Kaj vse so morali naši Nemci tam pretrpeti od države, ki je bila v vseh ozirih daleč pod nami! Nemčija pa je bila in bo velesila, ki je v tem primeru morala gledati, kako globoko pod njo stojijo narodi postopajo z Nemci.

Hitlerjevi predlogi

Vendar pa sem na vse načine poskušal najti mirno rešitev. Hotel sem vzhodno Prusijo povezati z Nemčijo, Poljski pa pustiti dohod do morja v nemškem Gdansk. Strogo sem hotel upoštevati poljske gospodarske koristi. Poljskemu in nemškemu narodu sem hotel prihraniti nasilno rešitev. Zato sem na pomlad Poljski ponudil, da naj se Gdansk priključi k Nemčiji, novo zgrajena nemška cesta naj poveže vzhodno Prusijo in Nemčijo, Poljska pa naj dobi svoje mesto v gdanskem pristanišču. Obe državi bi si naprej jamčili mir. Poljska pa bi poleg Nemčije lahko zavarovala tudi obstoje Slovaške. Ne vem, kaj je poljska vlada tedaj mislila, da je moje predloge odbila. Na moje ponudbe je Poljska odgovorila tako, da je začela mobilizirati. Začelo se je preganjanje Nemcev na Poljskem. Prosil sem Becka, da naj me še enkrat obišče v Berlinu, namesto v Berlin pa je Beck odpotoval v London.

Kmalu nato pa se je začela na Poljskem silna gonja. Poljski tisk je pisal, da poljske meje po vojni ne bodo samo ob Odri, ampak ob Labi. Neki poljski maršal je celo rekel, da bo poljska armada nemško armado dobesedno razsekala. Preganjanje nemške manjšine je naraščalo, v poboznih demokratičnih državah pa tega nihče ni videl. Kdo je Poljsko tako preslepil? Ali so Poljski res mislili, da se bo Nemčija dala zasmehevati od tako neznačnega naroda? Na zapadu so začeli Poljsko hujskati k odporu. Poljski so dali tisto nemiselno jamstvo.

Na naslov Anglije

Mi Nemci smo stalno svarili pred nevarnostjo, da bi se v kakšni državi smeli pojavljati močje, ki bi trdili, da je vojna potrebna. Opazili pa smo,

da v demokratičnih državah, kjer ni nobene discipline, takšni vojni hujskaci lahko dobro uspevajo. Pri nas v avtoritarnih državah, kjer je vse strogo disciplinirano, kaj takšnega ni mogoče. V Angliji pa so Churchill, Duff Cooper in Eden neovirano hujskali naprej za vojni obračun.

Mi smo nemški narod pripravljali na to, da bo kos presenečenjem, ki jih lahko takšni hujskaci izkovejo. Vsi veste za razvoj položaja v dneh meseca avgusta. Še v zadnjih avgustovih dneh sem bil prepričan, da bo mogoče vse težave razvložiti s sporazumom. V zadnjih dneh se je tudi Anglija trudila, da bi omogočila neposredna pogajanja med Poljsko in Nemčijo.

Zato sem se usedel za mizo v Berlinu in s svojo vlado dva dni čakal na poljskega zastopnika. Naši predlogi so bili stavek za stavkom prečitani angleškemu veleposlaniku. Poljska pa je nato odgovorila tako, da je naslednji dan odredila splošno mobilizacijo in nasilja nad nemško manjšino so se še pomnožila. Mi smo leta in leta mirno opazovali vsa ta izzivanja. Toda tudi tedaj je še bilo mogoče rešiti mir. Posredoval je še predsednik Italijanske vlade Duce, Francija je sprejela to posredovanje, prav tako pa sem tudi jaz pristal nanj. Toda Anglija je odbila te predloge in nam poslala ultimatum dveh ur. Toda Angleži so se zmotili. Današnja Nemčija ne sprejema več nobenih ultimativ. S poljske strani smo prenašali strašne stvari in vendar nismo postavljali nobenih ultimativ.

Nemška vojska je opravila svoje delo

Če se je Poljska odločila za vojno, tedaj je storila to zato, ker so je druge države in to nahujskale. Drugi so mislili, da bodo Poljski hitro opravili z vsem in da bo to za tiste, ki so jih posilali v vojno, najlepša trgovska zadeva. Toda zgodilo se bo to, da to za nje ne bo najlepša kupčija, ampak največje razočaranje. Poljskom so pri-govarjali, da nemška vojska ni dobro opremljena, da nemško orožje nič ne velja, da Nemčijo razkrajajo notranji defetizem in da so v Nemčiji ve-liko razlike med režimom in narodom. Poljski so skočili v vabo in od tedaj je prešlo 18 dni in redkokdaj se je v zgodovini tako strašno izpolnil naš nemški izrek: »Mit Ross, Mann und Wagen, haben wir den Feind zerschlagen!«

Včeraj in danes se valijo proti Nemčiji ogromne kolone ujetih Poljakov. Ujeli smo jih do sedaj 300.000 in maršal Rydz Smigly je namesto v Berlinu sedaj v Černovicah.

„Poljska se ne bo nikdar več dvignila“ „Ponosen sem na to, da me Angleži napadajo“

Nemčija si je na zapadu in na jugu postavila dokončne meje. Tam je Nemčija sklenila doseči popolno pomiritev in mislili smo, da se hujškačem ne bo posrečilo ustvarjati nemira na tej strani. Nisem imel namena vojskovati se proti Franciji in Angliji. Odranil sem vsa nasprotja med Italijo in Nemčijo, kar sem dosegel tudi z osebnim stikom z Mussolinijem. Vsa vprašanja s Francijo sem po glasovanju v Posarju smatral za razrešena. Tudi z Anglijo sem se trudil, da bi vpostavljal iskreno prijateljstvo. Če je bilo vse to odbito in če angleški narod hoče voditi vojno proti Nemčiji, tedaj moramo izreči samo to:

Poljska se po versajski pogodbi nikdar več ne bo dvignila. Vstajenje Poljske je nemogoče, kajti za to ne jamči samo Nemčija, ampak tudi Rusija.

Nemški narod bo vse prenesel in vse vzdržal

V Angliji pa govorijo, da hočejo odstraniti režim v Nemčiji, to je moje osebo, ker jaz predstavljam ta režim. Za mene je velika čast, da me Anglija postavlja na kocko. Vzgojil sem nemški narod tako, da sta režim in narod v Nemčiji eno. Če bi Angleži hoteli uvesti v Nemčiji kak drug režim, tedaj bi se jim to posrečilo samo z njihovim denarjem. Plačan režim pa ne bo nikakor več vladal nad Nemčijo. Če bi me v Angliji hvalili, bi bilo to zelo slabo znamenje. Ponosen sem zato, da me oni napadajo. Narodno-socialistična stranka pa bo to borbo pripeljala do konca.

Ko Angleži pravijo, da bo vojna trajala tri leta, tedaj lahko rečem samo to, da moram izraziti svoje sožalje francoskemu bojevniku. Kajti on bo krvavel za angleške koristi. Če bo vojna trajala tri leta, to je nekoliko odvsnje tudi od Nemčije. Pa če bi tudi trajala tri leta, štiri leta, pet let, šest let, sedem let, tedaj je samo eno jasno, da na koncu te vojne ne bo zapisano na čelu nemškega naroda: kapitulacija. Nemški narod ni več narod Bethmann-Holwegov, ampak to je narod, ki je podoben narodu Fridericijske Nemčije. Nemški narod bo vse prenesel in vse vzdržal, kajti pri tem ne gre samo za režim. Angleži se proti nam ne bodo borili, ampak bodo po vsem svetu iskali druge narode, ki bodo zanje krvaveli, oni pa jim bodo prodajali orožje in topove. Zato, da vržejo z oblasti režim v drugi državi, bodo Angleži sedaj poglajali milijone ljudi v borbo. Seveda lahko tako govorijo samo tisti, ki niso bili nikoli niti eno uro na bojišču.

Priznanje poljskemu vojaku

Vsa naša vojska se je sijajno izkazala. V tem trenutku pa moram izraziti tudi priznanje poljskemu vojaku, ki se je hrabro boril. Toda njegovo vodstvo se je izkazalo za popolnoma neinteligentno. Nižji častniki so bili z moštvo, višje častništvo se ni obneslo in poveljniki so se izkazali kot popolnoma nesposobni. Cela organizacija njihove vojske je bila pač »poljska«. Neki angleški list je pisal te dni, da sem odstavil nekega armadnega generala, ker prepočasni zmagujemo. Nihče takega dela ni opravil v 18 dneh. Tako bo mogoče sedaj v miru z zastopniki tega naroda govoriti in razpravljati o življenjskih zadevah.

Sporazum s Sovjeti

Priključila pa se je tudi Rusija, ki je sklenila zavzeti tista ozemlja, kjer žive njene manjšine. V Angliji in v Franciji so se silno zgražali nad zvezo med Nemčijo in Sovjeti. Demokracija je računala na sporazum s Sovjeti, toda njihov poskus se ni posrečil, dočim se je posrečil poskus sporazuma med Nemčijo in Sovjeti. Nemčija ostane to, kar je, Rusija pa to, kar je. Oba režima sta se dokončno sporazumela v enem: niti nemški, niti sovjetski režim ne mislita niti enega moža več žrtvovati za zapadne demokracije. Dovolj nam je nauka iz svetovne vojne. Za ta nauk sta oba naroda hvaležna Angliji in Franciji. Mi mislimo, da bomo lahko branili svoje koristi in to tako, da se bosta sporazumevala dva največja naroda. To je tem lažje, ker ni res, da bi nemška zunanja politika imela na vzhodu neomejene cilje. Angleški državniki so govorili, da hoče Nemčija prodreti tja do Urala, sedaj bodo pa lahko srečni, ko bodo zvedeli, da to ni res.

Mi smo se z Rusijo sporazumeli in s tem morajo vsi naši sovražniki računati. Med nami in Sovjeti je konflikt izključen, ker so naši cilji na tej strani zelo omejeni. Anglija mora biti tega sodelovanja vesela, ker dokazuje, da ni res, da si Nemčija želi gospodstvo nad vsem svetom in da tudi ni res, da si Nemčija hoče zavojevati Ukrajino. Imamo omejene cilje in omejene koristi in te bomo proti vsakomur branili. In da smo obrambno sposobni, dokazujejo dogodki zadnjih 18 dni. Nemčija in Rusija bosta tukaj namesto ognjišča ustvarili položaj, ki naj zmanjša napetost. Toda če mislijo, da bodo lahko to delo preprečili s triletno, petletno ali osemletno vojno, se pač motijo, ker bo pri določitvi časa za trajanje vojne imela tudi Nemčija svojo besedo.

Tudi proti Angliji bomo iznašli orožje

V borbi na Poljskem smo se držali pravil in upoštevali človečanske ozire. Nikjer nismo razbijali mest, kjer se prebivalstvo brezumno ni vrglo v borbo. V nekaterih mestih na Poljskem ni bila razbita niti ena šipa. Angleži pa sedaj proti nam organizirajo blokado in hočejo voditi tako vojno tudi proti ženam in otrokom v Nemčiji zato, ker vedo, da jim Nemčija na morju ne more nasproti postaviti istega orožja. Tako se Angleži ne borijo proti režimu v Nemčiji, ampak proti nemškemu narodu, nemškemu ženam in otrokom. Na koncu se bo pa še kljub temu izkazalo, da je ta Nemčija taka, da ne bo nikdar kapitulirala. Proti Angležem pa bomo mi tudi iznašli orožje, kjer nam oni ne bodo kos in tedaj naj se ne izgovarjajo s človečanskimi oziri.

Nemški narod je danes v svojem narodnostnem čustvovanju fanatičen, dasi ga ne preveva nikakšen husarski patriotizem. Sedanje vojne ni kriv nemški narod, ampak vojni hujskaci, ki so hoteli to vojno.

Gdansk bo nemški, dokler bo živel nemški narod

Danes sem prvič v tem mestu, prvič sem v Gdansk. Po 20 letih se vračam, vi prebivalci Gdanska, v okvir velike Nemčije. Nova Nemčija se je dvignila in ura vaše osvoboditve je prišla. Neizmerna je moja sreča, da je previdnost ravno mene izbrala za tistega, ki vas naj osvobodi. Zato morate upoštevati mojo ginjenost in mojo čustvenost. Postavil sem si že pred neštetimi leti za cilj, da ne bom prišel prej v Gdansk, preden ne bo to mesto osvobojeno in priključeno k Nemčiji. Hotel sem priti med vas kot vaš osvoboditelj. Danes sem doživel to srečno uro. V vsem tem, kar sem doživel, vidim zase najlepše plačilo za vse. Gdansk je odslej nemški in dokler bo nemški narod obstojal in dokler bo živel nemški človek, bo to mesto nemško. Mi vsi smo do zadnjega pripravljeni braniti veliko Nemčijo in vzklikamo: »Sieg-heil!«

Nato so vsi skupaj zapeli obe nemški himni in je bilo zborovanje zaključeno.

Zagrebska vremenska napoved. Nestalno in deževno. Topleje.

Zemunska vremenska napoved. Deževno zlasti v zahodni polovici države.

Dunajska vremenska napoved. Deževno in megleno.

Vlada je dobila zakonodajno moč

V »Službenih Novinah« od 18. septembra je izšel ukaz kraljevega namestništva, s katerim se razglasa na osnovi člena 116. ustave nova uredba o spremembah sedanjih določil ter sklepanju novih: § 1. Ministrski svet more do sestanka narodnega predstavništva z uredbami menjati sedanje

zakone, uredbe, pravilnike in druga določila ter postavljati nove, v kolikor to zahtevajo javne koristi. Te uredbe se morajo predložiti v potrditev narodnemu predstavništvu.

§ 2. Ta uredba stopa v veljavo z dnem, ko bo objavljena v »Službenih Novinah«.

Politični zapiski

»Če hrvatske interese dobro razumemo...«

Zadnjič je dr. Maček na vprašanje časnikarjev odgovoril, da osebno nima nič zoper to, če Slovenci dobe svojo slovensko banovino. K tej izjavi piše zagrebški »Obzor«, ki njegove besede v informacijo podajamo: »Dr. Maček je v svoji izjavi naglasil, da hrvatski narod nima prav nič zoper to, če Slovenci dobe svojo slovensko banovino. Če pa hrvatske interese dobro razumemo, je potrebno, da bo tudi slovenski narod zadovoljen. Ko Slovenci dobe svojo slovensko banovino, bo v njihovem interesu, da se skupaj s Hrvati ustavljajo vsakemu morebitnemu poskusu, da bi se zavlačevala priprava za novo ureditev države, ki naj končno uredi odnose med hrvatskim, srbskim in slovenskim narodom na temelju stvarne enakopravnosti.«

Sklepi JNS

Listi prinašajo sklepe, ki jih je z ozirom na nove razmere sprejel glavni odbor JNS v Belgradu. Med drugim je v teh sklepih rečeno: »JNS, vedno zvesta oporoki velikega kralja mučenika, gleda na vsa državna vprašanja izključno le s stališča splošnih interesov celote ter danes še bolj kot kdaj prej veruje v svoja nacionalna načela in ideale. Zato je globoko prepričana, da bo nova skušnjava znova potrdila poleg drugih napak v preteklosti tudi neomajno resnico, da le edino jugoslovanska enotnost in nedeljiva celota, pošteno in pravično izvajani, moreta v kraljevini Jugoslaviji biti zanesljiv temelj resnične enakosti, enakopravnosti, socialne pravičnosti in prave narodne zvestosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zato ni bilo nikdar bolj potrebno ko danes varovati neomajno vero, da je nepremagljiva in edino resna nacionalna misel, ki je Jugoslaviji dala življenje.«

»Hrvatski dnevnik« o sklepih JNS

Dr. Mačkovo glasilo »Hrvatski Dnevnik« od 19. t. m. se v uvodnem članku peča z resolucijo JNS ter med drugim pravi: »JNS zahteva, naj bi se sprejeti sklepi in posebni položaj banovine Hrvatske spravili v soglasje z najvišjimi interesi državne celote in splošne narodne vzajemnosti na temelju enakosti in enakopravnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ko je to zahtevala, JNS ni povedala, kako si misli to soglasje. Toda, ako misli, da je to mogoče izvesti le s pomočjo narodnega edinstva, torej z zanikanjem hrvatske narodne samobitnosti, tedaj se močno moti. Ni več vrnitve v prejšnje stanje Hrvati v tej težki situaciji sporazuma niso zato napravili, da bi se jim začasno dale nekatere koncesije, katere pa bi se zopet vzele, ko bi se razmere spremenile. Ko bi se začutilo, da se to namerava, bi bil sporazum od 26. avgusta mrtev, kar pa gotovo ne bi bilo v interesu državne skupnosti niti v interesu srbskega naroda. Mislimo, da je o tem prepričana tudi JNS, in verjamemo, da jo je to vodilo, ko je naglasila potrebo, naj se pospeši mirno urejanje razmer v državi. Od JNS nihče ne more zahtevati, naj bi se odrekla svojega programa, moremo pa zahtevati, da upošteva realnosti.«

Kaj bo z uradniki na Hrvatskem

Kakor so listi poročali, bi imeli biti postavljeni na razpoložanje vsi dosedanjí državni in banovinski uradniki na Hrvatskem. Z ozirom na to govorice je v zagrebških »Novostih« napisal članek Ljubo Novak, ki med drugim pravi: »Sploh ni mogoče dovolj priporočiti vsem, ki imajo vpliv v javnosti, da v interesu pravega razvoja postavijo vse stvari na pravo mesto. Banovina Hrvatska ni izšla iz kake revolucije, iz kake nelegalne borbe ali akcije, da bi njen upravni ustroj mogel prenesti neradne in nelegalne metode. Izšla je iz evolucije naših notranjih političnih razmer, iz katerih je zrastle in iz katerih se mora brez pretresov in sebi in v državi razviti, da dobi eksaktno in dovršeno upravo v vseh področjih življenja.«

Hrvatski socialisti se otresajo Topalovića

Na »Obzorju« pisanje, da hrvatskega delavstva ne bi smel v socialistični stranki voditi kak dr. Topalović, se je zdaj oglašala socialistična »Slobodna riječ«, ki pravi: »Niti doslej socialistom na Hrvatskem niso diktirali dr. Topalović in sodrug. Sicer pa je s sporazumom nastala nova politična upravna situacija, po kateri se morajo prilagoditi vse stranke. V Hrvatski bodo socialistično gibanje vodili kajpak Hrvati, kakor ga vodijo v Sloveniji Slovenci, v Srbiji pa Srbi.« — »Obzor« dodaja k temule opazko: »Ko bo obnovljena socialistična stranka, bomo že videli, kakšna bo.«

Slovenski socialisti so zborovali

Kakor poroča »Delavska politika«, so se 17. t. m. v Celju zbrali socialistični zaupniki »Delavske politike«, kjer so poleg krajevnih delegatov govorili Jelen Adolf, župana Klenovčev iz Trbovelj in Malovrh iz Hrastnika, dalje Milnar iz Ljubljane, Petecan in Maribora, dr. Jelenc iz Ljubljane itd. Petecan in dr. Jelenc sta naglašala potrebo ustanovitve socialistične stranke na Slovenskem. Zborovanje pa je pismeno pozdravil isti sodrug dr. Živko Topalović iz Belgrada, ki se ga hrvatski sodrug pravkar tako otepljejo.

Španski prostovoljci na socialističnem zborovanju

Na socialističnem zborovanju v Celju so prišli na dnevni red tudi rdeči prostovoljci v Španiji. Navajamo po »Delavski politiki«, kaj so tamkaj o njih govorili: »S. Kristian Cvetko z Jesenice je omenjal tudi akcijo dveh iz Španije došlih prostovoljcev, ki sedaj priobčujeta svoje spomine v listih, ki so nekoč pisali o teh prostovoljcih. — S. Jelen je omenil, da je prejel uredništvo protest iz Francije od v taborišča nahajajočih se slovenskih prostovoljcev, ki izjavljajo, da Mave in Malenšek ne moreta dajati nobenih izjav v imenu skupine odnotnih prostovoljcev. Poudariti je treba, da imenovana nista šla v Španijo kot socialistična gibanja, da se ta zadeva tudi ne tiče socialističnega in da, čigar gledanje na španski problem je ostalo nespremenjeno.«

Osebnosti

Belgrad, 19. sept. m. Na pošto ravnateljstvo v Ljubljano je prestavljen Karel Avsar, poštni inspektor z Jesenice.

Bojišče na vzhodu

Varšava se ne uda — Na Poljskem se je bojevalo 50 nemških divizij po metodi bliskovite vojne

London, 19. septembra. c. Danes dopoldne je varšavska radijska postaja objavljala vesti, da se mesto trdno drži in da odbija vse nemške napade. Vesti je dajala neka ženska. Mesto je danes že ves dan bilo hudo bombardirano, toda nemške čete ne morejo blizu. Snoči so poljski oddelki celo izvedli napad iz mesta in potisnili nemške oddelke nazaj. Polkovnik Filipinski, ki vodi obrambo, je izjavil po radiu, da je nemško vrhovno poveljstvo doživelo pri Varšavi že celo vrsto razočaranj.

Berlin, 19. sept. AA. DNB: Vrhovno poveljstvo sporoča: Razsulo in predajanje razbitih in obkoljenih enot poljske vojske se je tudi večer nadaljevalo s pospešenim tempom. Bitka na Džuri je končana. Dosedaj smo ujeli 50.000 vojakov in zaplenili ogromen vojni plen. Končni rezultat se še ne more določiti v številkah. Severozahodno od Lvova je bila uničena manjša sovražna skupina, pri čemer smo ujeli 10.000 vojakov. Pred Varšavo se je spet začela borba, ker ni prispel poljski parlamentarec. Poljaki branijo mesto, ki ima več kot milijon prebivalcev, brez oskrbe na civilno prebivalstvo. Nemške letalske sile so večer izvršile samo nekaj napadov iz zraka.

Riga, 19. sept. AA. Havas: Iz zasebnega vira se je zvedelo, da so sovjetske čete začele korakati v Vilno ob 21. srednjeevropskega časa. Po ulicah je bilo nekaj streljanja iz pušk med poljskimi in sovjetskimi vojakmi. Medtem ko so sovjetske čete začele korakati v mesto, telefonska zveza z Vilno ni bila pretrgana.

Rim, 19. sept. AA. Stefani: Diplomatski urednik agencije Stefani piše o sestavi in številu nemških čet, ki so operirale na Poljskem. V začetku septembra se je nahajalo proti Poljski pet nemških armad, in sicer: Armada vzhodne Prusije s 8 divizijami, pomorjanska armada s 5 divizijami, poznanska armada s 13 divizijami, šleška armada s 6 divizijami, in armada Zgornje Slezeje s 8 divizijami. Skupno torej 40 divizij, od katerih je bilo 6 sestavljenih iz blindiranih oddelkov. Poljska je vrgla večidel svoje vojske proti najmočnejši nemški armadi ter je tako ta vojska zaradi manevrov s severa in juga obkoljena in razdeljena v dva dela v Kutnu in Varšavi. Toda nemški generalni štab ni nameraval izvesti ofenzive na poznanski bojišči, ki bi bilo izključno defenzivnega značaja. 13. divizij na poznanskem bojišču je ostalo v začetku neaktivnih, medtem ko je 16. divizij na krilih izvršilo obkolitev. V teku prvega tedna operacij je nemški generalni štab poslal na Poljsko še 10 divizij. Tako se je na Poljskem nahajalo 50 nemških divizij, ki niso predstavljale največjega dela nemške vojske, ker je vojska angažirana tudi na zapadu vzdolž Siegfriedove linije. Diplomatski urednik poudarja brzino, s katero je bil izpeljan nemški načrt in poudarja, da se je na Poljskem vodila bliskovita vojna, kakor jo je Italija vodila v Abesiniji.

Kodanj, 19. sept. AA. Reuter: Berlinski dopisnik »Berlingske Tidende« javlja, da se potrjuje vest, da je maršal Vorosilov osebno prevzel poveljstvo nad sovjetskimi četami na Poljskem. Na njegov predlog je Stalin podelil že veličko številu odlikovanj.

Kovno, 19. sept. AA. Reuter: Po obvestilih, ki so prispela v Kovno, se nemške čete umikajo iz Bjalistoka, katerega bodo zasedle sovjetske čete, ki prihajajo čez Grodno. Izve se, da bo Brest Litovsk prav tako ostal v sovjetskih rokah.

Potopitev „Courageousa“

London, 19. septembra. AA. Reuter: Angleški listi prinašajo zelo obširna poročila o torpediranju velike matične ladje za letala »Courageous«. Listi poudarjajo, da je treba bolj obžalovati življenje, ki so padla kakor pa ladjo. Vsi poudarjajo dejstvo, da je Velika Britanija v začetku svetovne vojne izgubila 3 križarke in eno bojno ladjo in da je pretrpela v tem času mnogo težje izgube, kakor pa je izgubila matične ladje. Ta izguba torej ne more vplivati na akcijo vojne mornarice.

London, 19. septembra. AA. Havas: Skoraj 400 rešencev od posadke 1100 mož britanske matične ladje za letala »Courageous« se je izkrcalo snoči z več torpednih rušilcev. Znano je, da so mnogo rešenih mornarjev prevzele tuje trgovske ladje. Eden izmed rešenih mornarjev je izjavil, da je posadka dobila nalog zapustiti ladjo pet minut po torpediranju in da se je ladja potopila v 30 minutah. Mnogo rešenih čolnov niso mogli izrabiti, ker se je ladja prehito potopila. Omenjeni mornar je dalje dejal, da je slišal dve eksploziji po vrsti, nato pa še več manjših eksplozij. Skoraj vse moštvo je skočilo v morje. Del posadke so rešili torpedni rušilci in trgovske ladje, med njimi neka holandska potniška ladja in neki ameriški tovorni parnik. Neki drug mornar, ki je ostal v vodi eno uro in 15 minut, je pa izjavil, da so se mornarji sijajno držali. Kaj se je zgodilo s kapitanom ladje, Johnsonom, ki ga ni med doslej rešenimi člani posadke, še ni znano. Eden izmed častnikov je izjavil, da je poslednjič videl kopitana na poveljniškem mostu, ko je odredil, da naj moštvo zapusti ladjo.

Rim, 19. septembra. AA. Stefani: »Popolo di Roma« izve z nemške zahodne fronte, po vesteh, ki so prispale glavnemu generalnemu štabu v Siegfriedovi črti, v zvezi s torpediranjem matične ladje »Courageous« sledeče: Podmornica, ki je izvršila torpediranje, se je nahajala pred Wilhelms-hafnom, ko je ponoči zagledala ogromni obris ladje, ki se je počasi z ugašenimi lučmi približevala. Okrog nje je bilo polno torpedov. Ladja bi bržkone morala podpreti letalsko akcijo na nemške vojske luke, ali pa na Siegfriedovi črti. Podmornica se je takoj potopila in se ji je posrečilo dvigniti se med matično ladjo in torpedovkami. Podmornica je iz daljave približno 200 metrov izstrelila 5 torpedov, ki so zadeli ladjo. Nato se je podmornica naglo potopila in izginila, ter v najbližje oporišče odnesla vest, ki jo je potem potrdila tudi angleška admiralteta. Menijo, da se je z matično ladjo potopilo tudi okrog 50 letal in da je samo 5 letalom posrečilo vzdigniti se z ladje.

Borba proti podmornicam

London, 19. sept. AA. Havas. Informacijsko ministrstvo popisuje v svojem večeršnjem sporočilu pomen in značaj akcije proti nemškim pod-

kah, vodijo se pa pogajanja med Nemci in Rusi za to, kdo bo zasedel Lvov. Litvanski Rdeči križ je postal pomoč poljskim vojakom, ki so prestopili litvansko mejo.

Poljski veleposlanik odpotoval iz Moskve

Moskva, 19. sept. AA. NDB. Kakor se izve, bo poljski veleposlanik v Moskvi jutri zapustil Rusijo skupaj s osebnim poslanstvom. Računajo, da bo odpotoval v Romunijo. Poljska konzula v Minsku in Leningradu sta prav tako dobila ukaz, naj odpotujeta. Angleški in francoski veleposlanik v Moskvi pa še naprej odklanjata, da bi dala na vprašanja predstavnikov nevtralnega tiska kakršnokoli izjavo v zvezi z dogodki zadnjih dni. Izjavljata edino, da do sedaj še niso prejeli nobenih navodil.

Zadnja poročila s poljskega bojišča

Cernovice, 19. sept. AA. Havas. Radijske poročila na Poljskem so večer prenehale poslati. Prav tako so prenehali izhajati vsi listi. V Cernovicah je zaprt poljski konzulat in prav tako je prenehala delati kulturna organizacija Poljakov v tem kraju. Romunske oblasti ne dovoljujejo poljskim beguncem, da bi se nastanili v Cernovicah ter skupaj s predstavniki poljskih oblasti, kateri se nahajajo v Cernovicah, intenzivno delajo za odselitev prebivalstva. Po vesteh, ki prihajajo z meje, se zdi, da se položaj na Poljskem ni od večerj prav nič spremenil. Sovjetski vojaki so prispeli v Kutu. Zdi se, da je bilo sovjetskim vojakom ukazano, naj se izognejo vsakemu spopadu s poljskimi oddelki, toda kljub temu je po vesteh, ki so prišle iz več krajev, prišlo do spopadov. Zanimivo je, da napredujejo sovjetske čete v stičnih formacijah, kakor so napredovale nemške čete. Najprej prodirajo motorizirane enote, nato pa pehota, letalstvo pa spremlja gibanje čet. Sovjetsko letalstvo je bombardiralo nekatere kraje, kakor Bučac in Tarnopol. Kar se tiče vojaških operacij na Poljskem, se izve, da se še tri poljske armade bore z nemškimi četami. Ena armada se nahaja v pokrajini ob Bugu, druga je v bližini Varšave, tretja pa zahodno od Lvova. O samih borbah pa se ne morejo zvedeti nobene podrobnosti.

Na zapadni fronti

Berlin, 19. sept. AA. Na zahodnem bojišču je bilo nekaj topniške in izvidniške delavnosti v pokrajini Saarbrückena. Na sovražni strani smo opazili na mnogih mestih, da koplje sovražnik rove. Letalskih borb ni bilo.

Pariz, 19. sept. AA. Havas: Poročilo vrhovnega poveljstva dne 19. septembra se glasi: Delen napad sovražnika pomoči v pokrajini vzhodno od reke Saare. Napad je bil oddrt.

London, 19. septembra. c. S francoskega bojišča prihajajo vesti, da skušajo sedaj nemški daljnosežni topovi bombardirati francoske prometne zveze za Maginotovo črto. Obstreljevanje nemških topov je zelo močno, vendar se je izkazalo, da strelja nemško poljsko topništvo prekratko.

Nemci imajo sedaj na zapadni fronti 37 divizij. Računati je s tem, da Nemci svojih čet s Poljske še dolgo ne bodo mogli prepeljati, ker je poljsko ozemlje še prenevarno.

mornicam. Čeprav so podrobnosti te akcije še zmerom vojaška skrivnost, se je izvedelo, da vodijo to akcijo v glavnem regularne eskadrilje letal ob sodelovanju pomožnih letalskih enot. Posebno je treba poudariti nezasišeno hitrost teh letal in strahoviti učinek njihovih bomb, posebno ker jih spušajo iz velike višine. Mislijo, da se nemške podmornice ne bodo več upale pripluti v vode Rokavskega preliva. Dejstvo je, da je že do danes mnogo nemških podmornic uničenih, prav tako veliko število jih je pa poškodovanih. Neverjetna vojaška smotrnost britanskih letal čeda je bolj onemogoča učinek nemške podmorniške vojne. Bombe iz britanskih letal so tako razantne, da zadošča, da padejo v bližino podmornice, da jo hudo poškodujejo in onesposobijo za akcijo.

Nov italijanski poslanik v Londonu

Rim, 19. sept. c. Italijanska vlada je večer imenovala za veleposlanika v Londonu državnega podtajnika v zunanem ministrstvu Bastianinija. Bastianini je bil od leta 1932 do 1936 italijanski veleposlanik v Varšavi. To imenovanje je silno važno, ker so najprej mislili v London poslati dosedanjega italijanskega veleposlanika v Moskvi, Rossija. Imenovanje Bastianinija je bilo zelo ugodno sprejeto med angleškimi vladnimi krogi. Poudarjajo, da je italijanska vlada poslala v London tokrat gotovo enega svojih najboljših diplomatov.

Drobne novice

Kairo, 19. sept. c. Italijanski poslanik v Kairu je večer večkrat obiskal egiptsko zunanje ministrstvo in poudaril pri tem obisku, da bo Italija v tej vojni nevtralna. Zato želi pospešiti gospodarske stike posebno z Egiptom in želi, da bi bila čimprej sklenjena nova trgovinska pogodba.

Vatikan, 19. sept. c. Papež Pij XII. je večer sprejel poljskega veleposlanika pri Vatikanu. — Prav tako je sv. oče sprejel kardinala Hlonda, primateja Poljske.

Berlin, 19. sept. c. V Nemčiji so zopet omejili vporabo mesa in masla. Vsaka oseba ima pravico na 450 gramov mesa tedensko in na 90 gr masla. Capetown, 19. sept. c. Pilot južnoafriškega vojnega letalstva poroča, da je na svojem poletu nad južnim delom Atlantika opazil podmornico, ki se je začela takoj potapljati, ko je zapazila letalo. Letalec je podmornico napadel, ko je bila napol že pod morjem. Bombe, ki so padale okoli podmornice, so vrgle vojno ladjo na površino morja. Tedaj je letalec napadel trup podmornice. Bomba je zadela podmornico, ki je eksplodirala ter se začela potapljati. Še dolgo potem, ko je podmornica že izginila, so prihajali na površino morja veliki mehurji zraka.

Šilhi, ki so jih danes dobili, je plaz poškodoval dva člana švicarske znanstvene ekspedicije na Himalaji, in sicer Davida Zoga in Frica Steurija. Neareča se je pripetila, ko se je ekspedicija skušala povzpeti na vrh Babrinata. Dva domačinska nosača sta mrtva.

Bruselj, 19. septembra. AA. DNB: Po danes objavljenih statističnih podatkih se vidi, da je

prejšnji teden priplulo v pristanišče Anvers vsega skupaj 31 ladij. Če se upošteva, da je v normalnem času priplulo v to luko po 35 ladij na dan, se jasno vidi, kolikšno škodo povzroča blokada v nevtralnih državah.

Kodanj, 19. sept. AA. DNB: Današnja »Politiken« se bavi s položajem po nemško-sovjetskem paktu in sovjetsko-japonskem sporazumu ter pravi med drugim: Današnji spopad v svetu, ki se je začel z obkoljevalno akcijo proti Nemčiji, lahko izkove obkrožitev Velike Britanije. Veliki daneki list meni, da bi bilo greh ne upoštevati neoporen in psihološki učinek sovjetske intervencije pri novem poskusu za ureditev mira.

New York, 19. septembra. AA. Reuter: Wall-street je večer zabeležil najhujši padec tečajev od začetka vojne. Vzrok padcu je širjenje vseh mogočih glasov, posebno o predlogu za sklenitev mira, ki naj bi jih predlagale totalitarne države po sovjetski intervenciji na Poljskem. Borza se je pozneje malo popravila, toda sklep je bil zelo slab.

New Delhi, 19. septembra. AA. Reuter: Izvršilni odbor muslimanske lige, ki se je sestel v New Delhiju, je sprejel resolucijo, s katero obsoja neizzvani napad in izraža simpatije Franciji, Angliji in Poljski. Resolucija na kraju zahteva, da mora angleška vlada, vkolikor želi popolno sodelovanje muslimanov, potrditi muslimansko ligo kot edino organizacijo, ki lahko govori v imenu indijskih muslimanov.

Minister dr. Krek na Cetinju

Cetinje, 19. septembra. AA. Snoči se je na Cetinje pripeljal minister za javna dela dr. Miha Krek v spremstvu banovega namestnika Zivjina Simonovića, načelnika hidrotehničnega oddelka ministrstva za gradbo inž. Celegina in načelnika oddelka banke uprave inž. Ivanovića. Pred Grand hotelom so ministra sprejeli zastopniki oblasti, župan Spasić, poveljnik zetskoga orožniškega polka, načelnik banke uprave in več uglednih Cetinjanov. Minister je nato sprejel častnike in jim dal izjavo o namenu svojega potovanja. Jutri pojde minister v Podgorico, na Hvar in v Budvo, nato se bo pa čez Kotor vrnil na Cetinje.

Važni razgovori bana v Belgradu

Belgrad, 19. sept. m. Ban dravske banovine dr. Marko Natlačen je bil danes sprejet pri predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviću ter je imel s njim važne razgovore. Poleg tega je ban obiskal finančnega ministra dr. Šuteja in je imel z njim daljši razgovor o vprašanjih, ki se tičejo dravske banovine. Dr. Natlačen je bil sprejet tudi pri prosvetnem, pravosodnem, kmetijskem in prometnem ministru ter pri ministru brez listnice dr. Konstantinoviću.

Vprašanje hrvatske banovine

Belgrad, 19. sept. Predsednik vlade Dragiša Cvetković je imel danes dopoldne v predsedništvu vlade daljšo konferenco s podpredsednikom vlade dr. Mačkom in banom Hrvatske dr. Šubišićem. Predmet razgovora so bila vsa vprašanja, ki so v zvezi z upravo banovine Hrvatske.

Dr. Vladimir Golia se je vrnil

Ljubljana, 19. septembra. AA. Predsednik apelacijskega sodišča dr. Golia Vladimir se je povrnil z dopusta in prevzel posle. Sprejema stranke samo vsak delavnik med 11 in 12, izjemiši ob sredo in soboto.

Prepoved javne radio-propagande

Zagreb, 19. sept. b. Ban dr. Šubišić je izdal nalog, da je prepovedano sprejemati radijska poročila, glasbo in predavanja, s katerimi se vrši propaganda v korist ali škodo katerekoli vojskojoče se stranke v javnih lokalih in zasebnih stanovanjih pri odprtih oknih. Vsak prestop se bo kaznoval z 10 do 1000 din oziroma z zaporom od 1 do 20 dni.

Proti navijalcem cen

Belgrad, 19. sept. Jutri dopoldne bo seja ministrskega sveta. Posamezni ministri so pripravili več važnih uradb. Med drugimi je pripravljena tudi uredba proti navijalcem cen za življenjske potrebščine.

Belgrad, 19. sept. m. Uprava mesta Belgrada nadaljuje akcijo proti navijalcem cen za življenjske potrebščine in tistim trgovcem, ki so pričeli svoje blago skrivati in ga odtegotati javnemu prometu. Zaradi takega postopanja je bilo belgrajski policiji prijavljenih 40 trgovcev, branjecev in prekupčevalcev, proti katerim je bila uvedena preiskava. Policija bo poleg občutne kazni tudi njihova imena objavila v časopisju. Policija tudi odločno nastopa proti razširjevalcem senzacionalnih vesti ter je kaznovala več ljudi z denarno kaznijo in z zaporom. Tudi imena teh je policija objavila v časopisju.

Vprašanje naših terjatev na Poljskem

Belgrad, 19. sept. AA. V zvezi z novo nastalim položajem na Poljskem se opozarjajo vsi zainteresirani, da morajo v čim krajšem roku prijaviti pismeno enemu izmed pooblaščenih zavodov za poslovanje z devizami in valutami skupno etanje svojih nelikvidiranih terjatev in dolgov iz blagovnega prometa s Poljsko, ki ne obetoja več od 18. septembra 1939. Dolgovi in terjatve se morajo v prijavah naznačiti v originalnih valutah, na katere so se glasile fakture, in sicer sumarno po krajih iz katerih so poljski dolžniki ali pa upniki. Prijave se morajo izročiti pooblaščenim zavodom najkasneje do 23. septembra. (Iz deviznega ravnateljstva Narodne banke kraljevine Jugoslavije.)

Nemški vizum

Belgrad, 19. septembra. AA. Tukajšnje nemško poslanništvo nas naproša za sledečo objavo: Od 12. t. m. dalje je za prestop meje rajha v obeh smereh, pri vstopu v rajh in pri izstopu, potreben nemški vizum za vse osebe, ki so starejše od 6 let, brez ozira na to, če so državljani rajha ali tuji državljani. Vizum mora biti izdan po prej imenovanem datumu. Za izdajo tega vizuma so pristojna edino nemška poslanništva in nemški konzulati.

Belgrad, 19. sept. AA. Danes dopoldne je minister za trgovino in industrijo dr. Ivo Andrić sprejel upravni odbor jugoslovanskega Feniksa s predsednikom Mirkovičem na čelu. Delegacija je razložila ministru potrebo, da se čim hitreje in čim bolj učinkovito odzdravi to društvo. Prav tako je minister dr. Andrić sprejel delegacijo industrijskih korporacij z generalnim tajnikom Curčinom na čelu. Ko je pazljivo poslušal obe delegaciji, je minister dr. Andrić obljubil vso svojo podporo v mejah zakonskih možnosti.

Nova nevarnost z vzhoda

Vatikanško glasilo »Osservatore Romano« v svoji številki od 19. t. m. v svojem diplomatskem pregledu takole razmotriva presenečenje, ki ga je Moskva pripravila Evropi s svojim udarom na Poljsko:

»Poljska je bila, kakor trdita zdaj Nemčija in Sovjetska Rusija — zapletena v vojno zato, da bi se v prid evropskemu miru napravil v njej red. Z letimi besedami sta »v prilog miru« Friderik II. in Katarina ruska razkosala to deželo in si delila med seboj plen. To se je prvič zgodilo l. 1772., medtem ko se je tretja in zadnja delitev izvršila l. 1794. Takrat je Friderik II. pisal Voltaireu: »Potem, ko smo zaostali predlagali sporazum, smo bili prisiljeni zateči se k tej delitvi kot edinemu sredstvu, da se izognemo splošni vojski.« Katarina sama pa je o tem dogodku z nekakšno zadrego zapisala: »Niemo si vedeli pomagati drugače, da zagotovimo mejo ruske države, kakor tako, da jo razširimo s Poljsko.« Kakor vidimo, so te opravičbe enake tem, ki smo jih danes elišali iz Berlina in Moskve. Dočim se takratna Evropa ni razburjala ali vsaj ni proti temu nastopila, pa se je danes vsaj en del Evrope zaradi tega razburil in, predvidevajoč to žalostno dejstvo, tudi dvignil, da bi ga preprečil. Preden pa bo zgodovina mogoče, da ta dogodek točno preceni in razume njegove vzroke, se bo morala do konca razdvižati tieta strašna stvar, ki jo predstavlja vojaka.

Poljska se nikoli ni varala, kakšno je razpoloženje njene vzhodne sosede nasproti njej in se zato ni hotela udeleževati ponesrečenih pogajanj in razgovorov, ki so jih imeli angleški in francoski odposlanci v Moskvi. Poljska je že prej opozorila London in Pariz na to, da sta njeni sosedi na zapadu in na vzhodu med seboj po vsej priliki že domenjeni, kaj naj se s Poljsko zgodi. Zato Poljska tudi ni hotela ničesar vedeti o kakšni sovjetski pomoči, katero sta ji Anglija in Francija med pogajanj v Moskvi ponudili, rekoč, da to ne bi bilo ničesar drugega, kakor poplavljenje Poljske z njenim lastnim pristankom.

Zato se zdi, da nikakor niso bile neutemeljene govorice, v katere Anglija in Francija zaverovani v nepogrešnost svojega zamisla nista hoteli verjeti, da sta si namreč oba nasprotnika Poljske razdelila svoji politični območji na vsem evropskem vzhodu. Sovjetska unija si je, kar se nam zdi popolnoma ali vsaj zelo verodostojno, izgovorila Besarabijo (v primeru namreč, če bi Rumunija izzvala konflikt (kakor vemo, je vedno lahko najti kakšno priliko, katero lahko kdo smatra za ogrožanje svojih interesov), potem vzhodno Poljsko, to je Polesje, Volinjo, stanislavovski okraj, Lvovsko vojvodino, tarnopolsko območje in Novogrodek, dočim je Vilna bila objubljena Litvi. Nemčija dobi Slezijo, Pomorje in Poznanj ter seveda Gdansk. Ostanek, to je v glavnem varšavsko, lublinsko in bjalistoško vojvodstvo, ki bi bila nekaka Poljska, bi skupaj s baltičskimi državami, Estonijo, Latvisko in Litvo tvorili nevtralen pas držav, ki bi sovjetsko unijo ločile od Nemčije.

Nemci pravijo, da je bila nova usmeritev olajšana zaradi tega, ker je vodstvo sovjetske unije odstranilo iz državne uprave Žide (kolikor vemo mi, ta trditve stoji na zelo elabih nogah). Kaj pa pravijo oblastniki v Kremlju? Tam slišimo, da je demokratska plutokracija Evrope bila še bolj kriva, da je komunizem v svet doživel brodolom, nego avtokratske države, ki so sklenile antikominterni pakt. Zlasti navajajo izjavo, ki da so ga demokracije zagrešile v španjski državljanski vojni, kjer je Anglija ves čas podpirala generala Franca, dočim je svet varala s svojimi lažnimi simpatijami za rdečo republiko. Sovjeti sodojijo, kakor vemo mi iz zanesljivega vira, da jim zveza z demokratskimi vladami, s katerimi so sedli za eno mizo v Zenevi in se pridružili njihovi politiki kolektivne varnosti, ni prinesla nobene koristi, ne kolikor se tiče Rusije kot take, ne kolikor gre za komunizem in isto se seveda more reči o Washingtonu, čigar demokracija zanika socialno revolucijo prav tako kakor London in Pariz. Kakšen misel naj potem ima, da bi Sovjetska Rusija še nadalje podpirala tako imenovane demokratske vladice? Stalinova Rusija se je odločila, da obloče nacionalno uniformo in je zato letos proslavljala prvič javno Petra Velikega in bitko pri Poltavi; sovjetski tisk je celo postavil za zgled Ivana Groznega, ki je s svojo brezobzirno krutoetjo zedinil

ruski narod, ko je neusmiljeno iztrebil požrešno plemstvo, za katerega je bila domovina samo lastni blagor in blagor njihovih družin, in sovjetska kulturna združenja so se morala celo pokloniti sv. Andreju Neveškemu in sv. Vladimiru, ki je Rusijo dvignil iz barbarskega poganstva. To so sredstva, s katerimi se sovjetska revolucionarna misel ruskomu narodu kaže kot vekovitega sovražnika njegove države Poljske, Francije, posebno pa Anglije. Tako torej stare tradicije ruskega ljudstva služijo sedaj ciljem sovjetskega socialnega imperializma, če naj tako imenujemo idejo boljševiške svetovne revolucije in samo vera je še ostala izven tega okvira, zakaj načelno nasprotstvo do krščanstva je in ostane glavni malik boljševizma, ki je neke vrste brezbožni mešanizem.

Brez dvoma pa deluje z elementarno prirodno silo v vsem tem težnja vzhodnega kolosa, da bi se polastil vsega prostora, ki se razprostira od Baltika do Tihega oceana in da bi prodiral na jug, to je proti Egejskemu morju čez Balkan, predvsem skozi Dardanele, pa preko Irana in Afganistana do Indije. To je ista politika, ki je gnala carje, da so si izbirali zaveznikov proti Angliji, ki je v Aziji in zaradi tega tudi naravno v Evropi vekovito nasprotnik azijskega imperija, kateremu je duša Ru-

Dogovor med Nemčijo in Sovjeti glede Poljske

Berlin, 19. septembra. c. Po vdoru rdeče vojske na Poljsko sta nemška in boljševiška vlada podali naslednjo skupno izjavo:

»Da bi preprečile neosnovan domneve o nalogah nemških in boljševiških čet, ki nastopajo na poljskem ozemlju, izjavljata nemška in sovjetska vlada, da te čete ne zasledujejo nobenega cilja, ki bi ne bil v skladu s koristmi Nemčije in sovjeto, oziroma s pogodbo, ki je bila med obema državama sklenjena. Čete imajo nalogo, da obnove na Poljskem red in mir, ki ga je porušil razpad poljske države, in da dajo poljskemu prebivalstvu možnost, da svojo državo ustvari in uredi na novo.«

Nemška zastava s kljukastim križem ter boljševiški rdeči prapor s srpom in kladivom sta se prvič v zgodovini srečala v poljskem mestu Brest-Litovsku, kjer so boljševiki leta 1917 podpisali ločeni mir z Nemčijo. Nemski in boljševiški častniki so se pristrano pozdravili, potem pa šli takoj na delo, da določijo začasno črto, ki bo ločila nemško zasedeno ozemlje od ozemlja, zasedenega po boljševiški armadi.

Poučeni krogi pa poudarjajo, da se sporazum med Nemci in boljševiki nanaša na naslednje:

- 1.) poljske države ni več
- 2.) iz tega dejstva izvajata nemška in boljševiška vlada naravne posledice;
- 3.) obe vladi sta se sporazumeli, da položaj narodnih manjšin pod bivšo poljsko vlado zahteva spremembo sedanjega stanja, ki bo zagotovilo vsaki manjšini njen naravni razvoj;
- 4.) obe vladi bosta poskrbeli, da uvedeta v teh pokrajinah nov red in vzpostavitva mir;
- 5.) Nemčijo in sovjete edino zanima obnove tega ozemlja, zakaj bivša poljska država je v vsakem oziru bila naravno vplivnostno področje Nemčije in sovjeto;
- 6.) izkazalo se je, da Anglija in Francija svojih obljub, da bosta prišli Poljski na pomoč, nista mogli izpolniti, zato so njune pogodbe s Poljsko postale brezpredmetne;
- 7.) Anglija in Francija naj sami premisli vprašanje, če si upata tvegati vno proti Nemčiji.

Med Nemčijo in sovjete bodo na Poljskem ustvarili najbrž ozek pas ozemlja, ozko poljsko vmesno državo, tako da Nemčija in sovjete ne bi imeli skupnih meja. Seveda pa je to odvisno predvsem od Poljakov samih.

Tudi Latvija in Estonska v nevarnosti

London, 19. sept. b. »Times« poročajo iz Helsinkov, da dobro poučeni krogi mislijo, da ni daleč čas, ko bosta tudi Latvija in Estonska priključeni Sovjetski Rusiji, čeprav so vsi prepričani, da rusko-nemški sporazum ne dovoljuje Sovjetski Rusiji, da bi zasedla še kakšno pristanišče na Vzhodnem morju. Isti krogi opozarjajo na to, da je rusofilski del javnosti v Latviji v zadnjem času zelo močan. Dopisnik sporoča dalje, da je sovjetsko delovanje izzvalo vznemirjenje tudi na Finskem, čeprav tamkajšnji politični krogi ne morejo verjeti, da Finski grozi neposredna nevarnost od Sovjetske Rusije. Vendar vlada na Finskem velika negotovost glede bodočnosti. Isti dopisnik tudi, da diplomatski krogi v Moskvi pričakujejo, da bo Poljska postala ruski protektorat iz izjemo krajev, ki bodo priključeni Nemčiji. Tudi še ni jasno, katera obeh vlad bo prevzela bivšo avstroogrsko področje Galicije.

Ukrajina in Bela Rusija postaneta del Zveze sovj. republik

Rim, 19. sept. b. Agencija Stefani poroča iz Moskve, da tamkajšnji dobro poučeni krogi smatrajo, da bo belorusko in ukrajinsko področje bivše poljske republike organizirano v avtonomno sovjetsko republiko, ki bo prav tako urejena kakr ostale sovjetske republike v evropskem delu Rusije. V teh sovjetskih krogih se tudi že sprašujejo glede ureditve področja zahodne in srednje Poljske, v katerem prebiva večina poljskega prebivalstva. Smatrajo, da bo tudi to področje avtonomno, ni pa še znano, kakšna bo ta avtonomija. Bržkone bo iz teh pokrajin ustanovljena nova poljska država.

Kaj pa Litva?

Moskva, 19. sket. b. Sovjetski vdor na Poljsko je imel za posledico, da so posamezne države, ki so akreditirane v Moskvi, razvile živahno diplomatsko delovanje. Litovska vlada je sporočila, da namerava še dalje vzdrževati normalne odnose s Sovjetsko Rusijo in pričakuje skorajšnjega sestanka med sovjetskim komisarjem za zunanje zadeve Molotovim in litovskim poslanikom.

Razmejitvena črta med Nemci in boljševiki

London, 19. septembra. c. S poljskega bojišča prihajajo vesti, da so se nemške čete umaknile iz Bialistoka, ker bodo to mesto zasedli boljševiki. Prav tako so se nemški oddelki umaknili tudi iz okolice Brest Litovska, ker bodo tudi to mesto zasedli boljševiki.

Prav tako poročajo, da je med nemškim poveljstvom in boljševiški veliko nasprotje v tem, kdo naj zasede Lvov. Vendar pa so v tem odseku za to mesto pogajanja med boljševiki in Nemci.

Poveljstvo boljševiških čet objavlja, da so rdeče čete že blizu Lvova. Prav tako so boljševiki zasedli tudi Sniatin na romunski meji. Rdeče poveljstvo ni tudi prav nič objavilo o tem, kako pristrano so se večeraj pozdravili nemški in boljševiški oddelki pri Brest Litovsku.

Prav tako poročajo iz Varšave, da med nemškim in boljševiškim poveljstvom ni pravega sporazuma o tem, do kod naj kdo zasede poljsko ozemlje in da v predhodnih pogodbah končna demarkacijska črta ni bila potegnjena.

Japonska sodba: boljševizacija Evrope

Tokio, 19. septembra. c. Današnji japonski listi pišejo obširno o položaju v Evropi. List »Yusimuric« v Jokohami objavlja razgovor svojega urednika s svetnikom japonske veleposlaništva v Washingtonu, ki se je vrnil na Japonsko. Japonski diplomat je izjavil, da je samo še vprašanje nekaj dni, da bodo tudi Zedinjene države stopile v vojno. Razpoloženje v Zedinjenih državah je danes dosti bolj napeto kot pa v letu 1914, ko so nekateri še omahovali zelo dolgo ali bi naj ostali nevtralni ali pa bi naj posegli v vojno.

Krščanstvo in sila

Če najmočnejši svetovni nauk, kot je krščanstvo, ki vsakega grešnika sprejema z usmiljenjem in ljubeznijo, ob nekem novodobnem nauku nenadoma, brez oklevanja in z vso odločnostjo reče svoj »Ne« — potem vemo, da gre za nekaj velikega, za »bistvo« svetovnega nazora. In v resnici — gre za nekaj bistvenega.

Ko je Kristus dejal, da njegovo kraljestvo ni od tega sveta, je enkrat za vselej obsodil oboževanje sile. Misel na silo je izrazito posvetna, ker računa samo z obvladanjem tustranosti in sicer ima tako obvladanje pred očmi, ki je samosilniku ves namen in ves smisel njegovega obstoja. Sredstvo se proglašja za izključno in bistveni namen. To pa je korenina vsake osebnostne, narodne in svetovne katastrofe. Tragika človeštva je v tem, da pod težo tega nauka neskončno trpi in da se kljub temu oklepa tega krivega nauka. Seveda se misel na silo pred svetimi mejami duševnega ne ustavi. Sam po sebi pride od nekd pritisk tudi na duše, s tem pa se začneja strašna igra.

Na to vsiljivo silo po izvirnem grehu oslabljeni človek različno odgovarja. Nekateri takoj prepustijo svojo dušo, da le ne bi zašli v kake težave, da bi se dobro izmotali, da ne bi kam zadeli — in to storijo veselo, morda že prej niso dobro vedeli, kam naj se s svojo duševnostjo nagnejo. Drugi pa se temu človeka vrednemu podcenjevanju upirajo, pa slednjič omahnejo, ker nimajo vztrajnosti in trajno ne vzdrže tega boja, ki trdo melje pod seboj. Drugi vzdignejo kljubovalne proteste in postanejo anarhisti — trdijo, da se zlo more pobijati samo z enakimi sredstvi. Potem so pa še cele trume, ki jim pritisk duše ne zlomi, ki so prisiljeni nataktni si maske in jih odlože le v redkih blagoslovljenih urah. In končno — vzkljujejo tudi trume tihih, mučencev, ki svoje duše obvarujejo čiste pred vsakimi blodnjami tiranov v kakršni koli obliki in ki ob važnih odločitvah žrtvujejo sebe in svoje, nikdar pa si ne dovolijo poškodovati svojega notranjega življenja. Tako stališče zahteva junastva in se tako vseppek ne more naložiti množici, ampak je stvar osebnosti.

Kaj naj stori pravi kristjan, h kateri skupini naj se pridruži? Ali ama sploh še smisel, spusti se v boj s silo, ki prav v naših dneh slavi svoje zmagovalstvo? Najprej — kristjan se bo usmeril po svetli Kristusovi osebnosti, ki stoji nad časom, mnenji in prostorom. Toda storiti mora to pošteno in s pripravljenim srcem. Potem se mu bo tudi Kristus odzval in mu dal odgovor, in sicer edin in splošno veljavno odgovor, ker On edini je oblastnik, ki more dajati obvezna navodila. Da, On edini more dajati obvezna navodila in nihče drugi. In tako usmerjeni kristjan bo prejel odgovor, prav isti odgovor, ki ga je Kristus pred 2000 leti zaklical svetu: »Jaz sem pot, resnica in življenje!«

S tem je postavljen pravi red za vse vrednote, tudi za oboževanje sile. Namen, za katerim gremo tudi preko oboževanja sile, je red — ne samo družaben, socialen, političen red, ampak predvsem duševni red, red vrednot po večnih smernicah krščanstva. To moramo mi katoličani prav v sedanjem času vedno imeti pred očmi, ker napaden red ali bolje povedano nered v lestvici vrednot nikdar ni povzročal take zmede kot danes!

Ne smemo pa molčati, ker molk bi bil kot izdaja Kristusa. »Kdor ni z menoj, je proti meni; in kdor z menoj ne zbira, raztresa.« (Mat. 12, 30.) To spoznanje je pred vsemi vzednotami. Zato krščanstvo nikdar ne more skleniti miru s kakim sistemom, katerega vrhovni zakon je otročje oboževanje sile. Vrhovna in absolutna vrednota je in ostane Kristus in če bi vstal nov prerok, ki bi trdil, da je našel zel za ozdravljenje narodov, mora najprej in brez zavijanja odgovoriti na vprašanje: kako si do večnega nauka krščanstva o vrednotah? Na to vprašanje je samo jase ali — ali brez zdržka, tretje bi bilo kompromis in že zato nekrščansko.

To velja predvsem za novodobna poganstva različnih imen, ki se komaj na zunaj nekoliko ločijo po nosilnih in zvoku fraz, na znotraj pa so z iste njive.

Zakon neoviranega oboževanja sile je sovraštvo, sovraštvo pa nikdar ne more graditi. Zakon ljubezni pa je milost in ta nam zagotavlja delež božje luči. Milost je glorijska, je zmaga — za posameznika in tudi za narode, ki se bore za svobodo, red in pravico.

»PAX« — Paris.

Anglija bo proti invaziji Poljske protestirala

ne bo pa prekinila diplomatskih odnošajev s Sovjeti

London, 19. sept. Vkorakanje sovjetske armade na Poljsko je v vsem angleškem tisku dvignilo ogromen val ogorčenja. »Evening Standard« pravi celo, da je to »proparški pohod«, »Daily Mail« govori o »izdajalstvu« in »Evening News« piše o »orijentalistični zvižčenosti, ki nasprotnika napade v hrbet«. Celo socialistični »Daily Herald«, ki je še do nedavna zagovarjal boljševizem, doži Moskvo »brutalnega napada, mrzlega cinizma in dogovora za razdelitev plenac.

Kljub temu ogorčenju javnosti in ostrim besedam zoper Moskvo so uradni krogi precej rezervirani. Ti krogi pravijo, da se angleška vlada ne sme prenehati, kar se tiče odgovora na ruski korak. Angleška in pariška vlada morata upoštevati celo vrsto dejstev in možnosti, preden se bosta odločili za kakšen določen korak. Zdi se, da angleška vlada nima namena, da bi ruski napad smatrala kot casus belli, in sicer zato, ker ima Velika Britanija ogromne interese v Indiji in na vzhodu sploh, kar jo nagiba k temu, da bo zaenkrat rusko zadržanje v poljskem vprašanju prezrla, pridržujoč si svoje končno stališče in temu primeren korak takrat, kadar bo prišel končni obracun.

Ruski korak ne bo izpremenil angleške volje do zmage

Na vsak način je gotovo, da ruski korak v nobenem oziru ne bo mogel izpremeniti osnovne podlage in namene angleško-francoske politike. »Evening Standard« piše, da mora zdaj Anglija bolj kot kdaj napeti vse svoje sile, predvsem pa se poslužiti gospodarskega bloka, da Nemčijo stre in prepreči, da ne bi Balkan postal območje sovražnika. Sicer bo pa ministrski predsednik Chamberlain sam v sredo pojasnil v parlamentu

stališče angleške vlade z ozirom na zasedbo poljskega ozemlja po sovjetski armadi. Pripravljenih je cel kup vprašanj na ministrskega predsednika, predvsem o vzrokih, zakaj Anglija in Francija nista mogli prinesiti Poljakom učinkovite vojske pomoči.

Verjetno pa je, da bo angleška vlada v Moskvi izročila protest proti vkorakanju sovjetskih čet na Poljsko. Anglija pa ne bo prekinila svojih diplomatskih odnošajev s Sovjeti. Minister za informacije je izjavil, da nobena stvar, ki se je zgodila v zadnjem času, ni taka, da bi mogla izpremeniti sklepa Velike Britanije, da nadaljuje vojno s vso odločnostjo, dokler ne bo dosegla svojih namenov.

Važnost Saradzogluvega obiska v Moskvi

Zelo pazljivo pa sledijo v Londonu zdaj tudi zadržanju Turčije. Poučeni politični krogi pravijo, da bo Saradzoglu v Moskvi skoraj gotovo sklenil pakt medsebojne pomoči med Turčijo in sovjetsko Rusijo v Crnem morju in mogoče tudi na Balkanu, da pa ta pakt ne bo v nasprotju z onimi obvezami, ki jih je Turčija sprejela v svojih dogovorih z Anglijo in Francijo. Ne skrivajo pa bojazni, da se bosta Rusija in Turčija sporazumeli, da v Dardanelah nima nihče ničesar govoriti kakor samo Turčija, ki v tem vprašanju ne bo popustila, da bi kdo škodoval ruskim koristim, ki so tako tesno navezane na vprašanje, kdo je gospodar ter morske ožine. Ta stvar bo tudi važnega pomena za gospodarsko blokado, ki jo hoče Velika Britanija izvajati proti Nemčiji.

Kar se tiče položaja na zapadni fronti, ugotavljajo angleški listi, da Nemci utrjujejo Siegfriedovo črto s divizijami, ki so postale proste na Poljskem.

List »Asahi Simbun« piše, da zasledujejo boljševiki s svojim vdorom v Evropo samo en cilj, boljševizacijo cele Evrope! Vsi, ki mislijo, da so namenili boljševikov omejeni, se zelo motijo.

List »Nici Nici« meni, da sporazum med Nemčijo in boljševiki ne more biti zelo širok in da je gotovo, da Nemčija ni pozabila na Ukrajino.

Gospodarstvo

Nemci in poljska železna industrija

Kot ugotavlja nemško časopisje predstavlja poljske železarne za Nemčijo in njeno vojno gospodarstvo dragocen priradek na modernih in sposobnih obratih. Zadnja letna produkcija evrovega železa je znašala na Poljskem 5% sedanje nemške produkcije. V primeri s produkcijo v starem rajhu pomenjajo poljski obrati povečanje kapacitete za 7%, in bi bila s tem nekako nadomestena produkcija Posarja. Železni revirji ležijo v glavnem ob slozijski meji, torej ob neposredni bližini državne meje, zaradi česar je sedaj njih lega proti Nemčiji iz prometnih vidikov ugodna.

Po nemški sodbi bo mogoče kapaciteto poljskih obratov še zelo zvišati. Dvigniti bo mogoče produkcijo poljskih železnih rudnikov, ki je znašala lani 873.000 ton. Lastna produkcija na Poljski ni zadostovala ter je morala uvažati železno rudo. Uvoz je v l. 1938 dosegel 665.000 ton, poleg tega je uvozila Poljska tudi večje množine starega železa; lani je znašala ta množina 427.000 ton.

Produkcija evrovega železa v poljskih pod-

jetjih je znašala 966.000 ton, evrovega jekla pa 1.555.000 ton.

Glede zunanje trgovine s železom je bila Poljska predvsem izvozna država, domača uporaba je bila z ozirom na agrarno strukturo Poljske premajhna, da bi prevzela vso produkcijo. Lani je izvozila skupno za 319.000 ton raznih železnih predmetov, izvoz pa je znašal 53.000 ton. V Nemčijo je šlo 16.000 ton materiala za zgornji ustroj železnice in okrog 12.000 ton železa v palicah in drugih oblikah ter okrog 10.000 ton razne pločevine. Tudi v razne sedaj nevtralne države je šel velik del poljskega izvoza, tako na Nizozemsko, Norveško, v Rusijo in v balkanske države. Nasprotno pa je tudi Norveška krila velik del poljske potrebe na železni rudi. Belgija pa na starem železu. Nemci upajo, da jim bo mogoče obdržati stare trgovske zveze s omenjenimi državami ter da bo preskrba s potrebnimi surovinami s povečanjem lastne produkcije in z uvozom iz držav, ki so jih dosedaj dobavljale, zagotovljena.

Proti izigravanju uredbe o izplačilih pri denarnih zavodih

Belgrajska »Politika« je prinesla iz Zagreba sledečo vest: »Opaže se, da hočejo nekatere tvrdke sedaj, ko je v veljavi uredba o izplačilih vlog pri denarnih zavodih, doseči izjemna izplačila brez odpovednih rokov na ta način, da predlagajo denarnim zavodom fignirane račune ali pa račune v tako visokih zneskih, da je že na prvi pogled razvidno, da ne odgovarjajo dejanskim potrebam. V svrhu, da zaščiti interese narodnega gospodarstva, a predvsem, da zagotovi strogo uporabo določb omenjene uredbe, je banska uprava izdala vsem denarnim zavodom navodila, da ob priliki uporabe določb uredbe strogo pazijo na take primere ter da vsak poizkus izigravanja predpisov uredbe prijavijo bankni upravi, ki bo proti krivici postopala z vso strogostjo. Predvsem bo postopala proti tistim firmam in podjetnikom, ki prinašajo neresnične račune denarnim zavodom ali pa namenoma nabavljajo količine, ki ne odgovarjajo potrebam njihovega poslovanja.«

Ustavitev preiskave proti papirnemu kartelu

Ob priliki pritožbe organizacije tiskarskih podjetij je minister trgovine in industrije prepovedal uporabo cen papirja, ki jih je kartel predpisal na svoji seji 1. julija 1939. Istočasno je bila uvedena preiskava proti kartelu. V času preiskave je kartel pričel razgovore s prizadejimi organizacijami konsumentov papirja in je sporazumno, z njimi izdal nove cenovnike, ki so sedaj registrirani pri ministrstvu trgovine in industrije.

Ker so tiskarske organizacije izjavile, da so s predpisom novih cenovnikov prenehali razlogi za preiskavo, je minister trgovine in industrije izdal odlok, da se ustavi preiskava proti papirnemu kartelu.

Stanje naših kliringov

Od zadnjega objavljenega stanja so nastale v naših kliringih do 15. t. m. sledeče spremembe:

Aktivni kliringi: Naša kliringa terjatev proti Nemčiji je narasla za 45 milij. din in znaša sedaj 201,2 milij. din. Znatno se je povečala naša terjatev proti češko-moravskemu protektoratu, in sicer od 10,5 na 24,3 milij. din. Terjatev proti Madžarski se je znižala za 316.000 din ter znaša 14,0 milij. din. V bolgarskem aktivnem kliringu ter v turškem pa so spremembe le malenkostne, dočim jih v španskem sploh ni.

Pasivni kliring: Med pasivnimi kliringi je zopet največja sprememba pri italijanskem. Naš dolg v tem kliringu je narasel za 5,6 milij. na 136,2 milij. din. Dolg v rumunskem kliringu se je znižal za pol milijona na 2,9 milij. din, dočim v ostalih pasivnih kliringih ni bistvenih sprememb.

Izvoz naših vin iz Slovenije

V mesecu avgustu t. l. je bilo iz Slovenije izvoženo 159.106,5 l vina. Vse to vino je bilo izvoženo iz okrajev Ljutomer, Maribor in Ptuj v Nemčijo.

Celotni letošnji izvoz naših vin iz Slovenije je znašal do konca avgusta t. l.:

V Nemčijo	818.502,5 l
na Češko	20.422 l
v Holandijo	891 l
na Poljsko	4922,5 l

Posestne spremembe v Ljubljani in okolici

Posestnica Franciška Dolenc je prodala inž. Zvezdani Pirčevi in Neveni Pirčevi posestvo vložna št. 112 gradsko predmestje (vila in vrti) za 310.000 dinarjev.

Jurman Marija Luiza, posestnica v Ljubljani, je prodala Šimenc Antoniji v Gerbičevi ulici št. 20 par. št. 350/10 k. o. trnoveko predmestje v izmeri 1070 m² za 35.343 din.

Zanoškar Fran, hišni posestnik na Tržaški cesti, je prodal Viktorju Zanoškarku posestvo vl. št. 154 k. o. gradsko predmestje za 200.000 din.

Jeromec Marija, posestnica Mala vas št. 20 in Ovčak Lucija, posestnica v Šmarinem pod Šmarno goro št. 15, sta prodali uradniku Drž. hip. banke Ivanu Kržanu dve parceli v k. o. Brinje za 35.000 din.

Kunovar Alojzij, posestnik v Dravljah, je prodal Dadislavu Zajcu parcelo št. 322 k. o. Dravlje v izmeri 17.494 m² za 180.000 din.

Posestnik Stanko Sitar v Stožicah je prodal zasebni Almi Strgarjevi, Miklošičeva cesta št. 40, parcelo št. 226/7 k. o. Brinje v izmeri 700 m² za 26.000 din.

Brečelnik Alojzij, posestnik in mesar na Celovški cesti št. 93, je prodal Vinco Lovsetu, trgovcu v Ljubljani, Beethovnova ulica, dve parceli v k. o. Spodnji Šiški v skupni izmeri 2304 m² za 225.000 din.

Gostinčar Ivan, posestnik na Pšati št. 28 je prodal posestnici Jereb Franciški v Podgorici št. 15 posestvo pod vl. št. 135 k. o. Podgorica za 45.852 din. Posestvo ima več njiv in travnikov.

Posestnik Kisovec Janez na Ladi št. 15 pri Medvodah je prodal Združenim papirnicam Veveč, Go-

ričane in Medvode veliko parcelo št. 419/1 k. o. Senica v izmeri 2848 m² za 28.000 din.

Posestnik Matjan Josip v Vižmarjah je prodal dr. Antonu Šoncu, zdravniku v Ljubljani, parcelo številka 162/1 v izmeri 1008 m² za 21.168 din.

Brajdnik Ciril, uradnik direkcije državnih železnic, je prodal inž. Silviju Burgerju, stanujočemu v Trbovljah in njegovi ženi Kristini zemljišče vlož. št. 371 k. o. gradsko predmestje za 200.000 din.

Stroški oboroževanja bojujočih se držav. Nemški kancler Hitler je sam ugotovil, da je Nemčija porabila za oboroževanje v teku zadnjih šest let 90 milijard mark. Nemška gospodarska revija »Der Deutsche Volkswirt« objavlja sedaj tudi podatke o stroških oboroževanja ostalih treh vojskujočih se držav. Po teh podatkih je Anglija v istem času, to je tekom zadnjih šest let, za svoje oboroževanje porabila 39,2 milijarde mark, Francija 25,2 milijarde in Poljska 4,9 milijarde. Vse te tri države so torej izdale za oboroževanje 69,3 milijarde mark, torej manj kot sama Nemčija. Seveda je treba pri presoji teh števil upoštevati, da so iz nemškega vira, ter da je Nemčija bila pred šestimi leti skoraj še neoborožena, dočim so ostale tri države že imele svoje vojske.

Dobave: Šumeka uprava v Boh. Biatrici razpisuje oddajo lubja v versko-zakladnih gozdovih. Pismene ponudbe sprejema do 25. septembra t. l. — Direkcija jug. drž. železnice v Ljubljani sprejema do 30. septembra ponudbe za dobavo nalučnikov za petrolejski ploščati stenj in okrogli stenj za olje.

Licitacije: Dne 21. septembra bo pri štabu za utrjevanje v Ljubljani pismena pogodba za dobavo razne bakrene vrvi in žice; 25. septembra 3000 kg mila za pranje ter železnih podzemnih cistern; 28. septembra za popravilo in razširitev centralne delavnice na Vrhniki.

Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.

Licitacija. Dne 21. septembra bo v intendanturi štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za dobavljanje mesa za potrebe ljubljanske garnizije za čas od 1. oktobra t. l. do 31. marca 1940. Predmetni oglas je v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.

Štrajk v tovarni Gutmann končan. Dne 18. t. m. je bil končan splošni štrajk v indus-

Samo še danes in jutri predvaja RDEČI KRIZ veliko Robert Stolz-ovo opereto:

GLASBA ZA TEBE

V gl. vlogi: Mag. J. Schneider, Hans Sönnker, Paul Kemp, Fritz Imhof
KINO SLOGA, tel. 27-30 — Ob 16., 19 in 21. uri

Prekrasen film, ki ga natočilec priporočamo v ogled! — Vsi dosedanjí obiskovalci so očarani lepote tega edinstvenega filmskega dela!

CHARLES BOYER

v svoji najboljši vlogi kot pustolovec, ki ga išče vsa mednarodna policija.

ALŽIR

Predvaja Rdeči križ

Sigrid Gurie in lepa Hedy Lamarr. Predstave ob 16. 19 in 21

Kino Union telefon 22-21

PREMIERA izborne komedije, Teško je dobiti ženo

kjer se boste nasmejali do solz
Olivio de Havilland, znano iz filma »Robin Hood« boste videli v tem filmu v popolnoma drugi vlogi, razposajene, živahne, razvajene hčerke velikega bogataša. — Kino Matka, tel. 21-24, ob 16, 19 in 21

trijemskem podjetju Gutmann v Belišču. V tem štrajku je bilo udeleženih nad 1000 delavcev, a štrajk je pričel pred štirinajstimi dnevi po inicijativi hrvatske delavske zveze. Toda štrajku so se pridružili tudi delavci, vključeni v splošni delavski zvezi. Štrajk je končan, ker je med delavci in podjetjem dosežen sporazum.

Romunija dobavlja nafto samo za dolarje. Romunski producenti nafte so sklenili, da bodo nafto prodajali deviznim državam le proti plačilu v dolarjih in nič več v angleških funtih. Z ozirom na ta sklep bodo cene nafte, ki so bile dosedaj označene v funtih, spremenjene v dolarje.

Nemški dohodki iz davkov bodo znašali 24 milijard mark. Po izjavi nemškega državnega tajnika za finance bodo dohodki Nemčije iz davkov znašali v tekočem preračunskem letu 24 milijard mark. Leta 1932/33 so ti dohodki znašali le 6,8 milijarde mark, v preračunskem letu 1938/39 pa so narasli že na 17,7 milijard. Zaradi potreb, nastalih zaradi financiranja vojne, so bili sedaj uvedeni razni novi davki. Pričakujejo, da bodo novi davki vrgli toliko, da bodo dohodki v tekočem letu znašali nad 24 milijard mark.

Borze

Dne 19. septembra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14,30

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal danes 4,68 milij., na belgrajski pa 4,3 milij. din.

Promet v vrednostnih papirjih na belgrajski borzi je znašal 1,3 milij. din.

Ljubljana — Uradni tečaji

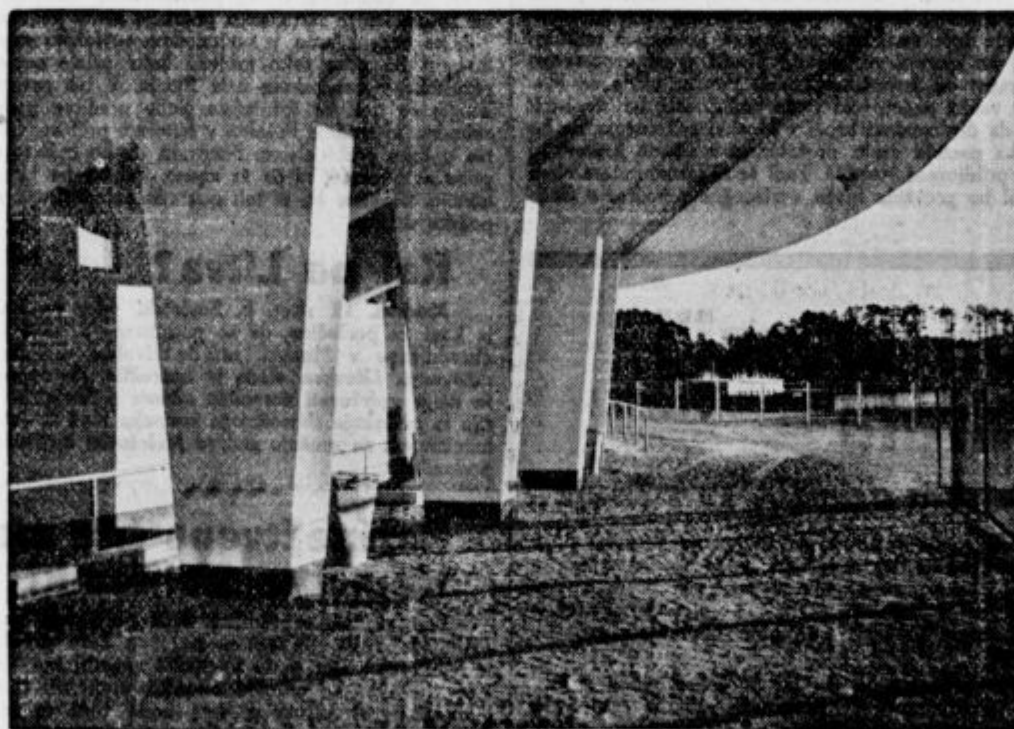
London 1 funt	165,40—168,60
Pariz 100 frankov	93,85—96,15
Newyork 100 dolarjev	4363,00—4423.—
Zeneva 100 frankov	995,00—1005.—
Amsterdam 100 goldinarjev	2326,00—2364.—
Bruselj 100 belg	749,00—761.—

Ljubljana — Svobodno tržišče

London 1 funt	206,44—209,64
Pariz 100 frankov	117,19—119,49
Newyork 100 dolarjev	5480,00—5520.—
Zeneva 100 frankov	1240,75—1250,75
Amsterdam 100 goldinarjev	2902,28—2940,28
Bruselj 100 belg	934,54—946,54

Ljubljana — Zasebni kliring.

Berlin 1 mark	14,20—14,40
-------------------------	-------------

Nosilci olimpijskega stadiona v Helsinkih

Nov poklic v Ameriki: reševalci ugank

V Zedinjenih državah se dogajajo stvari, ki so drugod nemogoče. Ali vsaj začnemo z njimi v Ameriki, nakar sledijo tudi druge dežele. Tako so zadnje čase v Zedinjenih državah iznašli nov poklic, ki je do danes edinstven na svetu.

Številna ameriška trgovska podjetja razpisujejo v reklamne namene razne nagrade. Nagrado dobi tisti, ki reši to in to uganko, to in to križanko itd. Tudi Evropa se s takšnimi stvarmi že ukvarja, toda v Ameriki delajo to trgovska podjetja, ki hočejo javno mnenje nase obrniti. Nagrade so čestokrat izredno visoke. Ameriški trgovci so opazili, da imajo tem večji trgovski uspeh, čim višje so nagrade, ki jih dajejo za rešene uganke. Zato razpisujejo visoke nagrade. Ena sama pravila rešitve postavljene uganke lahko srečnemu rešitelju prinese celo premoženje. Amerikanci so za takšne nagradne tekme naravnost navdušeni. Dobički pač vlečejo. Seveda postaja sreča tem manjša, čim večje je število tistih, ki se potegujejo za dobičke. Podjetniki so s časom ugotovili, da imajo tiste nagradne tekme največ uspeha in

so najbolj privlačne, ki so najbolj težke. Zato postavljajo naloge vedno huje in zahtevajo od onih, ki se za nagrade potegujejo, ne samo vedno več brihtnosti, marveč tudi vedno več časa.

Amerikanci, ki so v življenju zelo praktični, so prišli na to, da ni potrebno, da bi si vsi mučili glave z reševanjem nagradnih uganek in tako tratili dragoceni čas, marveč, da naj to delajo poklicni reševalci, ki jih človek za denar lahko najame. Tako se rodil poklic reševalcev ugank. In ta poklic je zelo donosen. Reševalci ugank prosičevo na tisoče in tisoče Amerikancev je namreč, ki se danes na reševalce ugank kar abonirajo, kakor se abonirajo na svoj dnevni časopis ali na svaženje čevljev, ali na britje. Proti toliki in toliki mesečni nagradi jim mora njihov reševalec usank najti pravilno rešitev vseh nagradnih razpisov, ki jim jih dostavi. In tako se je zgodilo, da služijo takšni spretni ugankarji, ki so si znali nabrati svoje stalne kliente, od 3000 do 20.000 dolarjev na leto.

Zagreb — Zasebni kliring.

Grški boni	28,40—29,10
Bolgarski čeki	86 blago

Belgrad — Zasebni kliring.

Grški boni	28,21—28,91
----------------------	-------------

Curih, Belgrad 9,60, London 16,95, Newyork 441,75, Bruselj 75,50, Milan 23, Amsterdam 234,50, Berlin 105,25, Stockholm 100, Oslo 85,25, Buenos Aires 102,50.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 415—416

v Zagrebu 416 zaklj.

v Belgradu 416 zaklj.

Ljubljana, Drž. papirji: agrarji 57—58, vojna škoda promptna 415—416, begl. obvl. 76,50—77, dalm. agr. 73—78,50, 8% Bler. pos. 91,50—92, 7% Bler. pos. 87,75—88, 7% pos. Drž. hip. banke 94 blago. — Delnice: Trboveljska 172 bl.

Zagreb: agrarji 57,25 zaklj., vojna škoda pr. 416 zaklj., 6% šum. obvl. 71,25 zaklj., begl. obvl. 76,50 zaklj., dalm. agr. 73 zaklj., 4% sev. agr. 54 zaklj., 8% Bler. pos. 91,25 zaklj., 7% Bler. pos. 87,75 zaklj. — Delnice: Priv. agr. banka 180 blago, Trboveljska 170 bl., Sladk. tov. Osijek 82 den., Isis 30 den.

Belgrad, Drž. papirji: 7% inv. pos. 94,50 do 94,75 (94,75), agrarji 56,75—57 (57), vojna škoda promptna 416 zaklj., begl. obvl. 75,50—76,50 (76,50) dalm. agr. 72,70—73 (73), 4% sev. agr. 53,50—54 (54), 8% Bler. pos. 90,75—91 (91), 7% Bler. pos. 87,25—87,50 (87,50), 7% stab pos. 94,50—94,75 (94,75), 6% šum. obvl. 72—72,75 (73,50—73,75). — Delnice: Priv. agr. banka 189 zaklj.

Žitni trg

Sombor, Fižol bački beli 2% 300—310, Ostalo neizpremenjeno. Promet srednji.

Novi Sad, Oves bački, sremski in slavonski 130—132,50. Ostalo neizpremenjeno. Prom. srednji.

Živalski sejni

Ptujski svinjski sejem, 13. septembra 1939. Prignanih je bilo 140 svinj 186 prašičev, skupaj 326 komadov, prodanih 36 komadov. Prašiči 6 do 12 tednov 56 do 120 din komad, pršutarji 6,50 do 7 din kg, debele svinje 7,25 do 7,75 kg, plemenske svinje 6 do 6,25 kg.

Cene kmetijskih pridelkov na Jesenicah dne 16. septembra t. l. Pšenična moka 3 do 3,50 din, govedina 6 do 12 din, teletina 12 din, svinjina 14 do 16 din, ovčje meso 10 din, svinjska mast 17 din, sveža slanina 14 do 16 din, prekajena slanina 18 do 19 din, fižol 3 din, suh grah 10 din, krompir 1 din, seno 0,90 din, pšenična slama 0,60 din, ječmen 3 din in ješprenj 4 din za kg. Mleko 2,25 din za liter in jajca 0,75 za komad.

Cene kmetijskih pridelkov v Ptuj dne 16. septembra t. l. Pšenična moka 2,50 do 3,25 din, govedina 7 do 11 din, teletina 9 do 12 din, svinjina 5 do 12 din, ovčje meso 10 din, svinjska mast 18 din, sveža slanina 15 din, prekajena slanina 20 din, leča 10 din, krompir 0,75 din, seno 0,50 do 0,75 din, slama 0,25 do 0,30 din in ječmen 1,60 za kg. Mleko 1,50 din za liter in jajca 0,75 din za komad.

Cene kmetijskih pridelkov v Mariboru dne 16. septembra. Pšenična moka 2,25 do 3 din, govedina 6 do 10 din, teletina 10 do 12 din, svinjina 12 do 16 din, svinjska mast 16 do 19 din, sveža slanina 13 do 16 din, prekajena slanina 15 do 20 din, seno 0,80 do 0,85 din, slama 0,40 din, krompir 0,75 do 1,75 din, leča 8 do 10 din, suh grah 8 do 10 din in fižol 3,50 do 4 din za kg. Mleko 1,50 do 2 din za liter, jajca 7 do 10 din za 10 komadov.

Kako ravnaš s preprogami

Pralne preproge moramo kdaj pa kdaj dobro oprati. Ko preprogo dobro izperemo in skratamo, pripravimo ne premočno raztopino iz mila, žlice sode in žlice boraksa. To prekuhamo in ko se ohladi, kanemo za spoznanje salmijake. Potem pomočimo v ta lug platneno krpo in po črtah drgnemo preprogo. Pene, ki nastanejo, zatem splaknemo s čisto vodo in snažnimi cunjami, ki se ne cejrajo. Potem preprogo še enkrat zdrgnemo s čisto jesiho vodo, nakar se barve osvežijo. Preprogo razobesimo ven na preprih, a ne na sonce.

Rdeče vino na preprogi najprej popijemo s pivnikom, nato na debelo natrosimo soli, za čas pustimo in potem skratamo — Madeže od piva odstranimo z gorko vodo, kamor kanemo malo spirita. Če so madeži že zastareli, kanemo nanje malce glicerina, čez čas še salmijakove vode. Za to je najbolj pripravna goba ali vata, ki jo je treba večkrat premenjati. — Madeže od kave odpravimo z glicerinom, ki ga nato izperemo z mlačno vodo, v kateri je nekaj kapljic amonijaka.

Sveže mastne madeže potresemo z razgrela krompirjevo moko, jo za čas pustimo na madežih, nato skratamo in obdrgnemo s čisto platneno krpo. Starejši mastne madeže potresemo s kašo iz magnezije in tetraklorovim ogljikom in nato skratamo. — Madeže od sveče in voska odstranimo — kot je že znano — s pivnikom in likalnikom.

Madeže od tinte odpravimo s presnim mlekom. Ko smo madeže popili s pivnikom, (a ne pritiskamo in ne drgnemo!) vzamemo v skodelico malo presnega mleka vanj pomočimo platneno krpo in dobro izdrgnemo tintni madež. Krpo je treba v mleku vedno dobro očeti. Potem izplaknemo z moko, čisto cunj.

Ko preproge takole čistimo ali peremo, pa postanejo mehke. Zato namažimo spodnjo stran preproge z raztopino iz sladkorja in razredčenega mizarskega kleja. Nato pustimo, da se preproga na ravnam posuši.

Velik daljnovod Podlog-Trbovlje

Banovinske elektrarne gradijo mogočen daljnovod iz Trbovelj — Z njim bo omogočena zveza elektrarne TPD z omrežjem KDE in nadaljna elektrifikacija dežele

Elektrifikacijska akcija, ki jo vodijo banovinske elektrarne, se je v zadnjih letih tako razmahnila, da banovinskim elektrarnam v zimskem času že primanjkuje električne energije. Niti mogočna elektrarna v Velenju, niti številne vodne centrale, ki so last KDE, ne morejo poziti, ko zlasti na večer naraste poraba električnega toka v izredno višino, kriti potrebe. Zato so se banovinske elektrarne pravčasno ozrle po novih virih električne energije in sklenile s TPD dogovor, po katerem naj bi KDE dobivale električno energijo iz nove električne kalorične centrale v Trbovljah. To centralo je zgradil rudnik zato, ker ne sme več spuščati v Savo premogovega prahu in premogovnih odpadkov, ki nastajajo pri separaciji premoga. Ta prah pa sedaj uporablja kot gorivo v novi kalorični centrali.

Lani so začeli

Da bi se pa moglo omrežje KDE okoristiti z električnim tokom trboveljske centrale, pa bi se morala najprej ustvariti potrebna zveza med centralo in omrežjem. V ta namen so banovinske elektrarne že lani v juniju začele trasirati daljnovod iz Trbovelj proti Podlogu med Braslovčami in Zalcem. V Podlogu je namreč prostozračna transformatorska postaja velenjskega daljnovoda, ki vodi do Črnuča. Potem, ko je bila trasa določena, so se začeli izdelovati podrobni načrti. — V novembru so začeli že zakoličevati točke, kjer bodo stali jambori, istočasno pa so začeli izdelovati načrte jaborov, črnuška delavnica pa je že začela jambre sestavljati. Pozimi so začeli kopati jame za temelje jaborov. Spomladi so betonirali temelje in v maju so začeli že razvažati dograjene železne jambre. V poletnih mesecih so postavili jambre pokonci, kar je bilo v avgustu opravljeno. Zadnji mesec napenjajo že električne žice, ki so v resnici debele bakrene vrvi, in v oktobru bo daljnovod popolnoma dograjen.

19 km dolg daljnovod

Novi daljnovod od Trbovelj do Podloga je zgrajen za isto napetost kakor glavni daljnovod od Črnuča, torej za 60.000 voltov. Daljnovod sam je grajen tako, da je v vseh načelih graditve podoben glavnemu daljnovodu. Skupna dolžina daljnovoda znaša 19 km. Daljnovod gre od centrale v Trbovljah okrog 500 m vzporedno z železniško progo v smeri proti Zidanemu mostu, potem pa zavije skozi prapretniški graben v smeri proti severovzhodu skozi vas Lesko, čez stari dnevni kop Trboveljske družbe in skozi vas Ojstro gre v severni smeri. V isti smeri gre naprej do Sv. Marka, do Sv. Katarine in vzhodno nad vasjo Zg. Svina do grebena, kjer doseže najvišjo točko

Ze postavljen železni jabor privijajo delavci z močnimi ključi na železne noge betonskega podstavka.

vzhodno od Podmeje pri kmetu p. d. pri Smrekarju. Tu doseže daljnovod višino 760 m, dočim je v Trbovljah začel v nadmorski višini 250 m. V svojem nadaljevanju se daljnovod spušta v smeri proti severu navzdol v dolino Reke v občini Marija Reka. Pri kmetu Koritniku zavije daljnovod nekoliko proti severu in gre med vasema Sv. Lovrenc in Sečje vzhodno od Sv. Pavla pri Preboldu. Malo naprej doseže Savinjsko dolino in gre čez Savinjo in vzhodno mimo Sv. Petra v Savinjski dolini. Tam križa državno cesto Ljubljana—Celje in železniško progo Celje—Dravograd. Daljnovod gre naprej zahodno od vasi Podlog in se priključi k obstoječi transformatorski postaji na prostem, ki je zgrajena severno od Podloga.

Čez hribe in doline

Daljnovod sam gre po izrazito hribovitem svetu čez vse polno strmih dolin in dolinice in čez hrib, ki se vsi zlivajo v masiv Mrzlice, ki leži vzhodno od daljnovoda. Daljnovod gre pičlo uro hoda daleč od vrha Mrzlice proti Savinjski dolini, v katero se spušta po pobočjih Mrzlice v dolino Reke. Svet sam je precej kamenit in prevladujejo tukaj škrljaveci in lapori. Skoraj polovico sveta, po katerem teče daljnovod, je gozd, seveda velja to le za odsek pred Savinjsko dolino. V smeri, kjer gre daljnovod, so gozdove izsekali tako, da nobena smreka ne more pasti na daljnovod in je ponekod gozd posekan po 30 m na vsako stran od daljnovoda. Hriboviti svet je sam po sebi zahteval velik razmak jaborov, torej velike razpeline. Zaradi tega je do Savinjske doline bilo postavljenih 50 železnih jaborov, v Savinjski dolini in naprej proti Podlogu pa so bili postavljeni leseni jambori v obliki črke A. Za daljnovod so se izkoristile vse naravne vzpentine, kamor so bili postavljeni jambori. Dolinice pa so bile prepete v velikem loku. Posledica tega je, da je v hribovitem delu med Trbovljami in Savinjsko dolino vse polno razpetij po 350—400, 450 in 500 m. Največja razpetina pa meri 530 m.

Železni drogovi so bili posebno grajeni in so nekateri zelo visoki. Večina merijo v višino okrog 20 m, najvišji pa je visok 37 m. Najtežji jabor pa je bil postavljen nad stari dnevni kopom rudnika, kjer se svet polagoma seseda. Ta tehta okrog 5000 kg. Tam gre daljnovod čez dnevni kop z eno samo razpetino, ki je dolga 470 m. To so storili zato, da so se izognili slabemu zemljišču, na katerem bi bilo zelo težko graditi solidne temelje. V Savinjski dolini so postavljeni večinoma sami leseni jambori, najmanjši so visoki okrog 14 m. Čez hmeljišča pa je moral iti daljnovod v večji višini, zato so tudi tam leseni jambori 16 m visoki, včasih pa so jih postavili zelo na gosto samo zaradi tega, da bi počeene vrvi ne prišle v stik z drogovi hmeljišča.

Napori delavcev

Graditev daljnovoda ni bila lahka, ker je bil svet izredno hribovit. Prva težava je nastopila že takoj ob začetku, ko so začeli betonirati temelje za železne jambre. Posamezna mesta za jambre so bila ponekod na strmih grebenih, drugod v kamenitih pobočjih, kjer ni bilo nobenega mesta za delavni prostor. Zato so delavci

mnogokrat nosili pesek in cement v vrečah do mesta, kjer so graditi temelj. Drugod so zopet na primernejšem mestu mešali beton in potem betonsko mešanico nosili na mesto, kjer so betonirali temelje. Nekateri temelji so bili izredno veliki. Po predpisu pa so jih morali zabetonirati v neprekinjenem delu. Tako se je večkrat zgodilo, da so delali isti delavci nepretrgoma po 24 in več ur. Rekord so odnesli, ko so nekoč betonirali 36 ur nepretrgoma. Ker so bili v sredi hriba, tudi niso mogli dobiti drugih moči, ki bi jim prišle na pomoč. Za dovoz cementa, peska in drugega gradiva vozovi niso prišli v poštev, pač pa so banovinske elektrarne najele 12 Bosancev z mežgi, ki so donášali sement in pesek, če se je le dalo. Tak mezeg je kljub majhni in skromni postavitvi pridno vlekel v hrib tovor, ki je bil težak okrog 100 kg.

Postavljanje jaborov in napenjanje vrvi

Še težje je bilo delo, ko je bilo treba pripeljati na določena mesta velike železne jambre, ki jih je izdelala delavnica pri transformatorski postaji na Črnuču. Jambre so, razstavljene v tri, štiri kose, prepeljali najprej z avtomobili s Črnuča v Reko. Od tod so jih s kmečkimi vozovi in vpregami spravili še višje v hrib. Kjer pa je tudi živina odpovedala, je nastopil človek in če ni šlo drugače, pa so posamezne setsavne dele jabora delavci zvelikli na določeno mesto. Posebne delavske skupine so nato sestavile jambre in položile noge jaborov v tečajne temelje. Za njimi je prišla druga skupina, ki je s postavljalnimi škarkami in z vrvo in škripcem težki jabor postavila pokonci in ga pritrdila na železne noge v temelju. Za to skupino je končno prišla skupina, ki je vlekla težko bronasto vrv, ki je bila izdelana iz domačega bakra v Sloveniji. Vsa daljnovod je dobil tri bronaste vrvi, od katerih ima vsaka v prerezu 70 mm², spletena pa je iz 19 žic. Končno so na vrh daljnovoda potegnili še jekleno vrv iz 7 žic, ki služi kot strelodod. Vsega skupaj so

Karavana mežgov, s katerimi so Bosanci tovorili v strma pobočja cement in pesek za betonske temelje jaborov daljnovoda.

porabili za daljnovod 36 velikih bobnov, od katerih je bilo na vsakem navite nad 1 km bronaste vrvi. Sedaj se tudi ta zadnja dela že dokončavajo. Jambori čakajo le še na pleskarje, nakar bo daljnovod v glavnem dograjen.

Delavska potujoča kuhinja

Razumljivo je, da delavci v tako odlečnih krajih niso imeli posebnih ugodnosti. Spali so večinoma vsi, ker je bilo poletje lepo, v hotelih »eno in slama«, kakor so sami rekli. Večina so se zatekli v senike in skednje pri bližnjih kmetih, včasih pa tudi teh ni bilo v bližini. Tudi kuhali so si sami in banovinske elektrarne so delavcem dale priboljšek in jim omogočile, da so si najeli vojaškega kuharja, ki se je selil z delavci vred po hriboh in jim kuhal kaj dobro. Večino stroškov za prehrano so nosile elektrarne in so delavci za celodnevno prehrano doplačali

Obzirno in neslišno

ZA SIGURNO IN DOBRO HOJO, SAMO

PALMA

PODPETNIKI

le 2 din. Posebno težavno delo pa so imeli v bližini Trbovelj, kjer je že v obratu nova kalorična centrala, ki jo kurijo s premogovim prahom. Skozi dimnik se ves čas vspajo velikanske množine saj in neizgorljivih delcev prahu. Kadar je vlek veter, je gosti dim zanašalo včasih kar cel kilometer daleč v gozd, tako da so delavci komaj vzdržali.

Veliki stroški

Sedaj čaka še največ dela v transformatorski postaji v Podlogu, ki jo bo treba preurediti. Daljnovod je veljal nekaj nad 3 milijone dinarjev. Od tega odpade za 40.000 kg bronastih vrvi okrog 1 milijon din, jambori s temelji so veljali tudi 1 milijon dinarjev. Na vsem daljnovodu je okrog 3000 izolatorjev, od katerih stane vsak 165 din, drugo pa je šlo za delavske mezde. Preureditev transformatorske postaje v Podlogu pa bo zahtevala še 1 milijon dinarjev. Vsa dela bodo končana v oktobru, nakar bo daljnovod priključen na omrežje KDE in na centralo v Trbovljah.

Kristus v Ženevi

V palači Zveze narodov — saj se je gotovo že spominjate — nad vzhodom v glavnem dvorano visi slika, ki je znana pod imenom »Kristus v Ženevi«. Naslikala jo je neka umetnica iz Amerike, Violet Oakley. Ze nastov sam dokaj pove, kaj bo vsebina. Da je ozadje slike Mont Blanc in jezero ob Ženevi — to je razumljivo samo po sebi, saj so ti simboli Švice na vsaki razglednici. Toda poleg te vsakdanjosti je pravi prizor iz evangelijev: Kristus umiva učencem noge. Tudi to samo na sebi še ne žali krščanskega čuta, ako človek zaradi ekspresionističnih barv in oblik ne bi bil prisiljen ogledati si sliko od bliže. Obrazi učencev, ki pokojno sede za zeleno mizo Zveze narodov, se nam zde nekoliko znani. To ni Peter ne Janez ali Jakob — to so grof Apponyi, sir Austen (čeprav brez monokla), Paul Boncour, Briand in še nekateri prvaki iz takratnega vodstva Zveze narodov. Tem umiva Kristus noge. Slika hoče povedati, da so ti diplomati pravi sodebni Kristusovi učenci. Kdo je zagrešil to neukusnost (da se skromno izrazimo), ali tisti, ki so sliko naročili in jo obesili nad vzhodom v gl. dvorano, ali slikarica, ki je tak prizor mogla vrti na platno (če ni tega storila zgolj zato, da so počašeni gospodje sliko kupili), tega zdnes ne bomo več preiskovali. Dovolj je, če vemo, da je tudi Zveza narodov hotela biti učence Kristusov in da ima slika po nekaj skromnih letih že zelo malo gledalcev.

Vatikan varuje svoje umetnine

Tudi v vatikanski državi, h kateri spada »Cit-tà del Vaticano«, Lateran in nekaj poslopj v Rimu, morda njimi tudi Caste! Gandolfo, so ukrenili vse potrebno, da v morebitnih prihodnjih dogodkih dragocene umetnine vatikanskih zbirk ne bi bile poškodovane. Slavno »Rafaelovo lež« so opremili s modrimi lučmi, ki se na daljavo ne vidijo. Premakljive dragocenosti bodo prenesli v številne kleti, ki so varne pred napadom iz zraka.

Na strmem grebenu dvigajo delavci visok železen jabor daljnovoda Trbovlje-Podlog.

CISTEK

V. D.: Svetovna razstava (Obiskovalčevi vtisi.)

USA pa imajo še same zase svoj paviljon, kjer se prikazuje vse ameriško življenje v vsej pestrosti in naglem tempu, kjer se vse giblje in hitro tudi spreminja. Prikazujejo se nove stvari na tehniškem polju itd.

Z zanimanjem nas pritegne verski paviljon. Nad velikim odrom je nastavek, ki simbolizira najrazličnejše vere. Na odru je prižnica, več pultov za note in nekakšne orgle. Ostali prostor je napolnjen z udobnimi sedeži. Vsaka vera ima določen čas za svoje govore ali koncerte. Tak govor je bil pravkar končan, ko smo vstopili. Zamorci pa so takoj začeli čistiti prostore. Pred paviljonom je nekak križni hodnik, kjer so po stenah naslikani važnejši svetniki in predstavniki zlasti rim. katoliške vere. Tudi tu se vidi, da ima katoliška vera res božanski izvor, ker ta vedno in povsod zadene najgloblji smisel resničnega življenja po evangeliju.

Neka sekta ecientistov pa ima svoj paviljon. Ti pa učijo čudno »brihtno« — da ni materije in ne bolezni. Ne misli na bolezen in vedno boš zdrav. Pa tudi organizacija mladih krščanskih mož ima svoj paviljon, kjer s prikazovanjem svojega dela zbirajo sredstva za ustanovitve krščanskih družin. V mestu imajo več svojih hotelov, ki pa baje niso najcenejši. Prav nekaj posebnega, kaj ne?

Ne daleč od tega je palestinski paviljon, v katerem se prikazuje žilavost židovske mladine. Povsod je močno poudarjena zionistična ideja. Mlad fant prodaja židovske znake. Nič niemo kupili. Takoj za nami pa sta prišli dve dami, po videzu židinj. Ena kupi znak in si ga ponosno pripne na prsi ter nekako prezirljivo pogleda na nas, ki nismo nič žrtvovali za izvoljeni rod! Vse polno je slik, ki prikazujejo preteklo in sedanje življenje v Palestini, kako so iz suhih nerodovitnih pokrajin napravili rodovitne in prijetne kraje. Polno sedgežev je razstavljenih. Zunaj paviljona pa imajo še poseben oddelek z napisom: Salomonov tempelj. Vse vohod je v bliščem se brusenem steklu. Človek bi res mislil, da bo znotraj še kaj več! Zato kupimo vstopnice po 25 cts. Takoj smo bili razočarani. Nekaj že znanih palestinskih slik je notri, tam v ozadju pa je v silni miniaturi Salomonov tempelj. Ob njem pa stoji rabin, ki slike tega templja prodaja zopet po 25 cts. Zelo prijazna je, misleč na dobro kupčijo. Ko pa mu je po krajšem razgovoru g. Šubelj povedal: »Vi Judje ste preveč materialistični.« se rabin razburi rekoč: »Seveda nas smatra svet za brezbožne in še ne vem za kaj... Pa nismo tak!« Nevoljen se obrne proč, najbrž bolj zaradi tega, ker ni nič prodal kot zavoljo očitka. Če bi pa kaj kupil, bi ga še zmerjal lahko. Za denar Žid vse prenese...

Približali smo se velikanski krogli, ki stoji sredi bajnega jezera na močnih jeklenih podstavkih, ki so pa obloženi z zrcalnim steklom, da se vidi, kot da bi vse v zraku viselo in da je ob večerni razsvetljavi videti čudovitejšje. Zopet je bilo treba plačati 25 cts. Ob vstopu te zajamejo letetice stopnice, po katerih se ob pravilni iluminaciji pelješ navzgor v notranost krogel, kjer se hočeš nočes moraš udobno nasloniti na ograjo in se počasi peljati okrog, da ogleduješ prelepe urejene pokrajine pod seboj. V tem mestu je vse po skrbnem načrtu urejeno: tovarne so zunaj mesta vse

skupaj, zabavišča so skupaj, prav tako stanovanjake hiše itd. Cerkev je zopet zase — v nekem mirnem delu — vsaka stvar ima svoj določen prostor. Vsa prometna sredstva so pod zemljo. Nič ne sme motiti prebivalcev. Na večernem nebu pa se prikazujejo filmske slike, ki predstavljajo bodoče življenje človekovo. Zdi se, da bo bodoči človek še večji stroj. Ko to premišljuješ in ko si videl, kako se bo odigravalo bodoče človekovo življenje podnevi in ponoči, te pa že postavi tvoja ograja na sveži zrak in greš skozi silijast stolp na prosto še po dolgem, prostem hodniku. Ena največjih zanimivosti je ta krogla.

»Kaj pa je tam nekaj posebnega?« vprašam, ko vidim, da polno ljudi opazuje noko dogajanje. Molzne krave so v elegantni, stekleno ograjeni premikajoči se stavbi in aparati jih molzemo. Mleko teče v posebne posode nad kravami. Od tu dalje pa teko da v kratkem času dobiš že sveže maslo in podobne mlečne izdelke. Prav tako je v bližini tudi moderna velikanska pekarna. Na električni pogon stroji zamesijo, testo vzhaja, se pregreje, se mehanično delajo »štruce« in se v peč vlagajo: pečeni kruh se pa iz peči spravljajo. Peki samo regulirajo stroje in pripravljajo zavitke, da z njimi stroji še kruh zavija ter nalaga na avtomobile. Podobno je tudi z ostalim pecivom. Vzbudiv se misel: Ali bo človek še kaj sam delal v bodočnosti?

V tem razmišljanju nas pa pritegne japonski paviljon v svojem slikovitem slogu. Ob vhodu je diplomatska soba. Tu se vidi imitacija ameriškega zvona svobode iz samih biserov (1350 jih je) ter 700 diamantov, ki so vredni milijone dolarjev. Bogve, zakaj so Japonci prav ta simbol postavili na to mesto?

V veliki dvorani se vidijo prekrasne in visoko umetniške kimone. Nekaj Japoncev izdeluje avilo. Veliko inteligenco in globoko umetniško dušo kaže Japoncem v svojem paviljonu.

Preden smo vstopili v ruski paviljon smo obiskali še češkoslovaškega. Prva dvorana je nekakšen cerkveni muzej: povsod visijo sveti simboli češkega naroda, slike Matere božje in sv. Vavla. Zamislil sem se v leto 1919, ko so v Pragi uničevali vse, kar je bilo katoliškega. V naslednjih oddelkih pokažejo dokumente svoje svobodne države in narodne običaje ter svojo industrijo itd. Seveda tudi plzenskega piva ne manjka. Zadišalo mi je. Tudi svoja spremljevalca sem povabil na vrček piva. Pa sta odklonila. Ko sem pa imel plačati račun, sem jima bil hvaležen, da jima je bolj kava dišala kakaj za en vrček sem moral plačati 45 cts (okrog 25 din). Od arca smo se nasmejali ter zagotovili da tega piva ne bomo pozabili.

Sedaj smo pa že pred boljševiškim paviljonom. Izredna tehnika! Vsaka stvar je strogo reklamno preračunana za marksistično agitacijo. Kratko bi označil misel tega paviljona: »Raj na zemlji!« Vse to pa morda kaj še ne misliš človeka pritegne nase: Toda ta pomislek pa le bega človeka: Zakaj neki so glavne slike, ki kažejo »edenjati kot bodoči »rai« v boljševiški Rusiji, naslikane z barvami na stene? Veseli obrzi in samo cvetje povsod — le naslikano. Zakaj neki pa ni fotografiranih obrazov? O, pač tudi ti so! Otroški obrzi in ženske v krepkem zdravju se kažejo. Toda zdi se, da vse to ni naravno...

V posebnem oddelku se kaže bodoči parlament v Moskvi, ki bo največja stavba na svetu. Zgoraj bo Leninov kip, visok okrog 110 metrov. Ta stavba bo torej še višja in večja kot Empire State v N. Y. Parlamentarna dvorana bo imela 25-tisoč sedežev. To gigantsko delo bodo pač moderni sužnji napravili! Prikazujejo tudi moskovsko podzemsko železnico, ki je vse v marmoru in v steklu. Povsod velikanske razkošje... Pač vedo, kaj Amerikancu ugaja!

(Dolje)

Droline novice

Koledar

Sreda, 20. septembra: Kvatre. Evstahij in tovariši, mučenci. Prvi krajec ob 11. 34. Herschel napoveduje veliko dežja.

Četrtek, 21. septembra: Matej, apostol in evan-gelist. Jona.

Osebnosti

— **Diploma.** Slovenska dijaška zadruga v Pragi nam sporoča: Iz vrst našega članstva je bil pretekli mesec diplomiran za elektrotehničnega inženirja gospod Bruno Bantan iz Hrastnika. Čestitamo!

Hudo neurje v Slovenskih gorah

Sv. Jakob v Slov. gorah, 19. sept. Kmalu po tretji uri popoldne je prišlo nad našo župnijo strašno neurje. Po hudem nalivu se je vsipala gosta toča, ki je v petih minutah pokrila z ledom skoraj vse hribe, da je bilo videti, kakor da bi zapadel sneg. Škoda, ki jo je toča povzročila po poljih, sadonosnikih in po vinogradih, je ogromna in se ne da oceniti. Se ačadi, ob petih, ko to poročamo, leže po jarkih ob cestah čeli kupi tobe.

Zborovanje MJRZ

Naša mladinska politična organizacija MJRZ je imela v nedeljo, 17. t. m. troje lepo uspešnih zborovanj v kamniškem okraju, in sicer v Komendi, v Mengšu in v Vodichah. V Komendi je govoril bivši narodni poslanec g. Smersu Rudolf, v Mengšu sta bila g. Pirih in Golob, v Vodichah pa g. Pengal. Govorniki so navzočim razložili politično stanje v naši državi in izven države ter govorili o nalogah naše mladinske politične organizacije.

Smrtni strel

Maribor, 19. septembra. Na cesti med Podleskom in Zetalami v Halo-zah se je odigrala zagonetna drama, ki še ni pojasnjena. 24-letni gostilničarjev sin Jože Pulko iz Zetala je bil na obisku pri znanih na Podlesniku. Okrog 11 ponoči se je podal domov in je šel po bližnjicah, da si skrajša pot. Komaj pa je stopil v gozd, je počil strel in Pulko se je zgrudil hudo ranjen. Našli so ga kmetje, ki so ga prenesli v bližnjo hišo. Zaradi izgube krvi je Pulko kmalu umrl. Obveščeni so bili orožniki, ki pa še niso mogli nič pozitivnega ugotoviti. Verjetno je, da gre za žrtev kakšnega divjega lovca.

Ne kupujte mačka v vreči!
Ne pijte kisle vode, ne da bi pazili, katero pijete!

Vaše zdravje je toliko vredno, da zahtevate

Radensko
tisto z rdečimi srci,
našo najboljšo mineralno vodo,
izrecno v originalnih steklenicah!

— **Slomškova družba, podružnica v Mari-boru,** vabi na zborovanje Slomškove družbe v spomin obletnice smrti A. M. Slomske v nedeljo, dne 24. septembra v Mariboru s sledečim dnevnim redom: Ob 9.15 sprejem tovarišev na mariborski postaji. Ob 10 sv. maša na Slomškovem grobu. Po sv. opravi se bo kratko zborovanje katoliškega učiteljstva v Karlinovi dvorani kn. škof. dijaškega semenišča na Korosčevi cesti s predavanjem g. p. Jakoba Laure o temi: Tajna katoliškega osvajanja. Poročajo na grob našega največjega vzornika, da izprosi blagoslova in mira za ves naš narod in za uspešno delo naših Odbor podružnice. — Temu vabilu se pridružijo tudi centralni odbor in Ljubljani. Odhod iz Ljubljane v nedeljo zjutraj ob 5.30. Naj bi ne manjkali noben Slomškar, je želja osrednjega odbora.

— **Ordinacijske ure protituberkuloznih dispan-zerjev.** Dispanzer v Črni pri Prevaljah ordinira vsak četrtek od 15 do 19 v bolnišnici Bratovske skladišnice, v Kočevju vsak torek od 10 do 12 in vsak petek od 16 do 18, v Metliki pa vsako sredo od 10 do 17 in vsak četrtek od 10 do 12 (ob sredo samo pregledi, ob četrtek samo tera-pija). Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

„**SOFRA**“ pregledne kartoteke. Pisalni stroji, štampilje za signiranje. Signirna barva i. dr.

„**SOFRA**“ Maribor, Gregorčičeva ul. 24

— **Poziv slovenskim pisateljem!** Glavni odbor društva Rdeči križ, sekcija Podmladka je sporočil draveckemu banovinskemu odboru društva Rdeči križ v Ljubljani, da je pripravil v svoji »Pozorišni biblioteki Podmlatka« izdati 1 ali 2 gledališka komada v slovenskem jeziku ako bi vsebina in izdelava teh del odgovarjala programu in ciljem društva Rdeči križ. Za eventualne nadaljne podatke naj se izvolijo interesi obrniti na ome-njeni Glavni odbor v Belgradu, Simina ulica 19.

Uboga šivilja postala milijonarka

V Oroševcu v teh dneh govore eamo o ubogi šivilji Danici Maksimović-Davič, ki je čez noč postala milijonarka. Več let pred svetovno vojno se je podal podjeten kmečki fant iz vasi Nerodine pri Oroševcu v Ameriko, da bi tam poiškal srečo. Delal je v različnih mestih v Združenih državah, pa nikakor ni mogel priti na zeleno vejo. Ko je Amerika vstopila v svetovno vojno, se je Gjorgje Maksimović-Davič, tako se je pisal naš izseljenec, ki je medtem že postal ameriški državljan, pri-glasil kot prostovoljec v armado in se je bojeval na francoski fronti na zapadu z ameriški četami. V neki bitki je dobil strel v glavo. Celih sedem-najst let je ležal v neki ameriški vojaški bolniš-nici. Ker je bil popolnoma dela nezmogel, mu je zveza vojnih udeležencev v Washingtonu dala me-sečno rento po 125 dolarjev. Dokler je Maksim-ović ležal v bolnišnici, ni dvigal te rente, tako da

— **Na Kapli, okraj Dravograd,** je bil 17. t. m. političen sestanek v gostilni Štrabek. Navzročni so z zanimanjem poslušali izvajanje bivšega narodne-ga poslanca Gajška Karla, ki je govoril zlasti o aporazumu ter o prenosu kompetenc na banovino Slovenijo, ki se bo v najkrajšem času osnovala. Ljudstvo je izrazilo svoje želje, posebno, da se cesta na Kaplo čim prej dokonča, nadalje, da se napravi na Kapli prepotrben vodovod in pa brv čez Dravo pri Sv. Ožaltu.

— **Pogon na divje svinje.** Okrajno načelstvo Šmarje pri Jelšah razglasa, da bo v nedeljo, dne 24. septembra (če bo ta dan deževno vreme, pa 1. oktobra) uradni pogon na divje svinje v loviš-kih občine Kozje in Pilatja. Lovci se sestanejo zjutraj ob 7 na trgu v Kozjem. Lovci vabljani, da se udeležijo lova.

— **Da boste stalno zdravi,** je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, erca, proti kamnom, skleroti, sečni kislini in alično. Radenska vam ohrani zdravje in mla-dostno svežost.

— **Izvoz prašičev.** Zaradi vojnih dogodkov prekinjeni izvoz prašičev iz Jugoslavije v Nemčijo je bil preteklo soboto zopet obnovljen. Po po-godbi bo Jugoslavija lahko izvozila v Nemčijo 2000 prašičev, na Dunaj 1000 in v češkoslovaški pro-tektoar 1000 prašičev. Izvoz se ureja po klirinš-kih pogodbah.

Kočevje Lutiz glej dopisi.

— **Novi piloti.** Te dni je končalo pilotsko šolo Aerokluba v Smederevski Palanki 30 gojencev, ki so vsi opravili pilotski izpit z dobrim uspehom. Inž. Tadija Sondermayer, predsednik Aerokluba v Belgradu je izjavil, da bi pilotska šola v Smede-revski Palanki mogla izobraziti v osmih mesecih okrog 1000 novih pilotov, če bi imela dovolj de-narnih sredstev na razpolago.

— **Društvo za zaščito interesov vlagateljev** bivše avstrijske poštne hranilnice v Ljubljani nas naproša za naslednjo objavo: Ker se posamezni vlagatelji bivše avstrijske poštne hranilnice še vedno obračajo na zgoraj imenovano društvo, za-kaj še niso prejeli svojih terjatev, budi zadnjikrat povedano, naj vsak vlagatelj tako pošlje nekolik-ovano prijavo na poštno hranilnico (izplačilo vlog bivše avstrijske poštne hranilnice) Belgrad. V tej prijavi je navesti: ime in priimek vlagatelja, šte-ve, hranilne knjižice ali čekovnega računa, terjatveni znesek in sedanje bivališče. V poštev pridejo samo tiste terjatve, katere so bile v letu 1928 in do 10. IX. 1929 pri kakem pošttem uradu prijav-ljene. Glede izplačila rentnih vlog obvešča poštna hranilnica v Belgradu z dne 7. IV. št. 1821-I in 12. IX. t. l. št. 3287-I, da se bodo enako v dogled-nem času izplačevale in se je društvo v tem oziru obrnilo na podpredsedstvo ministrskega sveta v Belgradu. (Za odgovor je priložiti znamko za din 1.50 in 0.50, drugače se ne odgovarja.)

— **Pri saprtju, motnjah, v prebavi vzemite** zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »**Franz-Josef**« grenčice.

— **Električna žica ubila dva konja.** Hlapec po-sestnika Franceta Lovšina iz Goriče vasi pri Rib-nici je v soboto navezegovaj zapregel par konj, da gre v gozd po les. Vas je razkopana zaradi na-peljave vodovoda. Jarek gre tik ob električnem drogu, ki se je zaradi deževja nagnil v jarek, da se je električna žica pretrgala in padla čez pot. Hlapec nič hudega sluteč požene konja, ki stopita na električno žico in padeta mrtva drug poleg drugega na cesto. Veaka pomoč je bila brezuspeš-na. Konja sta posestnika veljala 14.000 din, kar je za kmeta hud udarec. Kje je krivda nesreče, bo doglala preiskava. Hvala Bogu, da ni bilo človeš-kih žrtev! Poklicani čimhitelji bodo morali bolj paziti na elektrovođe.

— **Usnje: pitlinge, krom, hoks, krupone** Erjavce, trgovina usnja, Stari trg 18, Ljubljana.

— **Odprava turjaskoga fidejkomisa.** V zemljiški knjigi okrajnega sodišča v Ljubljani je bila zaznamovana odprava fidejkomisa grofa Auer-sperga na Turjaku. Ta rodbina ima svoja po-sedstva v okolstih naslednjih sodišč: Ljubljana, Cerknica, Krško in Velike Lašče. Odpravo fidej-komisa so sklenili in podpisali zadevno listino: Hervard grof Turjaki, Avgustin Turjaki, grofi-ka Marija roj. Adamovič, Antonija, Engelbert, Franc, Marija Terezija, Karel Rudolf, vsi na Tur-jaku. Lastnik grof Hervard ima ostalim izplačati po 45.000 din, grofici Mariji pa 105.140 din. Od-prava fidejkomisa je bila izvršena v smislu čle-na 2 zakona o odpravi fidejkomisa z dne 10. ju-lija 1934.

— **Parfum ohrani svojo vonjavo, ako** negujete telo s **SANOPEDOM!** Sicer pa se pomeša s neprijetnim duhom po potu in smrdi! Glavna zaloga za **SANOPEDE**: droge-rija Jančigaj, Ljubljana, Krekov trg.

— **Rejce malih živali,** septembrska številka, ter glasilo Zveze društev rejcev malih živali v Ljubljani je pravkar izšla in prinaša zelo pestro vsebino. Uvodni članek: Združili smo se, bo vse-kakor presenetil našo javnost, ki je bilo-o rejskem pokretu povsem napačno informirana. Vsa druš-tva rejcev malih živali v Sloveniji so sedaj zdru-žena v svoji Zvezi d. r. m. ž., razen društva: Združeni gojitelji v Mariboru, s katerim je pa Zveza v najboljših odnosih. S tem so rejci ma-lih živali priznali sami Zvezo, kot edino zastop-nico rejcev malih živali v Sloveniji ter ji obju-bili pošteno in iskreno zvestobo na osnovi prijateljskega in neprisiljenega sodelovanja, katero pre-veza zasebna spodbuda, navdahnjena z idealiz-mom in vero v uspehe. Nadaljnji članki obra-vnavajo: Kako bi izboljšali kurjo čredo — To in ono iz reje kokoši — Nekaj o Wyandotih — Mi-

je na koncu sedemnajsetega leta ležal v blagajni zanj pripravljeni znesek 25.500 dolarjev. Tudi leta 1935, ko se je podal v Jugoslavijo, ni vzel s seboj tega denarja. Naselil se je v domači vasi in živel od rente, ki so mu jo iz Amerike točno pošiljali. Kmalu po svoji priti v se je poročil z mlado de-klico Danico Galič, ki se je le a težavo preživljala kot šivilja. Zakonaka sreča invalida in uboge šivil-je ni dolga trajala. Šest mesecev po poroki je Maksimović umrl. Med vdovo in brati pokojnega je nastal spor zaradi zapuščine, ki je ležala v Washingtonu v znesku 25.500 dolarjev. Začel se je dolgotrajen proces, ki se je nazadnje končal v korist vdove. Te dni je Danica prejela od Zveze vojnih udeležencev v Washingtonu sporočilo, da ji bo v najkrajšem času poslala zapuščino njenega moža, ki znaša v dinarjih nad milijon.

hee in Jakec modrujeta o svojih kuncih — O negi brejih koz — Kaj pa naša ovčjereja — Zanimi-vosti iz akvaristovstva — Nutrija ali močvirski bober — In memoriam — Ljubite živali — O razstavi malih živali — Drobiž — Po tujem svetu — Književnost — Posvetovalnica — Dopisi — Tržne cene — Za smeh in kratak čas — Zrebn-ista II. efekte loterije. — List stane s člana-rino vred samo 30 din letno ter se naroča v Ljubljani, Karunova ulica 10.

Osebnosti

Slovenj Gradec, 19. septembra.

V nedeljo zvečer se je zgodila v Gornjem Dolincu avtomobilska nesreča, ki k sreči ni za-htevala človeških žrtev. Zagrebčanki S. F. in O. M. sta se z novim avtomobilom znamke »Hanomag« pripeljali v smeri od Dravograda. V Slovenjem Gradcu sta se založili z bencinom, nato pa nadaljevali pot. Sofirala je lastnica avtomobila gđc. O. M., ki je doma iz Kotelj, pa že več let biva v Zagrebu. Pred železniškim predorom v Gornjem Dolincu je oster, nepre-gleden ovinek, cestišče pa je nasuto z debe-lejšim kamnom. Nenadoma je odpovedal volan, kakor trdi gđc. O. M., avto je zadel v obcestno škarpno, nato pa krenil na nasprotno stran proti potoku Pako, kjer so bili čez potok naloženi hlo-di. Avtomobil je zdrknil po hloilih in se prevrnil v vodo, kjer je obležal s kolesi na-vzgor. K sreči sta se v tistem hipu pripeljala na motornem kolesu delovodja Zavašnik in krojač Krebl iz Slovenjega Gradca, ki sta vi-dela ves dogodek. Ustavila sta motor in hitela na pomoč. S težavo sta spravila potnici iz za-prtega avtomobila. Bili sta čisto premočeni in si sami ne bi mogli pomagati iz avtomobila. Obe so prepeljali v bolnišnico v Slovenj Gra-dec, kjer so ugotovili, da ima ena hujšo rano na čelu, drugi se pa k sreči ni zgodilo nič hudega. Avtomobil je precej poškodovan.

Po državi

* **Velik ogenj pri Daruvarju.** V vasi Markovcu pri Daruvarju je v nedeljo zjutraj izbruhnil katastro-falen požar, ki je do temlejev uničil imeti dveh pre-moženih kmetičkih gospodarjev Stanosija Monića in An-drije Dobriča. Ker so bila vsa gospodarska poslopja lesena in pokrita s slamo, je imel ogenj dovolj hrane in zato na gašenje sploh ni bilo misliti, ampak so se gasilci in vaščani trudili le, da po požar omeji. Škoda je ogromna, kajti zgorelo je poleg poslopj še okrog 80 meterskih stotov žita ter 10.000 dinarjev denarja v go-tovini. Tudi skoraj vsa živila je zgorela. Nesreča je še večja, ker posestnika svojih hiš in gospodarskih poslopj nista imela zavarovanih.

* **Novi vojaški poveljniki v Splitu.** Dosedanji po-veljnik jadranske divizije v Splitu general Marko Mi-hajlovič je premeščen za poveljnika savske divizije v Zagreb, na njegovo mesto v Split pa je postavljen di-vizijski general Dimitrij Živković, ki je bil do sedaj poveljnik drinske divizije v Valjevu. Premeščen je tudi pomočnik poveljnika jadranske divizije brigadni general Dušan Kratič, ki je imenovan za pomočnika poveljnika moravske divizije v Nišu. Na njegovo me-sto v Splitu pride brigadni general Despot Marjano-vič, doolej pomočnik poveljnika osješke divizije.

* **Nova kolektivna pogodba dalmatinskih name-ščencev.** Na sestanku zasebnih nameščencev v Šibeniku so sprejeli novo kolektivno pogodbo. Pogodba predvideva odškodnino za čezurno delo. Odpovedni rok je 6 tednov in se mora odpovedati službeno raz-merje pisмено in četrtletno. Brez oziroma na spol znaša najnižja plača pomočnika 600 din mesečno, ki se po 18 mesecih poviša na 1000 din. Trgovski pomočniki, ki imajo že sedaj večjo plačo, obdržijo iste prejemke. Onim pa, ki imajo na dan sklenitve te pogodbe plačo med 1000 in 1500 din in so v službi že pet let, se poviša plača za 10 odstotkov, onim, ki služijo že 5 do 10 let, pa se poviša za 15 odstotkov.

* **Pod kolesi lokomotive je našla smrt 73 letna** star-ka Elizabeta Kac v Osijeku. Starica je hotela čez že-lezniški prelaz kljub temu, da so bile zapornice spu-ščene. Ko je bila starica že na tiru, je izza ovinka pri-vozil tovorni vlak. Čuvaj je zaklical starki, naj pohti, toda starica ga najbrž ni slišala in je lažno nadalje-vala pot čez tračnice. V tem pa jo je zgrabil lo-komotiva in podrla na tla. Starica je v nekaj minutah izdihnila.

* **Vaški nasilnej je našel nasilno smrt.** V vasi Komletinci pri Vinkovcih je v preteku našel smrt zna-ni vaški nasilnej Luka Čakarič, ki je že nekaj let stal-no strahoval vs vas. V gostilni je Čakarič navajal s nožem na kmeta Amana, ki pa je bil hitrejši. Blisko-vito je potegnil nož in ga v silobranu zasadil nasprot-niku v srce. Čakarič je bil na mestu mrtve, Aman pa se je sam nazzanil oblastem.

* **Prepelica iz Bologne ustreljena v Hrvatskem** Zagorju. V lovišču Maruševac v Hrvatskem Zagorju je neki kapetan ustrelil prepelico, ki je imela na nožici prstan, v katerem je bilo utišeno: 62.319 Bologna Italy Univ. A. Prstan so poslali zavodu za prirodopis živalstva v Zagrebu.

* **Svojeja sorodnika je ustrelil v vasi Klokoče-vik** pri Slavonškem Brodu Stipe Blažević. Že svojčas eta se prepirala zaradi delitve zemlje, ki jima jo je zapustil stric. Stipe je zdaj na orožnih vajah v Brodu, pa je te dni zvedel, da je njegov sorodnik Ilija Blaž-ević pretepel njegovega sina. Odšel je domov in se to-liko razburil, da je pograbil loveško puško in Ilijo ustrelil. Po zločinu se je sam javil vojaškim oblastem v Brodu.

* **Obilna sadna letina v Hrvatskem Zagorju.** Pri-delek vseh vrst sadja je letos v Hrvatskem Zagorju naravnost rekorden. Zlasti sliv že desetletja ni bilo toliko kakor letos. Ker ni kupcev za slive, kuhajo kmetje žganje in ker je tudi žganja na preteg, plačujejo kupci za posodo okrog 300 litrov 40 do 50 din. Ne-koliko bolj gredo v promet jabolka, katera plačujejo za boljše vrste 0.80 do 1.25 din za kilogram. Precej-jabolk je v Hrvatskem Zagorju nakupil trgovec Lju-devit Kuharič iz Ormoža, ki je dobil dovoljenje, da lahko izvozi v Nemčijo večjo količino jabolk.

* **Dva uradnika banske uprave v Novem Sadu** utonila. V nedeljo zjutraj so se štirje uradniki banske uprave v Novem Sadu, Nikola Kartalija, Bogdan Smeljčki, Peter Božić in Ivan Rajevski odpravili s čolnom na izlet po Donavi. Veslali so ven na deželo in na primernem kraju pristali. S seboj so imeli precej vina. Proti večeru so se vračali v Novi Sad. Pristanek v novosadskem pristanišču pa jim je bil otežkočen, ker je bilo ob prihali precej vlačicev, katere so morali obiti. Ko je grozilo, da bo čoln zadel v vlačice, je Kartalija z veslom odrinil čoln, pri tem pa padel v vodo. Tovariši so ga potegnili iz vode. Kmalu zatem pa se je čoln spet zapletel med vlačice in se pre-vrnil. Vsi so padli v vodo. Rajevski in Božić se rešila, dočim eta Kartalija in Smeljčki utonila. Kar-talijino truplo je voda drugi dan naplavila, trupla dru-gega utopljenca pa doleje še niso našli. Tragična ne-sreča obeh uradnikov je v vsem Novem Sadu zbu-dila globoko sočustvovanje.

* **Dva dečka utonila v Dravi.** V vasi Sladki pri Varadinu sta v Dravi utonila 15 letni Rudolf Kau-ran in 13 letni Ivan Pivec. Dečka sta se v Dravi ko-

Ljubljana, 20. septembra

Gledališče

Drama. Sobota, 23. septembra: »Kacijanar«, Premierski abonma. Otvoritevna predstava. Nede-lja, 24. septembra: »Neopravičena ura«. Izven. Zni-žane cene. Ponedeljek, 25. in v torek, 26. septem-bra zaprto (generalka). Sreda, 27. septembra: »Hu-dičev učence«. Premierski abonma.

Radio Ljubljana

Sreda, 20. sept.: 12 Pisana šara (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Ruski sek-šet — 14 Napovedi — 18 Mladinska ura: Opazuj in poskušaj (g. prof. Miroslav Adlešić — 18.15 Pesmi iz operete »Pri naši kočici« (J. Beneš -plošče) — 18.40 Zanimivosti iz ribištva (g. Al. Sulgaj) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Ob 75-letnici ženevske konvencije Rdečega križa (g. dr. Oton Fettich) — 19.40 Nac. ura Uspehi vsedržav. gasilskega kongresa v Ljubljani (Fr. Mežek, taj-nik v Ljublj.) — 20 Veseli godci — 20.45 Poljski glasbeni utrinki (plošče) — 21.15 Klavirski kon-cert: ga. Marta Ostere-Valjalo — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Vsakemu nekaj (plošče).

Drugi programi

Sreda, 20. sept.: Belgrad: 20 Opera — Za-greb: 20 Ljubljana — Varšava: 19.30 Orkester in solisti, 21 Chopinove skladbe — Praga: 20 Orke-stralni koncert — Bratislava: 19.30 Opera — So-fija: 19.25 Verdijeva opera »Trubadur« — Budim-pešta: 20.10 Igra, 21.10 Schubertove pesmi, 22 Ciganska godba — Trst-Milan: 17.15 Komorni kon-cert, 21 Opera »Mefistofeles« — Rim-Bari: 21 Pesmi in plesi, 22 Simfonični koncert — Floren-ca: 20.30 Igra in pesna glasba — Beromünster: 19 Predavanje o Moniuszku, 20 Moniuszkova ope-ra »Grad duhov« — Strasburg: 18 Slagerji, 20.30 Vojaška godba, 21.45 Racineova tristoletnica — Bukarešta: 19.40 Orkestralni koncert, 21.25 Plesna glasba, 21.35 Klavir — Hürby: 20.30 Brahmsov »Requiem«.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyr-ševa 6, mr. Hočevar, Celovška cesta 62, mr. Gar-tus, Moste, Zaloška cesta.

pala, pa sta zašla v vrtnice, ki ju je potegnil na dno. Njun tovariš, ki je videl nezgodo, je stekel v vas po pomoč. Ko so prihiteli kmetje na kraj nesreče, je bilo že prepozno. Mogli so potegniti iz vode le trupli mladih utopljenecv.

* **Pomlajevalca dr. Uzelac in dr. Kolesnikov opro-ščena.** Okrožno sodišče v Novem Sadu je v pone-deljek izreklo sodbo dr. Slavku Uzelcu, kirurgu iz Novega Sada in dr. Petru Kolesniku, kirurgu iz Bel-grada, ki sta bila obtožena, da sta v marcu 1936 iz-vršila operacijo v svrhu pomladitve. Uzelac je ob asis-tenci Kolesnikova izrezal del spolne žleze mladeniču Radi Mariču ter potem napravil pomlajevalno ope-racijo na nekem starcu iz Belgrada. Ker je bil to v naši državi prvi primer pomlajevanja na način, da se presadi spolna žleza, a o tem ni v kazenskem zako-niku ničesar predvidenega, je državni tožilec označil to operacijo kot težko telesno poškodbo. Kirurgoma je prvič sodilo sodišče v januarju 1937 ter ju opro-stilo. Sodišče se je postavilo na stališče, da v de-žavi obeh zdravnikov ni znakov za težko telesno po-škodbo, ampak da je šlo le za zdravniško interven-cijo. Stvar pa se je vlekla naprej in slednjič prišla pred sanitetki svet v Belgradu. Ta je bil mnenja, da je zdravniška intervencija, ki sta jo izvršila zdravnik, istovetna s prenosom krvi in presaditvijo kože in da torej ne pomeni nič protizakonitiga. Na osnovi tega mnenja je novosadsko sodišče izreklo ponovno opro-stilno razsodbo in zavrnilo tudi odškodninski zahtevek Rade Mariča v znesku 100.000 din. Sodbo so z ve-likim zanimanjem pričakovali tako v zdravniških kakor tudi v pravnih krogih.

* **Ubil očeta, da bi zaščitil mater.** V vasi Gu-beravac pri Čačku se je odigrala krvava družinska zalogra. Kmet Miroslav Cendič, ki je bil zelo vdan pitju, je prišel v eni preteklih noči pijan domov in se začel prepirati s svojo ženo. Med preprirom se je tako razhudil, da je planil nad ženo in jo pričel daviti. Na materine klice je pri-hitel sin, ki je spal v sosedni sobi. Da bi rešil mater pred očetom, je pograbil kol in z njim razbil očetu lobanjo. Cendič je kmalu izdihnil. Očtomorilec se je sam nazzanil oblastem, ki so ga izročile sodišču v Čačku.

Finska - glavna pošta za pol Evrope

Finska je zaradi zapletenih razmer postala glavna prehodna pošta skoro za pol Evrope. Po uradnem poročilu finske poštne uprave gre skozi Finsko vsa pošta iz vzhodne in severne Evrope v zahodno, tako iz Rusije, Estonije, Litve, iz bal-kanskih držav in tudi iz poljskega ozemlja. Tako je Finska po eili razmer postala važno poštno središče med vzhodno in zahodno Evropo, pa tudi med Evropo in prekomorskimi državami.

Anekdota

Zdravnika Markoviča je klical eden izmed njegovih pacientov, neki zelo bogat ravnatelj, ob treh zjutraj. Ko je zdravnik preiskal ravnatelja, ga z resnim glasom vpraša:

»Ali ste že naredili oporoko?«
»Ne še,« pravi ravnatelj in prebledi, »ali mi-slite ...«
»Pokličite takoj notarja!
»O, moj Bog ...«
»In ekličite tako, svoje brate, sestre, hčerko in zeta!«
»Gospod doktor, ali bom mrgal umreti?« za-etoka bolnik.
»Ne, ampak jaz nočem biti edini norec, ki ste ga ponoči izvabili iz postelje.«

»V nujni potrebi bi se dala čajna miza porabiti za voz za dvojčke.«

LJUBLJANA

Nevaren požar v ranem jutru

Ljubljana, 19. septembra.

Stavbna družba v Ljubljani ima na Šmartinski cesti nasproti Kolinske tovarne veliko skladišče najrazličnejšega gradiva in razne delavnice. V leseni lopi so združene kovaška, strgarska in ključavničarska delavnica. Prav tam pa je tudi shramba strojev in pa obednica za delavce. V bližini so tudi še druga skladišča Stavbne družbe. Prav tako pa ima tam svoje stanovanje strojnik Peter Toni. Strojnika je zbudilo pasje lajanje sredi noči. Ker pes le ni odnehal, je strojnik vstal in odšel pogledat, kaj se godi. Komaj je stopil na dvorišče, pa ga je ožaril plamen, ki je švigal iz lope nad kovaško delavnico. Strojnik je takoj po telefonu poklical gasilsko postajo, ki pa je bila že obveščena, saj je v tem času že oznanil ogenj strel z Grada. Goreti je začelo nekaj po drugi uri in poklicni gasilci so takoj oddrveli z veliko motoriko na kraj požara. Iz cestnega hidranta so napeljali po ceveh vodo do skladišča, kjer je nastal požar, ki se je izredno hitro širil. Gasilci so se z vsem naporom lotili gašenja, vendar so hitro spoznali, da je velika nevarnost, da se ogenj razširi. Zato so poklicali na pomoč še drugo svojo motoriko in tudi prostovoljni gasilci so prišli na pomoč. Z združenimi močmi so ogenj omejili in ga po štirih urah vdušili. Pri gašenju je bilo 18 poklicnih gasilcev pod poveljstvom g. Janeza Furlana in nad deset prostovoljnih gasilcev. Bila je velika nevarnost, da bi se ogenj mogel razširiti nad celo, zelo obsežno skladišče, kar bi pomenilo za vso okolico veliko nevarnost. Prav blizu mesta požara je bil namreč vskladiščen vagon petroleja. Če bi ogenj zajel ta petrolej, bi verjetno prišlo do strašne katastrofe. Tako pa je pogorel le del skladišča in cenijo škodo na okrog 100.000 din. Gasilci so obvarovali polovico skladišča. Na mesto požara je prišla tudi policijska komisija in z njo tudi civilna komisija. Požar je nastal po dosedanjih izsledkih ali zaradi iskre iz dimnika, ali pa zaradi kratkega stika v električni napeljava.

Gledališkemu občinstvu

Pred pričetkom redne gledališke sezone smatramo za svojo dolžnost, da obvestimo javnost o stanju v narodnem gledališču. To tem bolj, ker se zlasti po Ljubljani razširjajo neutemeljene vesti, ki bi mogle škodovati našemu umetniškemu zavodu.

Predvsem ugotavljamo, da so v obeh hišah priprave za sezono v polnem teku. Operno vodstvo je pričelo s sodelovanjem dirigentov izvajati potrebne reforme, ki bodo olajšale in pospeševale nemoten razvoj začrtane repertoarja. Članstvo spremeni do delo z zaupanjem, ker si obeta od njega izboljšanje splošnih razmer in dvig opere. Zato se je tudi z vso ljubeznijo oprile študija.

Naše stalne obiskovalce in vse, ki jim je slovensko gledališče pri srcu, prosimo, da mu ohranijo zlasti v sedanjih težkih časih isto naklonjenost in pozornost kot doslej.

Slovensko gledališče je kulturna ustanova vega naroda, zato bomo vselej branili samo njegove interese, ki so istovetni z interesi članstva. Zdrženje gledaliških igralcev, sekcija Ljubljana.

I Drama bo začela letošnja gledališka sezona v soboto, 23. t. m. s »Slovenskim delom: Medvedovo trobajlo« Kacijanar » z Levjarem v naslovni vlogi. Delo je zgodovinskega značaja in slika dogodke za časa cesarja Ferdinanda, ki so se mu uprli veljaki: Kacijanar, Frankopan, Zrinjka in drugi, ter skušali osvoboditi ljubanske pokrajine. Različne faze njihove zarote, slovenska zgodba Kacijanarjeve hčerke in končna tragedija Kacijanarja so zanimiva slika iz naše zgodovine. Delo je zrežiral profesor Šest. Začetna predstava bo za premiereki abonma.

I Bogat spored najzanimivejših dramskih, opernih in operetnih del in nekaterih baletov boste videli v teku sezone v našem gledališču po izredno ugodni ceni, če postanete abonent. Zadnji rok za prijave je do sobote, 23. t. m. v pisarni Drame (blagajna).

I Vse inženirje in arhitekta, graditelje ter tesarske in zidarske mojstre vabi mestno poglavarstvo, da se udeležijo poročil in obravnave o napravi zaklonišča proti napadom iz zraka v sredo, 20. septembra ob 20 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi, pritičje levo. Med drugimi strokovnjaki bo imel glavni referat ing. Stanko Dimnik. Zaradi velike aktualnosti referatov naj bo dolžnost vseh strokovnih krogov brez izjem, da sodelujejo pri diskusiji.

I Češpljev teden v Ljubljani je do dobro obnesel, čeprav češplje niso bile tako poceni, kakor so gospodinje pričakovale. Sicer pa češplje same še ne napravijo tako velike luknje v mošnjiški jakor pa sladkor, ki je potreben za vkuhanje. Na trgu so ostale zelo velike zaloge češpljev in sliv zlasti Belokranjcem in kakor tuje, bodo danes te slive prav poceni naprodaj. Belokranjci in Belokranjce namreč upajo, da bodo pri znižanih cenah mogli hitro razprodati še vse zaloge, ki so jih pripravili. Kdor torej hoče kupiti poceni in dobro, naj se založi danes s češpljami.

I Mestni posredovalni urad in referat za tujski promet sta se skupaj z mestnim obrtnim oddelkom preselila s rotovža v Auerspergov palačo na Napoleonom trgu. Tudi uverenja potrdil za brezplačni povratek po železnici se oddelki dobivajo tam med uradnimi urami, popoldne in ob nedeljah pa v nujnih primerih, kakor je bilo pred kratkim sporočeno, v mestnem predsedstvu in se je zato treba javiti pri vratarju mestne hiše na Mestnem trgu št. 27.

I Razpored zgradarine, pridobnine in davka na poslovanje promet za leto 1939 je v smislu čl. 131 zakona o neposrednih davkih z dne 8. februarja 1928 razgrnjen na javni vpogled davčnim zavezancem pri davčni upravi Ljubljana-mesto (soba št. 11) v času od 19. septembra do vstetega 2. oktobra 1939. O ugotovljenih davčnih osnovah in odmerjenem davku bodo davčni zavezanci posebej obveščeni s plačilnimi nalogi, proti katerim bodo imeli pravico pritožbe.

I Prometna nesreča na križišču Sv. Petra c. in Resljeve ceste. Križišče Sv. Petra ceste in Resljeve ceste je zadnje čase vedno večkrat vzrok karambolov in prometnih nesreč. Tako sta tudi večeraj okrog pol sedmih zvečer trčila na tem mestu kolesar in avtomobil. Kolesar, dr. Gornik iz Ljubljane, je privozi v smeri od Sv. Petra, avto pa po klancu Resljeve ceste ter je zavil v Sv. Petra cesto. Pri trčenju je kolesar s precejšnjo silo odletel ob pločnik in se potekel po glavi. Avtomobil je odpeljal ponesrečenca v bolnišnico, kjer je dobil prvo pomoč.

I Pomilošeni pri ljubljanskem okrožnem sodišču. Pri ljubljanskem okrožnem sodišču sestavljajo sedaj seznam vseh onih oseb, ki so bile obsojene in deležne amnestije z dne 6. t. m. Zanimiv je bil slučaj, da je prišel večeraj pred mali senat neki obtoženec, ki ga je drž. tožilstvo obtožilo zaradi javnega nasilstva, ko je nekega finančnega organa zlostavljaj. Razprava je odpadla, ker se je sodišče postavilo na stališče, da je obtoženec deležen amnestije. Pomilošeni bo večje število oseb, ki so se pregrešile proti državnim organom zaradi javnega nasilstva.

I Gobe na trgu. Zadnje deževje in nato sledeče sončno vreme sta povzročila, da je bila ugodna rast za jurčke. Že v ponedeljek je bilo na trgu mnogo jurčkov. Gobarji zbirajo in suše gobe, ki so letos jako drage. Tudi večerajni trg je bil dobro založen z jurčki, ki so bili po 4-5 din merica.

I Obljubljal ji je zakon. Pred malim kazenskim senatom je bil večeraj prav živahen in zanimiv proces. Neki dečko je obljubljal kuharici Katrci zakon. Od nje je izvalil hranilno knjižico in jo je lepo vnovčil. Dobil je 5000 din pri posojilnici. Pred sodniki je zatrjeval, da jo še zmeraj namerava poročiti, toda nastale so hude ovire. Ko je dobil denar, se pri dobrodušni Katrci ni več pokazal. Sodišče mu je prisodilo 5 mesecev strogega zapora, dve leti izgube državljanjskih pravic in še 240 din denarne kazni, ker je ponaredil potrdilo, da je izplačal svoji izvoljenki lepe jurje. Mladi kavalir, doma z Viča, je kazen z nejevoljo sprejel.

MARIBOR

Vlomilska romantika

Nove zanimivosti o velikem vlovu v Ptuj. — Za 60.000 dinarjev dragocenosti najdenih

Maribor, 19. septembra.

V današnjem »Slovenec« smo že poročali, da je pojasnjen vlov v prodajalno ptujškega urarja in zlatarja g. Kindla, lastnika trdnice Ackermann et Kindl. Ta vlov je bil eden največjih, kar jih je bilo v naših krajih izvršenih. Vlomilec je odnesel raznovrstne zlatnine v vrednosti 100.000 din. Pojasnitev vlovu in razkrivanje vlomilca in njegovih pomočnikov pa je zvezano z zanimivimi in romantičnimi okolnostmi.

Kakor že javljeno, je zagrešil vlov 30 letni Franc Lebeničnik iz Mengša. Mož je pustolovec neobičajnega tipa. Že 15 let ni bil doma, ves ta čas pa se je potepal po Avstriji, Češki, Nemčiji, Franciji, Španiji in drugih zapadnih zemljah. Sedanjí negotovi časi so ga pripeljali spet v domovino, kje rse je lotil posla, katerega se je očitno v svetlu naučil: »Vlomov« velikega obsega. Ko se mu je vlov v Ptuj posrečil, se je zatekel s plenom k svojemu prijatelju, posestniku Francu Jusu pri Sv. Duhu nad Podlehnikom v Haložah. Tudi Jus je prepoznal že vso Evropo. Lebeničnik se je zadnje čase pri Jusu zadrževal. Tam je potem del plena spravil v lonec ter ga je zakopal v gozdu poleg Jusove domačije. Ker pa se je bal, da bi se Jus plena polastil, je sel ponoči ter lonec izkopal in ga nato spet zakopal na drugem mestu. Potem se je podal na pot, da bi svoj plen spravil v denar. Del plena je nato še skril v starem seniku poleg Slovenske Bistrice, z ostankom pa se je napotil v Maribor. Tu se je oglašil pri svojem znanecu Karlu Globočniku ter ga naprosil, naj mu prodaja nekaj dragocenosti. Globočnik pa si tega ni upal sam storiti, pa je naprosil časopisnega raznašalca Franca Pijavca, da to zanj stori. Pijavec je res zanesel k zlatarju Stumplu zlato zapestnico od ure ter jo prodal za 250 din, dasi je bila vredna 800 din. Stumpf je domneval, da bo zapestnica izvirala iz plena pri Kindlu, da je temu telefoniral v Ptuj. Kindl pa se je tedaj mudil v družbi orožniškega narednika Valenčiča v Slovenjem Gradcu, ker so domnevali, da se je vlomilec zatekel s svojim plenom tja. Kindlova žena je moža telefonično obvestila v Slovenj Gradec o odkritjih v Mariboru, nakar se je nemudoma pripeljal sem. Prepoznal je

Slovesna otvoritev železniške proge Ustiprača—Foča. Prometni minister g. inž. Bešlič (s skrženo levico) med drugimi odličnimi gosti pred postajo v Ustipraču. Nova proga je ena najtežjih, kar so jih je gradilo na ozemlju naše države. Dolga je 42 km in so jo gradili 4 leta. Je izrednega gospodarskega pomena, ker bo odprla razsežne in bogate pokrajine železniškemu prometu.

zapestnico kot svojo last. O tem je bila nato obveščena policija, ki je prišla najprej Pijavca, ki pa sam gotovo ni vedel, da prodaja ukradenó blago, nato pa še Globočnika. Ta je izdal Lebeničnika ter ga natanko popisal. Posebno značilen znak je bil, da manjka Lebeničniku palec na desni roki. Tudi je izdal, da se Lebeničnik skriva v gostilni Haleker v Dravski ulici. Detektivji so se podali tja, kjer pa so jim rekli, da Lebeničnika tam ni. Kakor se je kasneje zvedelo, se je pa v resnici tam mudil, le da ga je gostilničarka skrila za omaro. Detektivji so odšli, v mestu pa so strogo pazili nanj. Naslednjega jutra — v nedeljo pa je šel zlatar Kindl čez most v mesto. Videl je, da prihaja po stopnicah od Drave proti Veliki kavarni moški ter je v svoje veliko presenečenje opazil, da mu na desni roki manjka palec. Neopazno ga je sledil ter na Glavnem trgu nanj opozoril stražnika. Tako je bil Lebeničnik aretiran. Pri zaslišanju je policijskemu uradniku g. Grobinu po kratkem tajeju vse priznal. V nedeljo so se odpravili policijski organi z njim v Slov. Bistrico, kjer so v šupi v senu našli skrit pravecni zaklad. Bilo je pet zlatih ženskih zapestnih ur z zapestnicami, 17 parov zlatih uhano, pet zlatih moških ur z verižicami, večje število zlatih zapestnih gumbov in zlatih križcev. V drugem skrivališču, ki ga je imel vlovilec v Mariboru pod mostom, pa so izkopali več srebrnih in niklastih moških in zapestnih ur ter nekaj zlatih verižic. Na ta način so rešili del plena v vrednosti 60.000 din. Večeraj so se podali nato policijski organi z vlomilecem v Haloze k posestniku Jusu po ostali del plena. Izkazalo pa se je, da med vlomilec ni poštenja. Jus je Lebeničnika opozoval, kako je skrival zaklad v lonecu, pa je potem skrivališče izpraznil. Našli so na obeh mestih prazne jame v zemlji, lonec z zakladom pa nikjer. Ko pa so se detektivji in orožniki bližali Jusovi hiši, so samo še videli, kako jo Jus briše proti bližnjemu gozdu, v katerem je izginil. Ko so prišli k hiši, pa je pobegnila skozi okno še Jusova žena, doma pa so našli samo njegove majhne otroke. Jusa in ženo sedaj iščejo orožniki ter upajo, da bodo z njima vred dobili še ostali plen v vrednosti 40.000 din.

od 16 do 42 din na balkonu, od 8 do 21 din na galeriji in od 12 do 47 din v ložah dobi abonent 14 dramskih, 7 glasbenih predstav ter en koncert, skupno tedaj 22 predstav. Čas jubilejne otvoritve se bliža, zategadelj naj se abonenti čimprej prijavijo.

m Podružnica »Putnikac« v Rogaški Slatini, ki jo vodi Tujskoprometna zveza v Mariboru, je dne 16. septembra zaključila svoje sezonsko poslovanje.

m Roditeljski list, ki ga izdaja Pedagoška centrala v Mariboru po sklepu občnega zbora in upravnega odbora do nadaljnjega ne bo izhajal. Mnogi njegovi naročniki niso izpolnili svojih obveznosti, tako da založnica ne razpolaga z zadostnimi gnotnimi sredstvi za izdajanje lista. Ob ugodnejšem gnotnem stanju list spet izide, kar bo pravočasno javljeno v časnikih.

m Razburljivja aretacija se je odigrala na Koroški cesti. Moški in ženska sta se prepirala, ko pa ju je hotel stražnik pomiriti, sta s psov-kami in dejansko navalila nanj. Na pomoč je prihitel še drug stražnik, nadalcal pa sta se aretaciji uprla s tem, da sta se vlegla na tla. Z velikimi težavami so potem stražniki oba spravili v policijske zapore.

m Maskiran napadalec. V Stražišču je postal posestnik Jakob Reberšek žrtev čudnega napada. Navalil je nanj iz teme neki moški, zagrnjen z rjuho ter maskiran z žensko ruto na glavi. To etrašilo pa je držalo v rokah nož, a katerim je dobil Reberšek dve hudi rani na trebuhu da so ga morali nemudoma zapeljati v bolnišnico, ker ima ranjeno črevesje. Orožnikom pa se je posrečilo, da so etrašilo ujeli. Bil je to 20 letni Anton Kerčnik, ki je priznal, da je izvršil nanad iz jeze, ker ga je Reberšek pred nekaj tedni razžalil.

m Režen v zadnjem trenutku. Iz delavnice trdnice »Tribunac« na Aleksandrovi cesti je privozi na kolesu delavec Karel Fliš iz Ruš v trenutku, ko je mimo pripeljal tovorni avto. Fliš se je zaletel v avto ter obležal pod kolesi težko naloženega vozila. V zadnjem trenutku je šofer tako krepko nategnil zavoro, da je avto obstal na mestu. Zadnje kolo se je ustavilo tik pred Flišovo glavo.

Celje

c Za poučni izlet v Jurklošter, Planino, Kozje, Podsedro, Sv. goro, Podčetrtek in Šmarje v nedeljo 24. septembra sprejame »Putnike« v Celju. Voznina 54 din. Prijavite se takoj!

c Premovanje živine v Vojniku pri Celju bo v petek 22. septembra ob 8 zjutraj. Selekcijsko društvo v Vojniku vabi članstvo, da pravočasno privede omenjenega dne vse plemenjake, krave, telce in mlado živico na razstavi prostor. Ker je ta prireditev velike važnosti za organizacijo in napredek živinoreje, naj si premovanje ogledajo tudi živinorejci iz sosednih občin. Za dobro plemensko živino se bodo razdelile lepe nagrade.

c Zopet fantovski pretep. V nedeljo 17. sept. sta se dobila pri posestniku Martinu Kolarju v Gabrovcu pri Vojniku 24 letni dninar iz Vojnika Sitar Josip in 20 letni posestnikov sin Kukovič Jurij iz Bovš pri Vojniku. Kmalu je med njima nastal prepri, ki je vodil v pretep. V razburjenosti eta šla tako daleč, da sta oba prišla za nože. Sitar Josip je zabodel Kukoviča z nožem v prsi in roko, Kukovič pa je Sitarju prav tako vrnil in ga zabodel v prsi in levo nogo. Oba se zdravita v celjski bolnišnici.

c Nesreča na splavu. 32 letnemu splavarju Ermenču Josipu iz Ljubnega v Savinjski dolini se je na splavu pripetila nesreča, pri kateri so mu bruna zdrobila levo nogo. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico.

c Mestno poglavarstvo v Celju je zgradilo na gospodarstvu Mestnega zavetišča v Medlogu sadno sušilnico dr. Stojkovičevega tipa. Vabijo se kmetovalci in sadjarji, da se te sušilnice v čim večji meri poslužujejo. Pogoji za sušenje se dobe pri upravi gospodarstva Mestnega zavetišča v Medlogu.

Ptuj

Rdeči križ v Ptuj vabi vso javnost, da podpre njegovo delo, posebno sedaj v tednu Rdečega križa. Slovenci, ne odhijajte organov RK, če bodo potrkali na vaša srca!

Uboj na Dravskem polju. V soboto so se v Hodošah, občina Slovenja vas na Dravskem polju, v prepiru stegli fantje. Na cesti je zaboden obležal posestniški sin Zupančič Stefan in bil takoj mrtev. 30 letni posestnik Verzel Anton iz Hodoš pa je odnesel nevaren vboj. ljaž z nožem v hrbet in levo roko. Verzel pravi, da ne ve, kdo je bil tisti, ki ga je zabodel, ker je bil pijan. Orožniki so nekaj pretepačev že zaprli, glavnega krivca pa še nimajo.

S kolom po glavi. V ptujsko bolnišnico so pripeljali 59 letno Petek Ano, ženo kočarja iz Kokolanjskega, občina Sv. Jurij ob Ščavnici. Doma jo je namreč njen mož v prepiru namlatil s kolom glavi in ji prizadejal hude poškodbe.

Nova cerkev

Vkljub razburljivim časom bomo doživeli dne 1. oktobra veliko veselje nove svete maše v župniji. Daroval jo bo g. Franc Jakše, član salezijanske družbe. Minilo je že celih 14 let, odkar se je zadnjikrat razlegala novomašniška glorija po starodavni cerkvi sv. Lenarta v Novi cerkvi. — Novomašnik Jakše Franc izhaja iz preproste domače rodbine, ki je z veliko vne-mo pomagala svojemu sinu doseči zaželeni cilj mašništva, ki ga bo prejel v soboto, 23. sept. Župnija se z veseljem pripravlja na njegov sprejem in na slovesnost nove svete maše. — Vabimo vse sosede ob blizu in daleč na novo sveto mašo 1. oktobra 1939!

Slovenj Gradec

Tatvina denarnice v trafiki. Dodatno k našemu poročilu z dne 16. t. m. glede tatvine denarnice v trafiki, o kateri smo poročali, smo bili od zastopnika prizadetega upokojenca Z. J. naproseni, da objavimo naslednje: »Denarnico, katere bi naj bila ukradena, je upoko-jenec Z. J. našel v trafiki za vrati ter jo je potem sam prinesel nazaj po svoji dolžnosti, ne da bi ga zato pekla vest.« To objavljamo s pripombo, da bo to zadevo uredila še pristojna oblast, ki ima vso stvar že v rokah.

Kočevje

Kočevje — Lutz. V četrtek bo v trgovini Macher zastopnik tovarne Lutz-peti vsem inter-resentom na razpolago od 10-15.

Kranj

Samomor. V Stražišču pri Kranju si je končal življenje mizarški mojster Eržen Franc. Že nekaj tednov je hodil okoli hiše prav potr, mučila ga je posebno misel na dolg, ki ga je imel na rami, in pa slab zaslužek. Našel ga je zjutraj njegov pomočnik Bitene Janez ležečega na tleh mrtvega.

Ponarejeni 50 dinarski kovanci. Policija je prišla na sled ponarejenim kovancem po 50 din, ki jih je našla pri J. R. in pri A. K., ko sta hotela plačati svoj zapitek v gostilni pri »Načuc«.

KULTURNI OBZORNIK

Knjiga o Aškercu

Založba Modra ptica je izdala monografijo o Aškercu, ki jo je napisala mlada slavistka prof. dr. Marja Boršnik-Skerlakova in ki obsega 420 strani teksta ter 42 strani znanstvenih opomb: viri, imensko kazalo ter kazalo Aškercovega leposlovnega dela (bibliografijo), ki ga je sestavila Erna Muser. Torej lepa monografija o slovenskem pesniku, obširna, kakor je nima do sedaj razen Kersnika (Priatelj) in Prešerna (Kidrič) še noben slovenski pisatelj. Toda obširnost sama še ni garancija, da je delo tudi pomembno in tehtno po svoji vsebini. V tem primeru pa moram pozitivno potrditi tudi to, da Boršnikova monografija pristihi med najboljše plodove slovenske mlade književne zgodovine, ki je izšla z naše slovenske univerze izpod vodstva prof. Prijatelja in prof. Kidriča.

Pričujoča monografija dr. Boršnikove je plod desetletnega dela ter stoji tako na trdni znanstveni bazi. To je pokazala Boršnikova že z Aškercovo bibliografijo, kjer je zabeležila že pred leti vsako manjšo, napisano doslej o Aškercu doma in na tujem. Ko je tako kritično prebrala vse, kar je do sedaj bilo izgovorjeno o tem našem najboljšem problematičnem pesniku, se je šele lotila posameznih poglavij njegovega življenja in dela. Po revijah je pričela Aškercova pisma svojim sodobnikom, ki so ji osvetlila marsikatero plat njegovega življenja in dejanja. Za svojo disertacijo je skušala označiti Aškercovo nihanje med liberalizmom in socializmom v devetdesetih letih ter jo izdala v posebni brošuri, ki smo jo omenjali tudi na tukajšnjem mestu. Poleg teh specialnih razprav iz področja Aškercove problematike je Boršnikova posegla tudi še k drugim osebam, ki so s to dobo tesno povezane ter njihov študij pomaga tudi razumeti Aškercov čas. Tako je svojočas izdala zbrane pesmi Vide Jerajev ter je ob tej priložnosti napisala njen literarni portret, v katerem je prvič pokazala svoje zmožnosti in razumevanju psiholoških pesniških osebnosti ter problematike časa. V tej študiji je podala plastično pesniško osebnost na ozadiju slovenske dekadentne dobe, našega fin de siècle, ki igra veliko vlogo tudi pri Aškercu. Tako je torej Boršnikova pristopila k sintetičnemu delu o Aškercu po temeljiti predpripravi ter je zato tudi dosegla uspeh, kakor ga marsikdo ni pričakoval.

Ali je — da govorimo po Aškercu — Aškerc take monografije vreden junak? Gotovo. Oseba, ki je kot katoliški duhovnik prešla iz katoliškega svetovnega nazora zavestno v protikatoliškega, v monističnega in svobodomiselnega, iz supranaturalističnega v naturalističnega, je že sama po sebi zanimiv človeški psihološki problem; če pa je ta oseba bila vodilna v javnem življenju in v tistih vsaj enemu desetletju svoj pečat ter tudi sicer razgibala duhove, je važna kulturno-zgodovinska postavka, ob katerem se da naslikati pomembna podoba dotične dobe, tudi če oseba ni bila pesnik. Toda Aškerc je bil povrh tudi še pesnik, ki je bil do sedaj med Slovenci deležen istočasno največje slave in največjega prezira, ob katerem so se delili Slovenci v tabore, iz katerega in proti kateremu so nastopale literarne struje — zato je tudi hvaljen predmet literarne zgodovine. Njegova doba je zdaj že tako odmakljena naši sodobnosti, da more tudi slovenski literarni zgodovinar brezstrastno pristopiti tudi k njegovi osebi ter jo v celoti podoživeti z dobo vred in jo postaviti po vrednosti v muzej slovenskega kulturnega življenja. Vsekakor zelo zanimiv problem.

Boršnikova pristopa k Aškercu kot literarni zgodovinar in šole prof. Prijatelja in prof. Kidriča, torej kot učenka psihološke in sociološke šole, ki prehaja deloma tudi že v estetsko formalistično vrednotenje literarnih prizadevanj. Kakor je prof. Prijatelj vzel Kersnika za osrednjo postavbo predaskercove dobe na prehodu iz romantike in poetični realizem in ob njem pokazal vse sociološke spremembe v slovenskem javnem življenju in narodni strukturi, tako je tudi Boršnikova ob Aškercu pokazala vsa notranja nasprotstva dobe in njena trenja v političnem, socialnem in literarnem življenju. In kakor je prof. Kidrič v svoji zgodovini in zlasti v Prešernu poleg vsega tega podal tudi stvarni estetski formalistični razbor literarnih del po motivih in formi ne več intuitivno doživljene kritičnih vpisnevt, tako je Boršnikova stnila obe metodi in podala s svojim Aškercem dramatično napeto rast Aškercu kot osebe iz tal in prednikov ter iz okolja (psihološka metoda), obenem z njegovim razvojem pa podala tudi podobo štiridesetletnega slovenskega kulturnega življenja (sociološka metoda), vmes pa se ustavila ob literarnih mejnikih Aškercovega pesniškega razvoja in jih vrednotila sprti z ozirom na misel in obliko ter vpliv (estetska ocena). Vse pa v ostrem opazovanju in lepem, nazornem leposlovno-tekočem jeziku in s temperamentom, kar ga približuje območju neodoljivega vpliva Kersnikovega monografista.

V trinajstih poglavjih je Boršnikova zajela Aškercu in njegovo problematiko. Tako je najprej opisala njegovo mladost ter odločitve za bogoslovje, v katerem šele je s čtivom primerljajčih verstev začel dvomiti v vero, za katero je sicer ni imel dovolj smisla, saj ga pisateljska označuje za areligiozen tip človeka. Če sedaj beremo njegova pisma iz tega časa, se nam čudno zdi, da je se dal sploh posvetiti, saj je bil že ves v objemu naturalističnih monističnih filozofov. Že tedaj je bil viden v njem razpor med onostranskim in tuzemskim človekom, ki se je v poznejšem duhovskem poklicu še poglobil (priidige, racionalizem).

Tedaj je tudi stal pred izbiro dvojnega poklica: ali duhovnik ali pesnik, v katerem se je odločil za pesnika, ki je po njegovem — in po Boršnikovi — v osnovnem nasprotju z duhovništvom. Tako se je v njem formirala osebnost, ki veruje — v človeka, v

svobodo in napredek ter je ves prežet z narodnostnim prepričanjem, torej v človeka devetnajstega humanističnega veka, katerega nazor je bil liberalističen. Kot kaplan je posegal v narodni boj v nemških mestih ter se že tedaj navezal na »Slovenski narod« z nasprotstvom »Slovincu«. Tedaj pa je nastopil Mahnič in z njim boj proti realizmu, ki je zadel tudi Aškercu še prej, kot pa je bilo opravičeno. Čeprav je bil Mahničev nastop nesrečen, je vendar iz te razprave razvidno, kako intuicijo je imel Mahnič ter kakšno zmožnost, videti zarodek nekatoliškega elementa že v najmanjši količini. Pri Aškercu se ni zmotil in s svojim nastopom je tudi pospešil ob Aškercem bojevitost in trmasti razvoj prav v ono smer, od katere ga je hotel odvrti. Toda Aškerc je bil že z vso svojo osebnostjo v liberalizmu, ne samo v političnem, tudi: filozofskem. Posebno poglavje je posvečeno »Baladam in romancam« ter njihovi vrednosti, ki jo postavlja zelo visoko pa vendarle s pridržkom, kar je že plod novejših razprav o Aškercovi baladi (Pregeč). Njegove balade so bolj drame kot balade, ki predpostavljajo vero v nezemski svet. Toda tu je bil Aškerc še veliki pesnik in s to zbirko je vzbudil mladino in novo dobo. Od postaje do postaje je šla po Mahničevih napadih Aškercova duhovniška pot, in vedno bolj je prihajal v navzkrižje z ljudstvom in škofom, zlasti ker se je načelno protivil vsakemu dogmatizmu, v katerega pa je na koncu zašel tudi sam. Zadnja njegova kaplanska pot je bila v Škalah, kjer se je najbolj približal tudi že socialističnemu gibanju, kar je še korak dalje od liberalizma. Temu razmerju med liberalizmom in socializmom je posvečeno posebno poglavje, ki je ekscerpt iz njene disertacije. Toda iz obeh nazorov je prevzel zase najbolj njuno skupno vez: protiklerikalizem, katerega najglasnejši glasnik je postal za vse življenje. In tej ideji — svobodni misli — je žrtvoval tudi svojo muzo, ki je vedno bolj postajala le sredstvo v boju z nasprotniki. Tako je Aškerc sicer vzbudil gibanje fin de siècle, mladi slovenski literarni naraščaj (Cankar, Zupancič), ki je viden v njem novega pobornika svobode in odkritosrčnosti. Toda že v prvih letih v Ljubljani je Aškerc postal orodje svojih dobrotnikov in ščit političnih ljudi ter zabredel v klišarstvo, proti kateremu so se uprli predvsem mladi s Cankarjem na čelu. Prav poglavje »Urednik« kaže njegovo nesrečno roko pri urejanju Zvona ter njegov spor z mladimi dekadenti, proti katerim se je postavil in katerim je postal najpriljubljenejša tarča ter predstavnik okostelosti slovenskega liberalizma sploh. Zakopal se je v realizem in liberalizem, ko je mladina že bila v novi romantiki ter je vsajala tako proti avtoritetam kakor prej Aškerc sam. V borbi za prvenstvo je propadel proti Cankarju, ki je stopil na njegov piedestal in katerega napade na Aškercu, pisateljske deloma opravičuje deloma pa jih pravilno kritično opredeljuje. Po neuspehih pesniških knjigah je šla Aškercova slava vse bolj v zaton, ob katero se je končno lahko že vsakdo obregnil, pa tudi njegovo življenje, ki je ob smrti postalo tudi grd politicum. Tako se je zaključilo življenje in delo pesnika in borca svobodne misli Aškercu.

Boršnikova je tem poglavjem (skaterih naslove sem vpeljal v poročilo z razprtim tiskom), še zadnje sintezo »Aškercov pomen«. V njej je podala še enkrat Aškercovo osebo podoba, njegov značaj, njegovo borbo in poraz ter njega pomen za kulturno zgodovino Slovencev.

In prav ta konec je značilen za Boršnikovo: v njem ni podala sinteze o Aškercu pesniku-umetniku. Z vsem delom se je Boršnikova pokazala kot odlična psihologinja, ki zna z živimi in polnimi barvami pa tudi toplimi podatki trpljenje in rast človeka, dalje izvrstna kulturna zgodovinarica, ki zna poiskati in uravnati široke tokove kulturnih dogajanj in jih nazorno predložiti, manj dobra pa literarna kritičarka, ki bi zajela Aškercu kot pesnika in postavila njegovo pesem v celotni razvoj slovenskega pesništva kot takega. Tu se je njena psihološko-sociološka metoda poslužila samo formalistične estetike ter je njegovo delo postavilo bolj v ozadje pred njegovim življenjem. Kljub pomanjkljivim literarnim razborom knjig vendar le jasno pride do izraza Aškercova pesniška nemoč ter njegov nagel in stalen propad. Kot človek je prišel Aškerc iz le monografije kot poštenjak in premočrten duh, kot borec je izšel povelčan kot moderni človek XIX. veka, ki se v XX. ni več našel, toda kot pesnik je pokazal — razen prve zbirke, s katero je stopil na vrh naše epike — negativni napor.

Nam pa je postalo še bolj jasno, da se je Aškerc notranje moral raziti s katolištvom, ter da ga ni v nasprotju tok pahnil samo Mahnič in naša hierarhija, temveč njegova notranja usmerjenost, ki je bila izrazito humanistična, naturalistična ter v gotovih potezah »trubarnjarska«, protestantska. Kakor sočustvujemo z Aškercemv mučenštvom, moramo na podlagi te monografije tudi hierarhiji priznati pravico in celo dolžnost, da je branila katoliški nauk, ki je vezan na dogme, proti katerim je vodila boj svobodna misel Aškercova. Tako je bil Aškerc žrtev in junak modernega nazora XIX. veka, liberalizma, preko katerega je šel tudi mlajši rod, ki ni bil niti opredeljen katoliški. Kar bi imel tej odlični monografiji očitati, je morda samo to, da je vse preveč razbirala rast Aškercu in prelom z njim samo v njegovem krogu, da pa je očitke in razprave o njem na katoliški strani morda premalo upoštevala. Pa saj jih Aškerc tudi ni.

Vsekakor je monografija Boršnikove o Aškercu lep plod slovenske univerze, zanimiva objektivna podoba najbolj razdražene slovenske polpreteklosti in podana tako, da se bere resnično kot leposlovni biografski roman.

imenih — tri ženske so med njimi — njih značilnosti v podajanju pokrajinske in psihološke ter narodnostne svojosti Prekondonaja. Kuhiouzem je stoletni pesnik Torkos, ki je med tem umrl; L. Székely pa je kaplanoval v Slovenski krajini.

O madžarski razumnosti. Vodilni pesnik, ki je tudi romanopisec, esojist, urednik, Mihály Babits, je izdal knjigo »K naravoslovju madžarske razumnosti.« Pisati jo je pričel l. 1913. Razmotriva o madžarskem značaju, o značilnostih madžarskega človeka v odnosu do sveta in domovine. Pod tem vidikom presoja tudi domačo politično in kulturno zgodovino.

»Madžarje, Nekako dopolnilo gornjega dela je knjiga drugega pesnika Gyula Illésa »Magyarok«, ki je izšla pred prvo in skuša zlasti prikazati gospodarski ter kulturni položaj madžarskega podočelja in je zaradi tega izvala živahne diskusije.

Zadnje novosti leposlovnega značaja: Pesnik M. Babits je izdal svoj življenjski, ki mu je spremeno besedo napisala pesnica Sophie Török. Ona pa je izdala roman »Nisi prava!«, v katerem prikazuje borbo dveh žensk za otroka: katera mu je prava mati? — Znameniti Lajos Zilahy je napisal nov roman »Po svetu bežeče mesto«, katerega snov je uoda prebivalcev erdeljskega mesta, stanujočih v vagonu in seletih se do

Pešte. — »Jokajoče mesto« je roman Zoltana Véeseya o Košicah v času prevrata, ki pa je brez umetniške vrednosti in protiški. — Pisatelj je med Madžari vedno več. S prvim romanom sta nastopili Mária Mezösy (Ognjeni ples — zgodba vaške učiteljice) in Julia Székely (Leteča miš — dvanajst monologov o samomorilec). Priznana pa je že Lili Brody, katere novi roman »Bela zastava« obravnava ločitev zakona, pri čemer sijajno analizira dotinstvo oseb, ki se v dejanju srečujejo. — Drama »Gregor VII.« je napisal László Németh; objavljena je v letošnji »Kalangyi«, izhajajoči v Novem Vrbsu. Igrali so jo že v Budimpešti.

A. Mav: Missa juvenum nostrorum ad 4 voces aequales comitante organo. Samozaložba. — Latinski maš za moški zbor v naši domači cerkvenoglasbeni literaturi nimamo mnogo. Tu in tam pa so se pojavili že tudi po deželi precej dobri moški zbori. Priznani skladatelj Mav je opazil to vrzel in je našim fantom in možem zelo ustregel s krepko skladbo. Maša je zanimiva tako po koncepciji kakor tudi po slogu, ki je njemu tako lašten. Lepa po melodiji in motivih, ki se v raznih delih ponavljajo primerno uporabljeno. Kako učinkovita je Gloria, zlasti v originalnem Amen! V Credo nastopajo sem in tja kratki recitativi, da se zbor oddahne, skladba pa pridobi na pestrosti. Maša je v celoti resno delo, a vendar našemu čutu dovolj razgibana ter bo služila svojem namenu v hiši božji. Ni posebno težka. Mašo našim moškim zborom toplo priporočamo in želimo, da bi mnogokrat donela z naših korov — veličastno bo spremljala slovesno sv. mašo. Partitura 16 din. glasovi po 4 din. Dobi se pri skladatelju (ima ček), trgov. Kocutar, Stritarjeva 6 in v Jugoslovanski knjigarni.

Roman »O Devinu in Velegradu«. Slovaški pisatelj Eduard Storeh je napisal roman o najstarejši zgodovini najvažnejših slovaških mest kakor sta Devin in Velegrad pod zgornjim naslovom. Je to zgodovina velikomoravske države in njenih knezov Mojmir, Rastislava in Svetopolka, pa tudi sv. Cirila in Metoda. Roman izhaja v šestih letih po 1.50 K.

Rad akademije znanosti in umjetnosti v Zagrebu je v svoji 263. knjigi, ki jo je izdal Matematično prirodoslovni razred, priobčil naslednje znanstvene razprave: Miroslav Tajder: Fiziografija, kemijski sastav i geneza gabroidskega masiva Dren-Boul

u Južnoj Srbiji. — Vatroslav Lopašić: Ultrazvučni interferometer s promenljivom frekvencijom. — Vilim Feller: O Kolmogoroff-P. Levijevu predložanju beskonačno deljivih funkcija repartitije. — Dr. Marjan Salopek: O tektonskom okviru trijasa u Komiskom zalivu. — Dr. Vale Vouk: O kardinalnim tačkama života. — Dr. Ivo Ivančević in dr. Zvonimir Sušteršić: Promijene krvne slike pod utjecajem gorkih sredstava. — Dr. Mladen Deželčić: O epojevima nikotina sa mrvilom, očenom i propionsom kiselinom (odredjivanje njihova sastava fizikalno-kemijskim metodama). — Dr. Ante Serger: Rekonstrukcija deformiteta septuma iz histoloških slika.

O čem je pisal Antun Radič? — Poročali smo že obširneje na tem mestu, da Seljačka Sloga izdaja epise ideologa kmečkega gibanja Ante Radiča, brata pokojnega hrvaškega voditelja Stjepana Radiča. Doda je izšlo že XIX zvezkov v veliki obliki. Zadnja XIX knjiga (str. 382) pa pri naša indeksi ali kazalo vsega, kar vsebujejo Zbrani epise, ter torej resnično odgovarja naslovu knjige: O čem je pisal Ante Radič? Izdajatelj Zbranih episov R. Herceg je takoj v začetku, ko je začel izdajati epise, mislil na tak indeksi ali pregledno kazalo, ki bi vsakemu takoj jasno pokazalo, o čem je razmišljal Radič in kako je sodil o stvari. V pogovori pravi Božidar Magovac, da je to važno ravno sedaj, ko se kmečko gibanje širi in je v vsaki stvari prijetno in potrebno vprašati idenega utemeljitelja za mnenje. Točno poznavanje doslej ni bilo mogoče, zdaj pa bo to neke vrste »sveto pismo« kmečkega gibanja na Hrvaškem, ki je zdaj zajelo v resnici ves narod. Ta zadnja knjiga ima naslednja poglavja: Kratko razlaganje posameznih pojmov, večina tujih latinskih strokovnih izrazov, ki jih na svojo način razlaga Radič sam, kakor na pr. agitacija — promet z množicami itd. Kazalo imen je sestavil B. Magovac, Imbro Stivic pa je v kratkem zgoštel vsebino posameznih zvezkov zbranih del, I. Skorjač in St. Vrtar pa sta zbrala bibliografske podatke o delih Ante Radiča. Kot dodatke pa je A. H. Žarković zbral tudi bibliografske podatke o delih njegovega brata Stjepana Radiča. Vse delo je zamislil in vodil Rudolf Herceg, izpolnjevalec Radičeve zapuščine, ustanovitelj in voditelj Seljačke Sloga, o kateri smo pred kratkim prinesli izčrpano poročilo. Vseh XIX zv. Zbranih episov Ante Radiča etane — plačano naprej — 600 din, dočim je knjigarniška cena večja (795 din).

ŠPORT

Maeki je postavil nov svetovni rekord v teku na 10.000 m

Finekemu rekorderju Taisto Maekiju se je poerečilo preteči progo 10.000 m pod tridesetimi minutami. Pri nedeljski športni prireditvi v Helsinkih je Maeki pretekel na olimpijskem stadionu omejeno progo v času 29:52,6 minut. Ta čas je točno za 9,4 sekunde boljši od do sedaj še ne potrjenega svetovnega rekorda, ki ga je postavil sam Maeki lani 29. septembra v kraju Tampere. Pri tem svojem teku, ki je brez dvoma nekaj izrednega, je Maeki zboljšal tudi svetovni rekord svojega rojaka Ilmari Salminena na 6 angleških milj (9656 m) od 29:08,4 na 28:55,5 minut.

Vreme in pa prožno tekališče sta mnogo pripomogla k temu odličnemu uspehu. Precejšen delež na tem rekordu pa imata tudi olimpijski zmagovalec Salminen in prvak na 5000 m Kurti, ki sta menjaje neprestano tekla pred Maekijem. Kurti je zasedel drugo mesto tudi v odličnem času 30:16,0 pred Salminenom, ki je rabil za to progo 30:26,2. Vmesni časi Maekija izgledajo takole: 1000 m v času 2:55,5, 3000 m v 8:57,6, 5000 m v času 14:58,2, 7000 m v 21:04,0. Ob tej priložnosti je zmagal v teku čez zapreke na 3000 m Kauko Pekuri v času 9:07,4 min. V troskoku pa se je pognal Illovaara 15,13 m daleč.

Še en finski svetovni rekord

Kakor v Helsinkih, tako so poskušali tudi v Göteborgu rušiti svetovni rekord v štafeti na 4 × 1500 m. Presenetil pa je zmaga fineke četvorice in ne švedske moštva, kar se je splošno pričakovalo. Nov svetovni rekord se glasi: 15:54,4 minut, s čemur so zboljšali obtoječi rekord Angležev s časom 15:55,6 in še ne priznani rekord Madžarov (15:55,5). Fineki tekač P. Salovaara je kot prvi tekač dosegel čas 4:03,7, njegov brat M. Salovaara je že prišel na 3:59,3 in s tem tudi v vodstvo. Najboljši čas je dosegel Sarkama s 3:54,2 minutami, in končni tekač Hartikka je zaključil ta svetovni rekord s tekom 3:57,6 minut.

Namesto zimske olimpijade smučarsko in drsalno prvenstvo

Za izvedbo smučarskega in drsalnega prvenstva med severnimi državami namesto zimskih olimpijskih iger se posebno zavzema švedska drsalna zveza, ki hoče izvesti hitrostno in umetno dreanje v mesecu februarju v Stockholmu. Od vseh strani prihajajo želje, da bi se izvedel tudi smučarske tekme severnih narodov.

Evropski rekord v hrbtnem plavanju na 200 m

Nov evropski rekord v hrbtnem plavanju na 200 m je postavil Sved Björn Borg s časom 2:26,9. S tem je zboljšal prejšnji rekord nemškega rekorderja Heinza Schlaucha za tri sekunde.

Joe Louis : Bob Pastor

Svetovni prvak Joe Louis se bo boril konec tega meseca v Detroitu z Amerikancem Bob Pastorjem, katerega smatrajo za najresnejšega kandidata za svetovnega prvaka.

Novi rekordi na Norveškem in v Rusiji

Pri mednarodnem mitingu v Oslo so bili v lahki atletiki doseženi zopet novi rekordi. V skoku v daljavo je postavil Nils Hansen nov državni rekord z znamko 7,54 m. Norveški sprinter Haakon Tranberg pa je zboljšal rekord v teku na 100 m za katero progo je porabil 10,4 sek. Norvežan Hans Lehne je zmagal v teku na 1500 m v času 3:58,8 min. V teku čez zapreke na 400 m je bil prvi G. Holmvang (Norveška) v času 54,1 sek. — Erlin Kaas (Norveška) pa je zmagal v gotovostjo v skoku v višino ob palici s skokom 4,05 m. Izven tekmovanja je celo skočil 4,15 m visoko. Danec Harry Siefert je bil prvi v teku na 5000 m s časom 15:15,4 min.

Tudi ruski atleti so dosegli nove rekorde v Moskvi. Gurjanov je zboljšal rekord v skoku v daljavo na 7,42 m. V teku na 10.000 m pa je dr-

žavni prvak G. Snamenski postavil nov državni rekord s časom 31:05,8 min.

Lahka atletika na severu

Pri neki atletski prireditvi v Oslo se je moral evropski prvak v skoku v višino Kurt Lanquist (Švedeka) zadovoljiti samo s tretjim mestom. Skočil je namreč samo 1,85 m visoko. Prvo mesto sta si delila oba Norvežana Odd Benjaminsen in Erik Stai, ki sta skočila po 1,90 m. Švedski prvak v teku čez zapreke na 110 m Haakon Lidman je zmagal v teku čez zapreke na 110 m v času 14,6 sekund. V teku na 3000 m je zmagal Norvežan Otto Rollnes s časom 8:41 minut.

V Tammerforsu je zmagal Finec Kalima v skoku v višino s skokom 1,97 m. Njegov rojak Ursin pa je z višino 1,91 m zasedel drugo mesto. Vallikari je bil prvi v teku na 800 m s časom 1:54,8 minut pred Kainlauri, ki je rabil za omejeno progo 1:54,9 minut.

Olimpijada v Helsinkih šele 1948 ?

Predeednik organizacijskega odbora za olimpijske igre v Helsinkih v. Rangell je izjavil, da se pripravljala dela nadaljujejo in se bodo nadaljevala tudi v primeru izrednega svetovnega položaja. Naravno, da zasleduje pripravljali odbor vse dogodke, vendar ne bi mogli utemeljiti takojšnje prekinitve del, ki se polno pravo napredujejo. Za primer, da bi igre leta 1940 odpadle, bi mogla Finska šele leta 1948 prirediti olimpijske igre, ker je prireditelj onih v letu 1944 — London.

Erik v. Frenczell kot zastopnik mesta Helsinki, je mnenja, da morajo biti olimpijske zgradbe, ki jih gradi občina, dograjene, ker ostanejo tudi po igrah. Frenczell je dalje tudi izrazil mnenje, da bi v takem primeru priredili l. 1940. »Sportne igre miru« za mladino nevalnih, zlasti severnih dežel.

Lahkoatletske tekme

Lahkoatletski meeting po dolžnosti priredi SK Planina v Ljubljani 23. septembra s pričetkom ob 15, in 24. septembra s pričetkom ob 9,30, na Stadionu ob Tyrševi cesti. Tekmuje se po pravilih in pravilnikih JAZe. Tekališče je dolgo 400 m, pokrito z ugaski in ima 2 nedvigljena zavoja. Pravico nastopa imajo vsi verificirani in neverificirani atleti, člani klubov JAZ. Prijave je poslati na naslov Franc Jeglič. Kongresni trg 2, do 23. septembra do 12 oziroma neposredno pred pričetkom tekmovanja. Prijavnine in nagrad ni. Program in vrstni red disciplin je sledeč:

Sobota 23. septembra ob 15:

400 m zapreke (sen., omlad.) met diska (sen., omlad., jun. C in B), skok s palico (sen., omlad., jun. C), tek 800 m (sen., omlad.), tek 200 m (sen., omlad., jun. C in B), met kladiva (sen.), tek 5000 m (sen., omlad.), tek 1000 m (jun. B), skok v daljavo (sen., omlad., jun. B in C), štafeta 4 × 100 m.

Nedelja 24. septembra ob 9.30:

110 m zapreke (sen., omlad.), tek 400 m (sen., omlad.), met krogla (sen., omlad., jun. C in B), skok v višino (sen., omlad., jun. C in B), tek 1500 m (sen., omlad., jun. C), tek 100 m (sen., omlad., C in B), met kopja 800 gr (sen., omlad., jun. C), met kopja 600 gr (jun. B), troskok (sen., omlad., jun. C), tek 10.000 m (sen.).

Naše osrednje ognjišče :

»Slovenski dom«

naloga letošnjega leta!

ZFO

Občni zbori. Po sklepu zveznega sveta bo občni zbor Zveze fantovskih odsekov 22. oktobra. — Okrožni sveti bodo l. in 8. oktobra v vseh okrožjih, razen tistih, ki so okrožne svete že imeli. Odseki naj imajo svoje občne zbornice med 8. in 22. oktobrom. Vsa podrobnejša navodila prejmejo odseki v septembrskih »Dopisih«, ki bodo izšli prihodni teden. — Predsedstvo,

Južna Afrika in general Jan Smuts

Nekdanji poveljnik Burov — predsednik vlade v Južni Afriki

Ko so se posamezne pokrajine angleškega Imperija začele oglašati za svojo matično, evropsko Anglijo, in so z Nemčijo stopile v vojno stanje, je edina izjema bila Južna Afrika, katere vlada je najprej sklenila, da se angleškemu imperiju ne bo pridružila. Takrat je bil ministrski predsednik Južnoafriške zveze general Hertzog. Njegovi ožji sodelavci so bili Pirow, Hofmayer in še ne-

zelo odlikoval in ko se je vrnil v domovino, je takratni predsednik Južne Afrike Krüger 26 letnega Smutsa imenoval za generala — državnega svetnika Južnoafriške republike.

L. 1897. je predsednik Krüger razlastil zlate rudnike »Nittlaunders« in kmalu nato je po močnih notranjepolitičnih pripravah prišlo do znane vojne z Buri. Domači rod se je uprl in v trumah začel valiti proti angleškim posadkam. Jan Smuts je bil poveljnik burskega polka; l. 1901, v starosti 31 let, pa je postal vrhovni poveljnik vse burske oborožene sile v Kapski koloniji. Burska vojna je vsem še v živem spominu, odločila jo je konjenica iz Avstralije, Buri so bili premagani in so se morali spustiti v mirovna pogajanja. V imenu Burov sta pogajanja vodila general Botha in njihov vrhovni poveljnik Smuts. Dosegla sta od Angležev, da je Južna Afrika postala dominion (ne več kolonija), v katerem sta ona dva postala vodilna moča.

Dne 2. februarja 1902 je Jan Smuts prisegel angleški kroni zvestobo. Čez štirinajst let, ob izbruhu svetovne vojne, so Buri ponovno skušali izrabiti novi položaj, pod vodstvom generala de Wet so uprizorili upor, ki bi zaradi takratnih razmer mogel biti za angleško gospodstvo v Južni Afriki nevaren. Toda Jan Smuts je držal dano besedo, ostal je na strani Anglije in je upor zadušil. V naslednjih treh letih se je boril na čelu svoje vojske z nemškimi kolonialnimi četami v Nemški vzhodni Afriki, njegov prijatelj iz prve burske vojne, general Botha, pa je opravljal isti posel v Nemški jugozahodni Afriki.

Po končani vojni so Smutsa poklicali v London, kjer je stopil v Lloyd Georgeov kabinet. Obisplasi so ga s častmi, toda on se londonskemu življenju ni mogel privaditi. Odsel je nazaj v Afriko, na svoje posestvo v Kapskem mestu. Medtem je osivel in očitno nikdar več ni nameraval posesti v javno življenje. Toda pred dobrimi štirinajstimi dnevi, ko je bila na tehnični celotnost angleškega imperija, se je ponovno pojavil iz že pozabljenega ozadja in ponovno prevzel vodstvo angleškega dominiona v Južni Afriki.

katere drugi, ki so bili znani, da niso ravno tesno povezani z Anglijo. Pirow si je ustanovil tudi neko polvojaško organizacijo »Special Service Battalion«, ki je bila najprej namenjena zoper stavkajoče delavstvo ali zoper morebitne upore domačega prebivalstva, v potrebi pa naj bi služila tudi zunanjepolitičnim ciljem predsednika Južnoafriške zveze in njegovih pristašev.

Naslednji dan pa smo že brali, da se je Južnoafriška zveza »premisllac in je po sklepu vlade stopila na stran ostalega angleškega imperija. Preobrat je dosegel Jan Smuts, ki je v tem najbogatejšem angleškem dominionu postal novi predsednik vlade. General Smuts je bil že prej vplivna osebnost v Kapskem mestu, čeprav se je iz javnosti že zdavnaj umaknil. Na njegovi strani sta oba najmočnejša »diamantna kralja«, sir Abe Bailey in sir Ernest Oppenheimer. Z velikimi časopisi »Cap Times« in »Sunday Express« (Johannesburg) obvladuje javno mnenje in so tudi v tem primeru odločili spor v prid Anglije.

Jan Christian Smuts je 69 let star Afrikanec. Vse življenje mu je teklo v Afriki, ki jo smatra za svojo stalno domovino in najbrž tudi pokoj ne bo šel uživati v Evropi. Rodil se je 24. maja 1870 na posestvu Doornkloof v Transvaalu, kamor so se njegovi stari starši preselili, ko so angleške oblasti v Kaplandu prepovedale Evropejcem imeti zamorske sužnje. Med belimi naseljenci je takrat nastalo veliko preseljevanje — grand trenk — pravi gospodarski preokret, katerega posledica je bila zasedba severnega dela Zveze po belih.

Mladost je Smuts preživel še v pravi divjini. Okrog in okrog posestva je bila še stepla in do prvih naselbin je bilo treba dobro jezdit ure in ure. Z njegovim šestnajstim letom pa se je to nenkrat vse izpremenilo. V Transvaalu so odkrili zlato in z vseh strani so začeli vreti v deželo novi ljudje. Dogodki in sreče željni ljudje vseh jezikov in plemen so privreli v Transvaal, da bi si nabrali zlata. Od Burov so kupovali zemljišča, na katerih je komaj uspevalo skromno grmičevje — toda v zemlji je bilo zlato. Tudi Smutsov oče je pustolovcem prodal nekaj zemlje, z izkupičkom pa je poslal svojega sina v London, da se izobrazi. Mladi Smuts — bilo pa mu je že okrog 20 let — je obiskoval Christ College v Cambridgeu in se je vpisal na pravno fakulteto. V študijah se je

Ilustracija k premoči Nemcev nad Poljaki: Most čez Fordon pri Bidgošču. Dolg je 360 m in so ga nemski pionirji zgradili v treh dneh. Prenese vsako obtežbo. V ozadju na levi strani most, ki se ga Poljaki ob umiku podrli.

— Po pogosti nosečnosti morejo žene z dnevno redno uporabo pol kozarca naravnih »Franz-Josefov« grenke vode, zavžite na tešče, z lahkoto doseči izpraznenje črev in urejeno delovanje želodca. »Franz-Josefova« voda je davno preizkušena, najtopleje priporočana in se dobiva povsod.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Afriške puščave vedno večje

Kakor v nekaterih predelih Združenih držav, tako opažajo tudi v Afriki, da se puščava nevdružno širi in da je Afrika tako rekoč pred — opustošenjem. Kolonizacija z izsekavanjem gozdov in veliki pašniki sta razvoju nerodovitnih tal bolj podpirata kot pa zadržuje. Francoski in angleški arheologi so v svojih raziskavanjih nabrali dovolj gradiva, iz katerega moremo sklepati, da je bila današnja afriška puščava nekdaj lepo obdelan in visoko kulturn svet. V tako imenovani »leden dobi«, ki je v Afriki delovala kot doba deževja, so bile v današnjih suhih in pustih pokrajinah razmeroma zelo rodovitne sončne planjave z mnogimi tekočimi rekami. Še v zgodovinski dobi so mnoge pokrajine, ki so danes že prava puščava, kazale sledove rodovitnega sveta. Rimski zgodovinar Plinij n. pr. piše, da je zaledje Kartagine in tudi južni Sudan po opisovanjih rimskih potovalcev izredno rodovitno in s prostornimi gozdovi porastel svet in da ti gozdovi segajo do današnjega Kartuma. Danes o vsem tem rodovitnem svetu ni ne duha ne sluha. Puščava prodira vedno globlje. Izračunali so, da se v Kamerunu, v francoskem Kongu in v Liberiji meja puščave pomakne vsako leto za 1 meter naprej. V pokrajini Basuto, kjer so nekdaj teklo osvežujoče reke, samo še suhe struge, ki komaj še nekoliko spominjajo na nekdanje rečne jarka. In kjer so nekdaj bili rodovitni pašniki, so danes gole planjave, po katerih uspeva le redko puščavsko grmičevje. Prav tako vzemirljiva so poročila iz Ugande, Tanganjike,

Nyasse, Transvaala in Natale, torej pokrajin iz severnega dela južnoafriške zveze. V Nyassi vsa visoka ravan danes preživlja komaj polovico prebivalstva. Vse to umiranje afriške zemlje je posledica pohlepnega ravnanja z zemljo: vsi gospodari teh tal naravnost tekmujejo med seboj, da

bi čim prej dobili iz njih čim več koristi, zato z vsemi modernimi pripomočki trebijo pragozdove in tako uničujejo naravne zaloge vlage in veter in vročina dobivata vedno večjo moč. Kolikor pa najdejo še rodovitnih pašnikov, jih tudi kmalu uničijo s prevelikimi čredami živine, ki izgledajo zeliščno podlago in rodovitno prst izpostavljajo neurjem vremena. In puščava se vedno bolj širi na vse strani. Tudi evropski način obdelovanja zemlje se v Afriki ni obnesel, ker so tu pač drugačna tla in zahtevajo drugačne nege. Pri spremembi afriškega podnebja tudi niso brez pomena lastnosti zemlje in njen razvoj: zemlja je namreč tu močnejše vzbočena, kar se javlja v očitno globljih dolinah. To pa spet povzroča hitrejšo odtekanje deževnice in s tem združeno hitrejšo poje-manje vlage in talne vode — same okoliščine, ki so za rastlinstvo negodne. Velešile, ki so opazile, da se jim vir njihovih surovin suši, so pripravljene velikopolezno izboljšati afriška tla, ako jih ni narava prehitela. Izboljšati pa se morejo samo z velikimi napravami za umetno namakanje, pogozdovanjem in primerno živinorejo.

Rodbina Guffante

Odlomek iz minoritske kronike v Ptuj

V tukašnjem minoritskem samostanu hranijo kroniko patra L. Pečka. Rodil se je 19. dec. 1804 pri Sv. Rupertu v Slovenskih goricah. Na sveti večer leta 1823 je vstopil v minoritski red. Dne 15. marca 1827 je položil svečano zaobljubo ter je bil posvečen za duhovnika 28. avgusta 1828. Nekaj let je bil za župnika pri Sv. Vidu pri Ptuj, a od leta 1852 dalje je bil knjižničar v minoritskem konventu v Ptuj.

Svojo kroniko minoritskega samostana in župnije sv. Petra in Pavla je končal v marcu l. 1861. Na straneh 177—179 nam kronist ganljivo pripoveduje, kako je prišla rodbina Guffante v Ptuj. V svojem poročilu se naslanja na stotnika Edvarda Damiša, ki je napisal nekaj lepih zgodbic iz pluj-ke preteklosti.

V jeseni l. 1591 je prišel desetleten deček, sirota iz Lugana v Švici, v Ptuj, da bi si zaslužil v bližnjih opekarnah ali pri zidarskih delih nekaj denarja za zimsko obleko. Pisal se je Franc Guffante. Našega podnebja ni bil vajen, zato je zbolel že v prvem letu ter je ležal hudo bolan na goli slami v neki opekarni izven mesta. Docela zapuščenega in na smrt bolnega dečka je našel takratni minoritski gvardijan Oktavianus Lombardus, rojen Italijan, ki se je sprehajal v bližini z nekaterimi brati.

Sonce je že zašlo za gore, ko so se patri hoteli vrniti. Nenadoma so zaslišali stokanje, pogledali so in našli uboga bolnika. Gvardijan ga je nagovoril v svojem materinem jeziku in ga vprašal, odkod je in kaj tu dela. Ni bilo mogoče, da bi takoj spravili hudo bolnega dečka v mesto, zato mu je preskrbel gvardijan bivališče v so-seednji hiši ter se brigal za skrbno nego in čisto ležišče. Obljubil je za njegovo oskrbo precejšnjo vsoto denarja, čisto perilo in zdravniško pomoč. Ko se dečka preoblekli, so našli v njegovih raztrganih hlačah usnjen mošnjček, v katerem je imel 7 šilingov in rožni venec.

Komaj je prišel gvardijan v samostan, je izpolnil svojo obljubo in poslal k bolniku brata s potrebnim perilom. Sam se je podal k ranocelniku Scherleblu, ki pa ga je slučajno srečal že na cesti. Ranocelnik je takoj obiskal bolnika in ugotovil, da je bolezen sicer resna, a da bo vse poskušal, da bo dečka ohranil pri življenju. Ko je medtem odredil nekaj domačih zdravil, je hitel domov, predpisal zdravilo in napisal na recept: »für einen armen wälschen Knaben, den ich nit

ken.« Lekarnar se je obotavljal izročiti zdravila brez poroka. Ko je to zvedel gvardijan, je kril iz sočutja še te stroške.

Deček je kmalu ozdravel in gvardijan ga je sprejel v samostan. Iz hvalečnosti je hotel najprej postati samostanski hlapec, da bi se izkazal vsaj nekoliko hvaležnega za dobroto. To je napravilo na gvardijana tako globok vtis, da je sklenil skrbeti za dečka še kje drugod.

Matija Stainer »Na Naidekuc«, danes Florijanski trg, je bil najbogatejši mož v mestu. To hišo mu je sezidal l. 1551 stavbenik Rizinger. Ze rano je vdovel in ni imel nobenih potomcev. Bil je zadnji svojega rodu. Siromaki so mu bili njegovi otroci in njim je delil darove z odprtimi rokami. Kljub temu mu je rastle njegovo premoženje od dne do dne. K njemu se je podal gvardijan Octavianus in pripovedoval trgovcu vsa zgodba tega dečka. Skoda bi bila, če bi fant doraščal brez vzgoje. Kakor je gvardijan pričakoval, tako se je tudi zgodilo. Stainer je prevzel dečka, gvardijan se je ponudil za učitelja v čitanju, pisanju in računanju.

Naš Franc Guffante je dosegel s svojo pridnostjo, zvestobo in poštenostjo, da je Stainer dečka, ko je bil dorastel, adoptiral, in mu izročil svojo veletrgovino. Stainer je umrl v začetku 17. stoletja in Franc je bil dedič skoraj vsega njegovega premoženja ter je vodil trgovino naprej na svoje ime.

Bil si je v svesti, da se ima zahvaliti za svojo srečo le minoritom. Zato je tudi daroval cerkvi mnogo paramentov in se je izkazal konventu ob vsaki priliki hvaležnega. Njegov rod je kmalu izumrl.

Poznamo nekaj članov njegovega rodu v Ptuj. Neki Franc Guffante je bil 1646/47, dalje 1654 mestni sodnik ali župan. Na kupnih pogodbah najdemo nekega Franca in Lovrenca Guffanteja. Leta 1663/64 je Franc Guffante zopet mestni sodnik in je dal na ukaz cesarja Leopolda utrditi mesto Ptuj proti Turkom. Preprost nagrobnik z grbom iz marmorja v steni mestne župnijske cerkve nam pripoveduje, da je umrl neki Franc Guffante dne 11. septembra 1679. Katarina Guffante je napravila pri minoritih ustanovo za maše. Še v letu 1687 srečamo nekega Guffanteja za mestnega sodnika in kronist je pripomnil: »Sedaj je ta rod ugasnil za Ptuj.«

Rodbina Guffante je za Ptuj med mnogimi družinami našega mesta svetla zvezda, ki je pa kmalu ugasnila v morju večnosti, kajti v Ptuj imamo komaj tri do štiri rodbine, ki lahko dokazujejo, da preživajo več kakor sto let v našem starodavnem mestu.

Iz Julijske Krajine

Duhovniške vesti. G. Alfonz Čuk iz Bilj, ki končuje višje bogoslovne študije v Rimu, je imenovan za glavnega prefekta v centralnem bogoslovnem semenišču v Gorici. — G. Zorko Martinčič, dozdaj župni upravitelj na Srpenci pri Boveu, je šel za vikarja na Trnovo pri Kobariidu. — G. Sava Zor, kaplan v Boveu, je nameščen kot župni upravitelj na Srpenci. — G. Luka Andervald gre za pomožnega kaplana v Kobariidu.

Ne čitajte detektivskih romanov

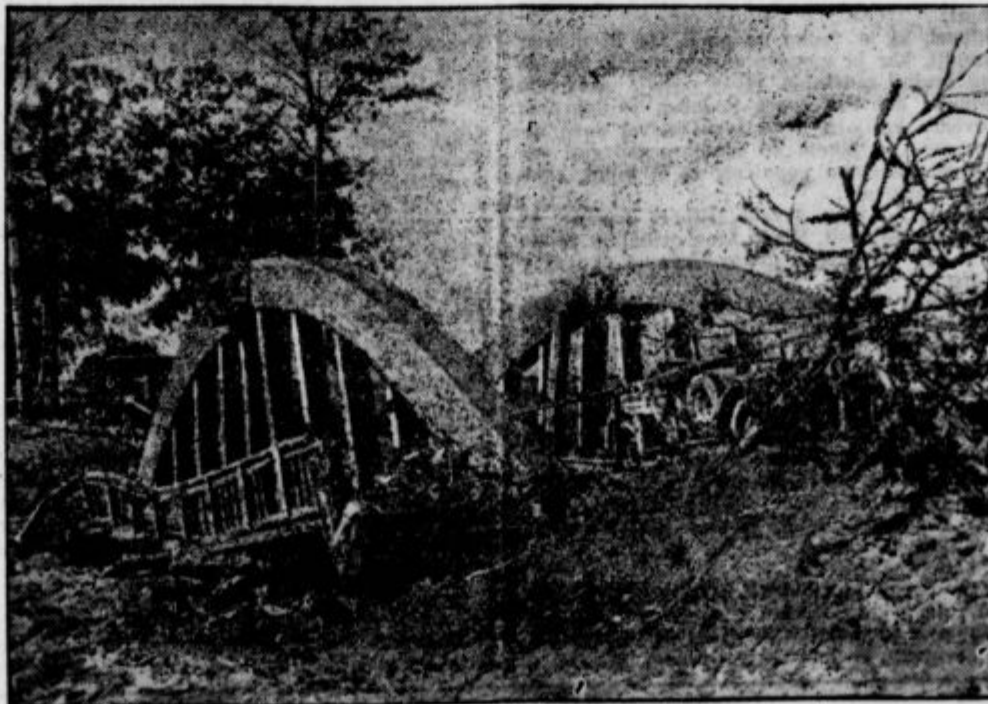
V francoskem brzovlaku se je pripetil pustolovski dogodek

Pariško časopisje je nedavno objavilo zanimivo pustolovščino, ki se je pripetila v brzovlaku, ki vozi iz Pariza v Bordeaux in ki gre na račun pretiranega branja detektivskih romanov:

V brzovlaku Paris-Bordeaux je sedel premožni trgovec Raillieux. Sedel je v prvem razredu in ker je bilo ponoči, je bil razleknen po mehkem sedelu. Spati ni mogel. V vlaku sploh ne more spati. Zato je bral. Pametne knjige ni imel pri rokah. Mimogrede si je na pariškem kolodvoru v knjigotračnici kupil knjižico s senzacionalnim naslovom in razburljivo naslovno sliko. Misli si je: na potovanju bo že, potem pa vržem knjigo skozi okno. Nikomur ne bo škodovala. Knjižica je bila zanimiva. Bil je to detektivski roman, ki je opisoval roparski napad v brzovlaku. Debeluštasti trgovec je pri čitanju knjižice postal zamišljen. Kaj ko bi se kaj podobnega zgodilo z njim. Saj se vse, kar roman opisuje, lahko pripeti. In žrtev, smrtna žrtev v romanu opisanega roparskega umora je lahko on sam. Trgovcu je postalo neprijetno pri srcu... Kajti pri sebi je nosil veliko denarja, ki ga je skrbno stiskal v notranjem žepu telovnika. Nervoznost potnika se je stopnjevala, ko je na neki neznatni postaji, kjer se je brzovlak ustavil, vstopila tajinstvena dama, ki se je tiho vsedla v svoj kotiček in nemo opazovala trgovca. Potniku se je ta ženska, ki ni nič dejala, zdela takoj sumljiva. Njena eleganca je bila vse preveč očitna, narejena, protinaravna. Njena lepota preveč vsiljiva, preveč na ponuj, njene oči vse preveč vsevidne in prodorne. Ta dama ne more biti vsakdanja ženska, ne more biti kakšno nedolžno bitje, marveč mora imeti svoje posebne tajinstvene namene. Zakaj ga tako srepo ogleduje in se mu pri tem na lahno smehlja, kot bi ga hotela omamiti. Toda končno je trgovca le premagal spanec. Knjižica je padla po tleh, misli so pozabile na tajinstveno damo in trgovec je zaspal.

Toda naenkrat se je vlak zaustavil. Vlak se je stresel in ob sunku se je prebudil potnik Raillieux. Prebudil se je, toda ne popolnoma. Zdelo se mu je, da ga hoče tajinstvena dama prebosti s svojimi zelenimi očmi in da drži v rokah revolver, ki je nanj naperjen. Ves prestrašen se je trgovec dvignil, s krepkim udarcem zbil tej čudni ženski revolver iz rok ter ji poslal v obraz čisto pravičen boksarski udarec, tako, da se je dama z globokim vzdihljajem sesedla kot da bi bila brez zavesti. Po nekaj minutah se je dama vsa zlomljena dvignila ter z veliko muko potegnila za zavoro. Brzovlak se je ustavil. Sprevozniki so vsi nervozni prihiteli vpraševati, kaj se je zgodilo. Prišel je nadzornik vlaka in oba zaslišal, trgovca in damo. Nadzornik in sprevozniki so zmajali z glavami, ko so poslušali zmedeno zgodbo potnika

in tajinstvene potnice. Končno je eden od sprevoznikov opazil na tleh majhen predmet, iz katerega je sikal majhen plamenček. Sklonil se je, pobral ta predmet in videl, da gre za navaden — vžigalnik. Dama si je z vžigalnikom hotela prižgati cigareto, ko se je njen sopotnik prebudil iz težkega snu in jo je kar naenkrat oplazil s pestjo po bradi. Potnik je vžigalnik imel za revolver, tako ga je bil prevzel kriminalni roman, ki ga je čital. Sprevozniki so si vse zapisali in stvar je šla svojo pot naprej. Gospa, ki je bila v vlaku udarjena, je dobila precejšnje poškodbe. Čeljust ji je bila počena. Tožila je svojega sopotnika in Raillieux se je moral zagovarjati pred sodiščem. Sodišče mu je prisodilo šest mesecev strogega zapora in mu naložilo visoko denarno globo. Boljše bi bilo zanj, da ni kupil na kolodvorski knjižarni nobenega kriminalnega romana. Prihranil bi si bil sramoto, da je moral sedeti pol leta v zaporu in prihranil bi si bil 100.000 dinarjev, ki jih je dobila tajinstvena dama, ki je blagovolja dejstvo, da kolodvorske knjižarne prodajajo šund-literaturo dolgočasnim potnikom.

Umik poljske vojske po razritih cestah in podrlih mestovih.

KOLESA

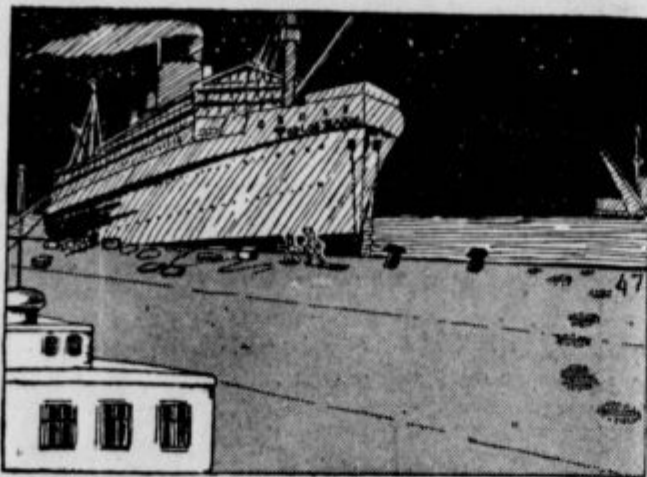
kupite dobro in poceni
tudi na obroke pri

H. SUTTNER
Brezobvezen ogled!

Ljubljana
Aleksandrova 4.

Troški kosicek

SLON SAMBO

(47) A sledovi nog so ju pri-vedli do kraja na obali, kjer ni bilo nobene ladje več. »Odšel je,« sta oba hkrati žalostno dejala. »Pa se s kako drugo ladjo peljiva za njim,« je nasvetoval Jan, »saj vse te ladje odplujejo v Indijo!« In res se jima je posrečilo, skrivši priti na ladjo.

(48.) Drugo jutro ob sedmih je poklicala Janova mati: »Vstani, Jan!« A ko ni bilo odgovora, je stopila k Janovi postelji — bila je prazna! Ko je še vsa prestrašena stala pri postelji, je prišla Filipova mati. Tudi Filip je bil čez noč izginil. »Resnično — slona sta šla iskat!« — je dejal oče dolgega Jana.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; šestdesetletni oglas 3 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojnó. Najmanjši anekdota za mali oglas 15 din. — Mali oglas se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonjska, 3 mm visoka črtna vrstica po 3 din. — Za pisarne odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe isčajo

Gospodična
poštena, skromna, brez staršev, z malo maturo in trgovskim tečajem, vešča pisar, in blag del — želi primerne službe. Ponudbe: Mira Selan, Trnovo, Koseskega 20. (a)

Akademik-filozof

instruira vse predmete proti hrani in stanovanju z ostalo oskrbo. Večletna praksa. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15142. (D)

Prodajalka

z večletno prakso želi premeniti službo v manu-fakturo ali galanterijo. Ponudbe upravi »Sloven-« pod »Zmožna« 15.150.

Službo daje

Mlinarja
za kmečki mlin sprejem takoj. Pogačnik Franc, Kovor 50, p. Križe, Gorjensko.

Sobarico

zmožno vseh hišnih del, sprejem. Vprašati: Sv. Petra cesta 34.

Pastirja

11—13 let starega, takoj sprejem. Plača po dogovoru. — Ivan Demšar, Slape 18, p. D. M. Polje.

Postrežnico

krempo, mlajšo, za trikrat tedensko, sprejem takoj. Zglasiti se v Ljubljani, Miklošičeva 19-IV., desno, med 9. in 13. uro.

Pouk

Instrukcije
zlasti v nemščini, daje starejši gospod. Naslov v upravi »Slov.« pod 1000.

Stanovanja

ODDAJO:
Enosobno stanovanje
lepo, oddam. Krekova ul. št. 17.

Dvosobno stanovanje
z balkonom in vrtom — oddam 1. oktobra. Šmarška cesta 43.

Vnajem

ODDAJO:
Lokal v Celju
blizu kolodvora, za pi-sarno, obrt ali skladišče, se odda. Naslov v podr. »Slov.« v Celju.

Čitajte in širite
»Slovenec«

Radio

Prispela pošiljka
radioaparator: Mediator, Blaupunkt itd. Velika izbira! — »Tehnik Banja Ljubljana, Miklošičeva 20.

SOBE

ODDAJO:
2 gospoda ali 2 dijaka
sprejem na stanovanje in v popolno oskrbo. — Hradskega c. 37.

Opremljeno sobo
sončno, oddam gospodični. Ogled med 2. in 4. uro. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15135. (s)

Sobo z oskrbo
odda gospodični uradnici ter sprejme na dnevno dobro hrano dve gospodični Rožič, Vegova 8-I.

Opremljeno sobo
oddam enemu ali dvema gospodoma ali gospodič-nama. Ljubljana, Čopova cesta 1-I., vrata 18, Delavska zbornica.

Prodamo

Otroške vozičke
najugodnejše kupite pri Banja Ljubljana, Miklošičeva 20. Pazite na naslov!

Pisalni stroj
novejša konstrukcije, v brezhibnem stanju — po-ceni prodamo. Radioval, Ljubljana, Dalmatinova ulica 13.

Pozor! Pozor!
Najlepša bukova drva, prvovrsten trboveljski premog nudi po naj-nižji dnevni ceni
VELEPIČ
Ljubljana-Siška, Jernejeva 25, telefon 27-08

Premog

koks, drva nudi
I. Pogačnik
Ljubljana, Bohoričeva 5
telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Železnina, STABIL

Ljubljana, Celovška cesta 72

nudi po nizkih cenah vse vrste gradbenega materi-jala, pohištveno in stav-beno okovje, orodje za vse obrti; nakup starih kovin.

CONTINENTAL

na ugodne mesečne obroke

Ivan Legat
Ljubljana, Prešernova 44
Maribor, Vetrinjska 80

VINA

za vse prilike naročite pri
Centralni vinarni
v Ljubljani.
TELEFON ŠTEV. 25-73

Orehova jedra
med in vosek dobite naj-ceneje: Medarna, Ljub-ljana, Zidovska ulica 8.

500 kg medu
pomladanskega, prodam. Petkovšek Jožef, čebelar, Rečica, Bled II.

Prodaja lubja

Direktna šum v Ljubljani prodaja iz drž. gozda Martinček potom pis-menih ponudb dne 26. sept. 1939 smrekovo lubje v izmeri ca. 2663 prm. — Izključena cena 8 din za 1 prm izdelanega lubja. Pojasnila daje spredaj navedena direkcija.

Posedstva

V Novem mestu
kupim enonadstropno hišo ali lépo stavbišče. Po-nudbe v upravo »Slov.« pod »Gotovina« 15285.

Arondirano posestvo

lepo, četrt ure od postaje Stična, novo gospodarsko poslopje, kjer se redi 10 goved in 8 prašičev, tri gozdne parcele se ugodno prodajo. Pojasnila daje Mi-hael Omahen, Vlanja gora.

Razno

Gumbnice, gumbje, plise,
monogrami, etel, ažu-r fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš
Ljubljana, Franciškanska ulica

Vezenje perila, krasna predtiskana žen. roč. dela

KATERA IZMED VAS ŽELI IZGLEDATI MLADA?

Senzacionalna iznajdba s pomočjo katere IZGINJAJO GUBE

Žene 50 let lahko izgledajo kakor da sta le 35 let.

Nov dragocen ekstrakt kožnih celic — ravno tak kakor vitalni elementi v koži zdravega mladega dekleta. Odkril ga je znameniti profesor dunajskega vseučilišča, ki ga je pridobil iz skrbno izbranih mladih živali. Ta ekstrakt, imenovan »Biocel«, je zdej v rožnati hrani za kožo Tokalon. Uporabljajte jo vsak večer. V vsakem trenutku Vašega spanja bo Vaša koža srkala te vitalne elemente. Vsako jutro, ko se zbudite, je Vaša koža jasnejša, svežja, bolj gladka — mlajša. Čez dan uporabljajte belo, nemastno kremo Tokalon. S to preprosto nego lepote lahko vsaka žena doseže, da bo videti za deset let mlajša, ter lahko dobi čudovito kožo in polt, s kakršno bi se mogla ponašati vsaka mladenka. S hranami za kožo Tokalon so uspešni učinki vsekakor zjamčeni, ali pa se denar vrne.

Napravite ta POIZKUS!

Kurja očesa

Najboljše sredstvo proti kurjim očesom je mast CLAVEN. Dobite v lekarnah, drogerijah ali naravnost iz tvornice in glavnega skladišča **M. Hrnjak, lekarnar, Sisak** Varujte se potvorbi!

Pozor! Dolgoletna in poznana trdka Triglav-Slovenac v Beogradu ima na razpolago: **Palate in hiše za rento, vile** za najem in stavbišča v vseh krajih Beograda. Zato je v interesu vsakega kupca, da se pred nakupom obrne na trdka Triglav-Slovenac v Beogradu, ki da vsakemu kupcu na razpolago avto za ogled stavb brez obveze nakupa G. g., kupci ne pozabite pred nakupom obiskati trdka

TRIGLAV-SLOVENAC, Hartvigova 3/L.
Tel. 26728 v Beogradu

Danes nas je, previden s tolažili svete vere, za vedno zapustil predobri soprog, zlati atek, brat in strie, gospod

dr. Ivan Hojnik

posestnik in državni pravdnik

v 54. letu starosti. — Pokojnika bomo prepeljali na Zgor. Polskavo, kjer bo v četrtek, dne 21. septembra 1939, ob dveh popoldnih izpred hiše žalosti pogreb na farno pokopališče.

Maribor, Zgor. Polskava, dne 19. septembra 1939.

Zalujoči ostali

CELO LETO MOŠT (šira)

lahko trajno pripravite iz grozdja, kakor tudi vse sadne sokove
Brez kakih aparatov! Brez izgube časa! Brez strokovnega znanja!
s pomočjo **NIPAKOMBINA A/I.**

Odlična iznajdba današnje znanosti! Enostavna! Poceni! Higijenska

Odobrilo Ministrstvo poljedelstva.

Pojasnila in cenik pošlje brezplačno: **RADIOSAN, Zagreb, Dukljaninova ul. 1.**

Pierre L'Ermitte:

Ljubezen - soprog ali Bog?

iz francoščine s dovoljenjem avtorja

Nekega nedeljskega jutra se Lucija baš odpravila k maši. Že je pri vrtnih vratih, ko prihitel za njo soprog. Lucija ga z ledenim glasom vpraša, da li ji dovoli, da vzame s seboj mašno knjižico. To vprašanje ni spravilo soproga prav nič iz ravnotežja. Stekel je naglo v hišo, odprl predal za predalom in prinesel naposled svoji ženi več starih knjig na izbiro.

»Najlepša deklica sveta more dati le to, kar ima! Za najbolj zaljubljenega soproga velja isto.« In že naslednjega dne se je Gilbert ponudil, da bo poiskal najlepšo in najizbranejšo knjižico, kar je premorejo vse pariške knjižarne.

Zvečer je našla Lucija v obednici pod svojo servieto elegantno, drobno mašno knjižico — A jedva jo je pogledala. Svoji služkinji je naročila, naj jo položi na omaro, potem pa se je šele zahvalila mami za darilo.

»Toda, saj ti je nisem jaz podarila, ampak Gilbert!«

»Ah!«

»Ali ne boš poljubila svojega možička v zahvalo za tako lepo pozornost?« pristavi mama.

»Hvala, Gilbert,« de Lucija. To je bilo vse.

»No, bolje je vendar kot nič!« zaključil so-prog in si ravnodušno nadevil rdeče redkvice na krožnik.

Polagoma se je začel položaj ustaljati.

Lucija je eprevidela, da ji preostajata le dva izhoda: upor ali poslušnost.

Upor? Mama ji ga je odločno odsvetovala.

Torej bo pač poslušala...

vidi vso usodno resnico. Pretresena do globine svoje duše zaradi sovražnega in nenaravnega sou-dara obeh dolžnosti, od katerih je ena tolikanj vzvišena nad drugo, se mlada žena preda tem-mačni polti, ne da bi prav vedela, kam jo bo pripeljala.

Ob povratku v Pariz so se šele začele prave težave. Lucija je med pošto našla mnogo, kar jo je spominjalo na župnijo. In niti odpreti ni ho-tela ovitkov, ker je vedela, kaj se skriva v njih. Čemu naj bi se spuščala v skušnjava in — v trpljenje!

Gilbert, ki je vedno na preži, da bi ničesar ne zamudil, kar bi njegovo zmago utrdilo, budno pazi na ženino zadržanje. Stvar postaja zanj celo že zanimiva kot kak šport. Podoben je dobremu Virgilovemu kočijažu, »qui laxas sciret dare in-«
»eus habenas...«, potem ko je dobro zadržnil va-jeti, jih je polagoma popuščal, da bi videl, kako bo Lucija reagirala.

Od časa do časa povabi Gilbert družino, ki so njegove miselnosti. Mlade žene prihajajo vedno česče na čaj. Po večerji gredo običajno skupaj v gledališče.

»Razumeš, draga, enako kot tebi mi je ljub mir v hiši. Toda advokat sem in moram se vpe-ljati. Obiskovati moram mnogo ljudi in vzdrže-vati zveze z njim. Sejati moram, da bom žel. Prosim te, pomoz mi pri mojem delu, četudi je vsekakor nevhvalno za nežno naravo, kakršna je tvoja. Vsi moji tovariši delajo tako in od svojih soprog zahtevajo isto, češar te jaz prosim.«

Neko nedeljo po veliki maši, je ena od Gil-beretovih prijateljic dejala Luciji: »Gledala sem vaju, ko sta stala skupaj! Krasen par! Priznam, da sem vaju zavidala.«

»Čemu le?«

»Vaš soprog je odlični! Mojemu niti na um ne pade, da bi me spremlj v cerkev.«

»Kaj ne,« je menil Gilbert, ki se je približal.

»To je že nekaj, če mož spremlja ženo k maši?«

»Da, smatram, da celo mnogo, vse!«

»Slišiš, Lucija?«

»Mislim, da gospej Darcellain ni treba ravno mene, da prečni gesto, ki bi me napolnila z ve-se-«
»sejem, če bi pripravila svojega soproga do nje.«

»In to bi ti zadostovalo?« vpraša Lucija.

»Oh! Popolnoma. Kar je treba, je treba; toda pretiravati ne morem. Ne dopadejo se mi ljudje, ki so vedno v cerkvi, ki jih nikjer ne manjka, ki umirajo od žalosti, če jim ni dano nositi sveče v procesiji. Skoraj bi si drznila reči, da sem prav toliko pobožna, kolikor protiklerikalna. Prav zato se smatram za dobro župljanko župnije svetega Franciška Saleškega, ki si je izbral za geslo be-sede — gospod župnik nam je pravkar povedal: Ne preveč, ne premalo...«

»To geslo je imel!« vzklikne Gilbert, »to je ideja. Pustil si je bom natisniti na čelo svojih pisemskih papirjev! Ne preveč ne premalo! Ta Francišek pa je bil asle!«

»Bil je celo svetnik,« pribije gospa.

»No, če je bil povrh še svetnik! Kaj pravite na to, gospa soproga?«

Lucija je pogledala oba človeka in z utruje-nim glasom zasepeta: »Ta, ki je imel to devizo, katera more v dani priliki zahtevati celo naše življenje v žrtve, je napisal tudi: »Navodilo za pobožno življenje,« zlasti za posvetne ljudi. Pre-«
»čitajte to knjigo, gospa, morda bo spremenila ka-«
»tero vaših misli. Napisal je razen tega knjigo o«
»Resnični in neomajni pobožnosti. On je ustano-vil red obiskovanja, ki je eden najstrožjih.«

»Zdaj mi pa mož prav nič več ne ugaja! Še eno razočaranje! Ničesar ne bom spremenil na svojih pisemskih papirjih!« je zaključil Gilbert in z laktom razmišljeno pogladil svoj mehki klobuk.

16. poglavje.

Če si je že prihranila bolešno čustvo, ki bi jo prevzelo, ako bi prečitala župnikove dopise, ki jih je našla med svojo pošto, je imela Lucija

ušesa in se ni mogla zaščititi, da ne bi slišala večkrat na dan zvonjenja.

Lucija ima tudi oči.

Ko hodi po ulici, opazi običajne letake, ki vabijo deco k verskemu pouku (ki v Franciji ni zloobvezen, op. prev.), in pozivajo dobro čuteče žene, naj pridejo na socialni urad pogledat k brezposelnim ali pa v delavnico šivat obleke za reveže.

Na poti k maši, katere ji zaenkrat soprog še ne brani, vidi na hodnikih pri župni cerkvi du-hovito sestavljena in mnogobrojna barvana vabila na prihodnjo igro v župnijski dvorani, najlepšo, najzanimivejšo vseh iger, ki jo bodo priredili skavti, Marijina družba, Vincencijeva konferenca.

S kakim zanosom je tudi sama sestavljala nekoč taka vabila! Kako daleč je že vse to za njo!

A da bi bila njena žalost še večja, srečuje Lucija privateljce, ki jo ustavljajo in vprašujejo: »Draga gospa,« ali čisto kar kratko, »draga Lu-cija, čemu več ne prihajate med nas? Ah! Kak bič so mladoporočenci za dobrodelne ustanove, vendar upamo, da boste prišli kot običajno k prodaji!«

»Da, prišla bom kupiti, ali pa vam bom po-slala naročilo.«

»Kaj? Samo to! Torej ne boste prišli več k sestankom Marijine družbe? To je ubeg — iz-dajal! Kaj smo vam storile? Računale smo na vas, da boste z uspehom razposlali še več kart kot nekoč, ker ste si s potom soproga pridobili novih znancev, ki vam ne bi odrekli. Upale smo, da nas bodo vsi uradniki s sodišča obiskali. Zdaj pa ničesar!«

Lucija se izmika, kakor se more, da ne bi razkrila svojega bednega, suženjskega položaja v zakonu. »Zagotavljam vam, da bi prav rada, toda zaenkrat mi je nemogoče.«

»Zakaj? Ah, da, razumem!«

In tovarišice od večeraj spreleti smehljaj, ki ga je pa svedela izzvala napačna misel.

Najnovejša poročila

Anglija ne bo zapustila Poljske in se bo vojskovala do zmage

London, 19. sept. AA. Reuter. Formalna izjava angleške vlade o njenem nespremenjenem stališču vojnih dogodkov, ki so se odigrali zadnje tri dni, je našla soglasno odobravanje vseh slojev javnosti. Karkoli bi se zgodilo, ničesar ne more vplivati na odločenost vlade, da s podporo vse države izpolni obveznosti napram Poljski in da najenergičnejše nadaljuje z vojno, dokler ne bodo doseženi postavljeni cilji. »Times« pravi, da je prvenstveni cilj osvoboditev Poljske, ki sta jo pohodila dva napadalca potem, ko je dosegla nesmrtno slavo. Zemljepisni položaj je popolnoma onemogočil Angliji in Franciji preprečiti zavzetje Poljske, enako kakor pred 25 leti ni mogla preprečiti zasedbe Belgije. Navzile temu stoji danes obnovljena Belgija, medtem ko vladar napadalec je kralj izgnanec v Doornu. Kakor se je tedaj kolo obrnilo, tako se bo tudi zdaj krog zaprl. Vsa sredstva angleškega imperija na zemlji, na morju in v zraku bodo mobilizirana in se bodo

pretvorila v vojno mašino, ki se bo zoperstavila nacionalsocialistični sili. To predstavlja sicer počasnejši proces kakor napad, toda to je mnogo bolj soliden proces, solidnejši od onega iz leta 1914, ko je bila zavrnjena sila napadalca, ki ni bila nič počasnejša in nič manj razdeljena za časa prvega napada. Z isto močno odločenostjo se je Francija obdala z jeklom z namenom trajnega odpora. Za vojsko in mornarico Velike Britanije in Francije pa se pojavlja nekaj močnejšega od orožja, to je vest človečanstva, ki bo zadelala one, ki kršijo pogodbe in ubijajo slabotne. »Daily Telegraph« pravi, da je Poljsko veljala njeno junštvo skoraj vse, kar je imela. Toda enako kakor Belgija l. 1914, tako je Poljska rešila svojo dušo in zgodovina bo proglasila, da duh Poljske ni ugasnil. Ko je Arthur Greenwood včeraj naglasil, da angleški delavski pokret ne bo zapustil Poljske, ni govoril samo v imenu angleških delavcev, temveč v imenu vsega angleškega imperija.

Napad nemških čet na zapadu

Pariz, 19. sept. o. Francoško vojno ministrstvo poroča nocoj, da so nemške čete izvedle protinapad na zahodnem delu bojišča, medtem ko je kancler Hitler govoril v Gdansk za mir. Nocojsnje vojno poročilo pravi, da so francoske čete zavrnile nemški napad. Nemška letala so bila zelo aktivna na letnem sektorju. Podrobnosti o bojih niso bile objavljene.

K Saradzoglovem obisku v Moskvi

Carigrad, 19. sept. AA. Stefani. »Jeni Sabah« komentira predstojajoče potovanje turškega zunanjega ministra v Moskvo ter naglašja solidnost turško-sovjetskega prijateljstva. List pravi, da Turčija, dasi obžaluje, da francosko-anglo-sovjetski razgovori niso uspešno končani, budno spremlja dogodke ter mora ponovno proučiti svojo splošno politiko. List na kraju pravi, da bo po turškega zunanjega ministra v Moskvo vsekako pripomogla k razbistritvi položaja.

Anglija in nevtralne države

London, 19. sept. AA. Reuter. Ministrstvo za informacije naglašja, da nemški radio še dalje trdi, da je angleška vlada poslala vladam nevtralnih držav noto, ki jo naziva ultimatum, nezakonit pritisk in hipokrizija. Nemška propaganda še nadalje trdi, da so nevtralne države v velikem številu vložile protest proti angleškemu sistemu kontrole tihotapsva. Res je, da je Anglija že prve dni vojne napovedala, da bo napravila vse, kar je v njeni moči, da olajša nevtralno trgovino, ki se vrši bona fide, in da je obvestila nevtralne države, da bo razpravljala o vsaki njihovi tozadevni sugestiji. Ta iniciativa je pripeljala do pogajanj z večjim številom nevtralnih vlad zaradi čim manjšega zastoja prometa zaradi vojnih razmer. Ta pogajanja se vodijo na prijateljski način. Angleška vlada bo nadaljevala napore z olajšavo trgovine nevtralnih držav.

Kodanj, 19. sept. AA. DNB. Današnji drugi dan konference držav (skupine Oslo) se je začel s sestankom osmih ministrskih predsednikov in zunanjih ministrov. Misljlo, da bo konferenca v teku današnjega dne končala svoje delo, iz dobro poučene strani se izve, da je že včerajšnji dan prišlo do cele vrste važnih sklepov. Kakor izjavljajo na pristojnem mestu, vlada na konferenci izredno pristno ozračje. Predstavniki vseh držav, ki so zastopane na konferenci, kažejo največjo pripravljenost za nadaljevanje čim ožje sodelovanje držav Severne Evrope. Poučeni krogi pričajo, da so že določena bitna načela, popolnoma istovestna zunanje in trgovinske politike držav, ki se udeležujejo konference, na načela, ki se popolnoma skladajo s pojmom resnične in pravilne nevtralnosti. Prav tako je bilo dogovorjeno vse o postopku, katerega se bodo držale te države med seboj. »Nacional Tidende« piše o delu konference in pravi med drugim, da je čisto naravno, če hočemo nevtralne države Severne Evrope čim dlje ohraniti možnost, da opravljajo svojo zunanjo trgovino v doedanjem obsegu in da se pri tem izognejo povsod sporov z eno ali drugo bojujočo se stranko.

Ameriški delavci o evropski vojni

Newyork, 19. sept. AA. DNB. Predsednik glavne delavske zveze Green je imel v Springfieldu v državi Illinois govor, v katerem je dejal, da se zveza, kateri stoji na čelu, protivi vsakemu vmešavanju Zedinjenih držav v sedanji evropski spopad. Vsak poslanski ali senatorski kandidat ali kdorkoli, ki bi hotel zavzemati v Zedinjenih državah kak drugi položaj in ki bi bil drugačnih misli, naj ne računa niti z enim naših 3.600.000 glasov, je dejal Green. Ne glasujemo za nobenega človeka, ki bi hotel zdaj poslati našo mladino na bojišče čez ocean. Green je zahteval najstrožje zakonske in upravne ukrepe proti onim, ki želijo izkoristiti evropsko vojno ter špekulirati z življenjskimi potrebščinami.

Drobne novice

Belgrad, 19. sept. AA. Pravosodni minister dr. Lazar Marković je obiskal danes popoldne Nj. sv. patrijarha Gavrilu in člane sv. sinoda.

Rim, 19. sept. AA. Stefani. Listi poročajo iz Budimpešte, da so sovjetske predstraže, ki jih sestavljajo oklopni avtomobili in motorizirane čete, prispele na madžarsko mejo.

Kobe, 19. sept. o. Nocojsnji »Hoši Šimbun« poroča iz dobrih virov, da bodo Nemci pretvorili tovorni

— Po pogosti nosečnosti morejo žene z dnevnim redno uporabo pol kozarca naravnega »Franz-Josef« greneke vode, zavžite na tešče, z lahkoto doseči izpraznenje črev in urejeno delovanje želodca. »Franz-Josef« voda je davno preizkušena, najtopleje priporočana in se dobiva povsod.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

parnik »Scharnhorst«, ki se trenutno nahaja v pristanišču Kobe, v pomožno križarko.

London, 19. sept. AA. Reuter: Varšavski župan je sporočil ponoči po radiu, da se Varšava ne bo predala, temveč se bo branila do konca.

Černovice, 19. sept. o. Rumunska vojska mislja sporoča nocoj, da so se sovjetske čete premikale tik ob rumunski meji v južni Poljski ter se nato ustavile in pustile prehod poljskim četam, ki se umikajo v Rumunijo. Po istih virih poročajo, da nameravajo sovjetske čete čim prej zasedati mesto Lvov ter tako preprečiti nemško prodiranje proti petrolejskim vrelcem.

Pariz, 19. sept. Naknadno se poroča o potopitvi ladje »Chouragouse«, da je do zdaj reših nad 800 mož posadke s potopljene ladje, med njimi 70 častnikov. Vse posadke na ladji je bilo nad tisoč mož. Zadelo sta ladjo dva torpeda s podmornice ter se je ob tej priliki potopilo tudi 20 letal.

Pariz, 19. sept. Avstralija je izjavila angleškim oblastem, da sedaj še ne misli poslati svojih vojakov na evropsko bojišče, dokler ne pridejo večje sovražnosti, kajti prepričani so, da tudi angleško ministrstvo misli, da je treba najprej zagotoviti sebe samo.

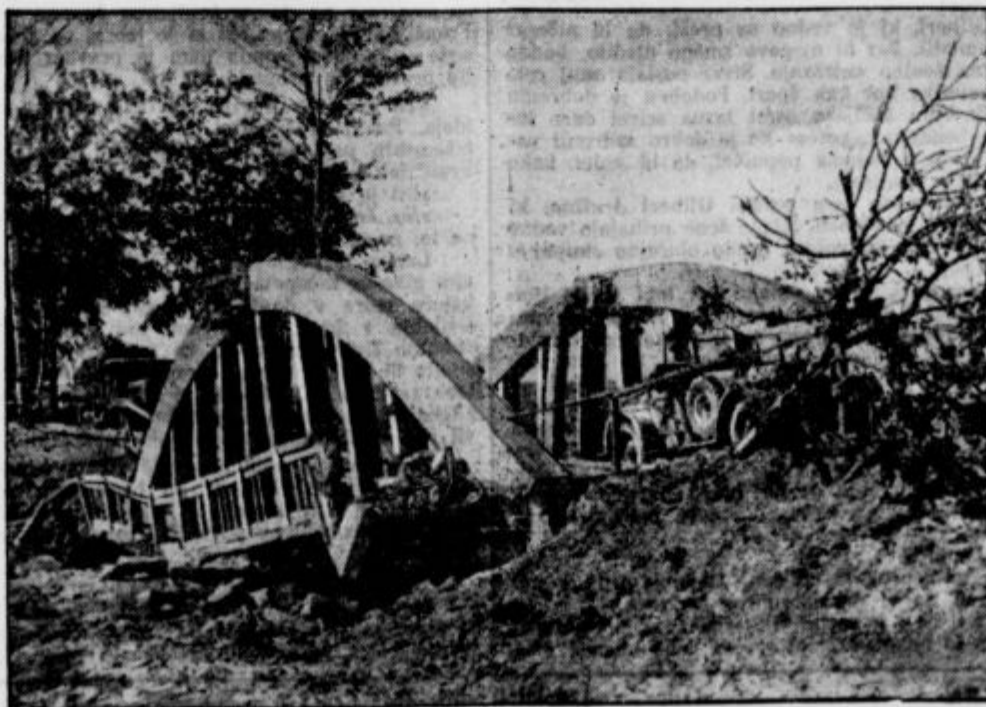
Budimpešta, 19. sept. AA. Havas: Berlinski dopisnik lista Magyar Orszag poroča, da se zmerom ne vedo, ali obstoji med Nemčijo in Rusijo konvencija o določitvi demarkacijske črte med obema vojskama, ki zasedata Poljsko. Dopisnik pravi dalje, da bo Nemčija sklepala glede Velike Britanije in Francije o nadaljnji vojni. Glasovi o protiruskem gibanju v Ukrajini niso potrjeni. Gre tudi za sličanje rajhetaga, kjer bi Hitler izdal apel, ki bi imel obliko ultimata zahodnim vele-silam. Toda v zunanjem ministrstvu za zdaj ne dajejo niti najmanjšega pojasnila o tem.

Riga, 19. sept. AA. Reuter: Sovjetski oddelki so včeraj popoldne prodrli do kraja Ozmanj, kakšnih 30 milj od Vilna. Zaradi hitrega prodiranja rdeče armade na Poljsko so včeraj tuje konzulate v Vilnu kar oblegale množične osebe, da dobe vizum za tujino. Tuji konzularni zastopniki so z večine še zmerom v Vilnu, toda epričo pomanjkanja živeža so vsak trenutek pripravljeni zapustiti mesto.

Airiške puščave vedno večje

Kakor v nekaterih predelih Združenih držav, tako opažajo tudi v Afriki, da se puščava nevdružno širi in da je Afrika tako rekoč pred — opustošenjem. Kolonizacija z izsekavanjem gozdov in velikimi pašniki ta razvoj nerodovitnih tal bolj podpira kot pa zadržuje. Francoski in angleški arheologi so v svojih raziskavanjih nabrali dovolj gradiva, iz katerega moremo sklepati, da je bila današnja afriška puščava nekdaj lepo obdelan in visoko kulturn svet. V tako imenovani sledeni dobi, ki je v Afriki delovala kot doba deževja, so bile v današnjih suhih in pustih pokrajinah razmeroma zelo rodovitne sončne planjave z mnogimi tekočimi rekami. Še v zgodovinski dobi so mnoge pokrajine, ki so danes že prava puščava, kazale sledove rodovitnega sveta. Rimski zgodovinar Plinij n. pr. piše, da je zaledje Kartagine in tudi južni Sudan po opisovanjih rimskih potovalcev izredno rodovitni in s prostornimi gozdovi porastel svet in da ti gozdovi segajo do današnjega Kartuma. Danes o vsem tem rodovitnem svetu ni ne duha ne sluha. Puščava prodira vedno globlje. Izračunali so, da se v Kamerunu, v francoskem Kongu in v Liberiji meja puščave pomakne vsako leto za 1 meter naprej. V pokrajini Basuto, kjer so nekdaj teklo osvežujoče reke, samo še suhe struge, ki komaj še nekoliko spominjajo na nekdajne rečne jarko. In kjer so nekdaj bili rodovitni pašniki, so danes gole planjave, po katerih uspeva le redko puščavsko grmičevje. Prav tako

vznemirljiva so poročila iz Ugande, Tanganjike, Nyasse, Transvaala in Natala, torej pokrajin iz severnega dela južnoafriške zveze. V Nyassi vsa visoka ravan danes preživlja komaj polovico prebivalstva. Vse to umiranje afriške zemlje je posledica pohlepnega ravnanja z zemljo: vsi gospodarji teh tal naravnost tekmujejo med seboj, da bi čim prej dobili iz njih čim več koristi, zato z vsemi modernimi pripomočki trebi pragozdove in tako uničujejo naravne zaloge vlage in veter in vročina dobivata vedno večjo moč. Kolikor pa najdejo še rodovitnih pašnikov, jih tudi kmalu uničijo s prevelikimi čredami živine, ki izglodajo zeliščno podlago in rodovitno prst izpostavljajo neurjem vremena. In puščava se vedno bolj širi na vse strani. Tudi evropski način obdelovanja zemlje se v Afriki ni obnesel, ker so tu pač drugačna tla in zahtevajo drugačne nege. Pri spremembi afriškega podnebja tudi niso brez pomena lastnosti zemlje in njen razvoj: zemlja je namreč tu močnejše vzhodena, kar se javlja v očitno globljih dolinah. To pa spet povzroča hitrejšo otekanje deževnice in s tem združeno hitrejšo poje-manje vlage in talne vode — same okoliščine, ki so za rastlinostvo negodne. Velešile, ki so opazile, da se jim vir njihovih surovin suši, so pripravljene velikopotezno izboljšati afriška tla, ako jih ni narava prehitela. Izboljšati pa se morejo samo z velikimi napravami za umetno namakanje, pogozdovanjem in primerno živinorejo.

Umik poljske vojske po razritih cestah in podrlih mostovih.

Ilustracija k premoči Nemcev nad Poljaki: Most čez Fordon pri Bidgošcu. Dolg je 360 m in so ga nemški pionirji zgradili v treh dneh. Prenese vsako obtežbo. V ozadju na levi strani most, ki so ga Poljaki ob umiku podrli.

Južna Afrika in general Jan Smuts

Nekdanji poveljnik Burov — predsednik vlade v Južni Afriki

Ko so se posamezne pokrajine angleškega imperija začele oglašati za svojo matico, evropsko Anglijo, in so z Nemčijo stopile v vojno stanje, je edina izjema bila Južna Afrika, katere vlada je najprej sklenila, da se angleškemu imperiju ne bo pridružila. Takrat je bil ministrski predsednik Južnoafriške zveze general Hertzog. Njegovi ožji sodelavci so bili Pirow, Hofmayer in še nekateri drugi, ki so bili znani, da niso ravno tesno povezani z Anglijo. Pirow si je ustanovil tudi neko polvojaško organizacijo »Special Service Battalion«, ki je bila najprej namenjena zoper stavkajoče delavstvo ali zoper morebitne upore domačega prebivalstva, v potrebi pa naj bi služila tudi zunanje-političnim ciljem predsednika Južnoafriške zveze in njegovih pristašev.

Naslednji dan pa smo že brali, da se je Južnoafriška zveza »premisllala« in je po sklepu vlade stopila na stran ostalega angleškega imperija. Preobrat je dosegel Jan Smuts, ki je v tem najbojašjem angleškem dominionu postal novi predsednik vlade. General Smuts je bil že prej vplivna osebnost v Kapskem mestu, čeprav se je iz javnosti že zdavnaj umaknil. Na njegovi strani sta oba najmočnejša »diamantna kralja«, sir Abe Bailey in sir Ernest Oppenheimer. Z velikimi časopisi »Cap Times« in »Sunday Express« (Johannesburg) obvladuje javno mnenje in so tudi v tem primeru odločili spor v prid Anglije.

Jan Christian Smuts je 69 let star Afrikanec. Vse življenje mu je teklo v Afriki, ki jo smatra za svojo stalno domovino in najbrž tudi pokoj ne bo šel uživati v Evropi. Rodil se je 24. maja 1879 na posestvu Doornkloof v Transvaalu, kamor so se njegovi stari starši preselili, ko so angleške

oblasti v Kaplandu prepovedale Evropejcem imeti zamorske sužnje. Med belimi naselenci je takrat nastalo veliko preseljevanje — grand trenk — pravi gospodarski preokret, katerega posledica je bila zasedba severnega dela Zveze po belih.

Mladost je Smuts preživel še v pravi divjini. Okrog in okrog posestva je bila še stepla in do prvih naselbin je bilo treba dobro jezdit ure in ure. Z njegovim šestnajstim letom pa se je to naenkrat vse izpremenilo. V Transvaalu so odkrili zlato in z vseh strani so začeli vreti v deželo novi ljudje. Dogodkov in sreče željni ljudje vseh jezikov in plemen so privreli v Transvaal, da bi si nabrali zlata. Od Burov so kupovali zemljišča, na katerih je komaj uspevalo skromno grmičevje — toda v zemlji je bilo zlato. Tudi Smuts oče je pustolovcem prodal nekaj zemlje, z izkupičkom

pa je poslal svojega sina v London, da se izobrazi. Mladi Smuts — bilo pa mu je že okrog 20 let — je obiskoval Christ College v Cambridgeu in se je vpisal na pravno fakulteto. V študijah se je zelo odlikoval in ko se je vrnil v domovino, je takratni predsednik Južne Afrike Krüger 26 letnega Smutsa imenoval za generala — državnega svetnika Južnoafriške republike.

L. 1897. je predsednik Krüger razstlil zlate rudnike »Nittlauders« in kmalu nato je po močnih notranjepolitičnih pripravah prišlo do znane vojne z Buri. Domači rod se je uprl in v trumah začel valiti proti angleškim posadkam. Jan Smuts je bil poveljnik burskega polka; l. 1901. v starosti 31 let, pa je postal vrhovni poveljnik vse burske oborožene sile v Kapski koloniji. Burska vojna je vsem še v živem spominu, odločila jo je konjenica iz Avstralije, Buri so bili premagani in so se morali spustiti v mirovna pogajanja. V imenu Burov sta pogajanja vodila general Botha in njegov vrhovni poveljnik Smuts. Dosegla sta od Angležev, da je Južna Afrika postala dominion (ne več kolonija), v katerem sta ona dva postala vodilna moža.

Dne 2. februarja 1902 je Jan Smuts prisegel angleški kroni zvestobo. Čez štirinajst let, ob izbruhu svetovne vojne, so Buri ponovno skušali izrabiti novi položaj, pod vodstvom generala de Wet so uprizorili upor, ki bi zaradi takratnih razmer mogel biti za angleško gospodarstvo v Južni Afriki nevaren. Toda Jan Smuts je držal dano besedo, ostal je na strani Anglije in je upor zadušil. V naslednjih treh letih se je boril na čelu svoje vojske z nemškimi kolonialnimi četami v Nemški vzhodni Afriki, njegov prijatelj iz prve burske vojne, general Botha, pa je opravljal isti posel v Nemški jugozahodni Afriki.

Po končani vojni so Smutsa poklicali v London, kjer je stopil v Lloyd Georgeov kabinet. Obiskali so ga s častmi, toda on se londonskemu življenju ni mogel privaditi. Odšel je nazaj v Afriko, na svoje posestvo v Kapskem mestu. Medtem je osivel in očitno nikdar več ni nameraval poseči v javno življenje. Toda pred dobrimi štirinajstimi dnevi, ko je bila na tehnični celotnost angleškega imperija, se je ponovno pojavil iz že pozabljenega ozadja in ponovno prevzel vodstvo angleškega dominiona v Južni Afriki.

KOLESA

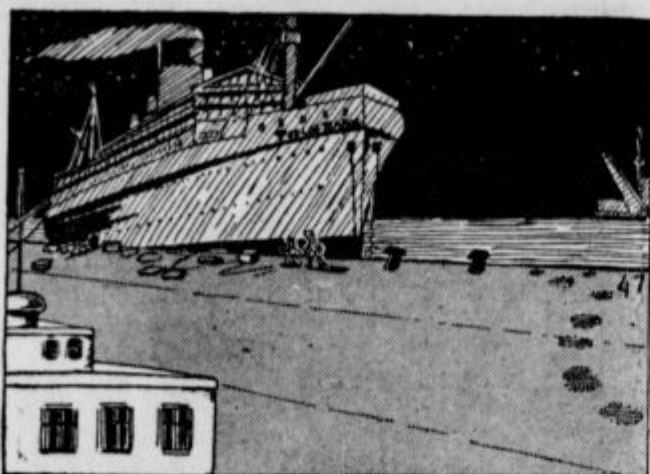
kupite dobro in poceni
tudi na obroke pri

H. SUTTNER
Brezobvezno ogled!

Ljubljana
Aleksandrova 6.

Proški kotiček

SLON SAMBO

(47) A sledovi nog so ju priveli do kraja na obali, kjer ni bilo nobene ladje več. »Odšel je,« sta oba hkrati žalostno dejala. »Pa se s kako drugo ladjo peljiva za njim,« je nasvetoval Jan, »saj vse ladje odplujejo v Indijo!« In es se jima je posrečilo, skrivši riti na ladjo.

(48.) Drugo jutro ob sedmih je poklicala Janova mati: »Vstani, Jan!« A ko ni bilo odgovora, je stopila k Janovi postelji — bila je prazna! Ko je še vsa prestrašena stala pri postelji, je prišla Filipova mati. Tudi Filip je bil čez noč izginil. »Resnično — slona sta šla iskat!« — je dejal oče dolgega Jana.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ščitovanjski oglas 1 din. Debele tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglas se plačuje takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računajo enokrat, 1 min visoka celotna vrstica po 1 din. - Za pisarne odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Gospodična
poštena, skromna, brez staršev, z malo maturo in trgovskim tečajem, veščica pisar, in blag, del — želi primerne službe. Ponudbe: Mira Selan, Trnovo, Koseskega 30. (a)

Akademik - filozof

instruira vse predmete proti hrani in stanovanju z ostalo oskrbo. Večletna praksa. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15142. (D)

Prodajalka

z večletno prakso želi premeniti službo v manufakturno ali galanterijo. Ponudbe upravi »Slovenec« pod »Zmožna« 15.180.

Službo dobe

Mlinarja
za kmečki mlin sprejem takoj. Pogačnik Franc, Kovor 50, p. Križe, Gorenjsko.

Sobarico

zmožna vseh hišnih del, sprejem. Vprašati: Sv. Petra cesta 34.

Pastirja

11—13 let starega, takoj sprejem. Plača po dogovoru. — Ivan Demšar, Slape 18, p. D. M. Polje.

Postrežnico

krepko, mlajša, za trikrat tedensko, sprejem takoj. Zglašiti se v Ljubljani, Miklošičeva 19-IV., desno, med 9. in 13. uro.

Pouk

Instrukcije
zlasti v nemščini, daje starejši gospod. Naslov v upravi »Slov.« pod 1000.

Stanovanja

ODDAJO:
Enosobno stanovanje
lepo, oddam. Krekova ul. št. 17.

Dvosobno stanovanje
z balkonom in vrtom — oddam 1. oktobra. Smarska cesta 43.

Vnajem

ODDAJO:
Lokal v Celju
blizu kolodvora, za pisarno, obrt ali skladišče, se odda. Naslov v podr. »Slov.« v Celju.

Čitajte in širite
»Slovenec«

Radio

Prispela pošiljka
radioaparatur: Mediator, Blaupunkt itd. Velika izbira! — »Tehnik Banjal, Ljubljana, Miklošičeva 20.

SOBE

ODDAJO:
2 gospoda ali 2 dijaka
sprejem na stanovanje in v popolno oskrbo. — Hradeškega c. 37.

Opremljeno sobo
sončno, oddam gospodični. Ogled med 2. in 4. uro. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15135. (s)

Soba z oskrbo
odda gospodični uradnici ter sprejme na dnevno dobro hrano dve gospodični Rožič, Vegova 8-I.

Opremljeno sobo
oddam enemu ali dvema gospodom ali gospodičnami. Ljubljana, Čopova cesta 1-I., vrata 18, Delavska zbornica.

Prodamo

Otroške vozičke
najugodnejše kupite pri Banjal, Ljubljana, Miklošičeva 20. Pazite na naslov!

Pisalni stroj
novejša konstrukcije, v brezhibnem stanju - poceni prodamo. Radioval, Ljubljana, Dalmatinova ulica 13.

Pozor! Pozor!
Najlepša bukova drva, prvovrsten trboveljski premog nudi po najnižji dnevni ceni
VELEPIČ
Ljubljana-Siška, Jernejeva 25, telefon 27-08

Premog

koks, drva nudi
I. Pogačnik
Ljubljana, Bohoričeva 5
telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Železnina, STABIL

Ljubljana, Celovška cesta 72

nudi po nizkih cenah vse vrste gradbenega materiala, pohištveno in stavbeno okovje, orodje za vse obrti; nakup starih kovin.

CONTINENTAL

na ugodne mesečne obroke

Ivan Legat
Ljubljana, Prešernova 44
Maribor, Vetrinjska 30

VINA

za vse prilike naročite pri
Centralni vinarni v Ljubljani.
TELEFON ŠTEV. 25-73

Orehova jedra
med in vosek dobite najceneje! Medarna, Ljubljana, Zidovska ulica 4.

500 kg medu
pomladanskega, prodam. Petkovšek Jožef, Čebelar, Rečica, Bled II.

Prodaja lubja

Direkcija šum v Ljubljani prodaja iz drž. gozda Martineček potom plemenitih ponudb dne 26. sept. 1939 smrekovo lubje v izmeri ca. 2663 prm. — izključna cena 8 din za 1 prm izdelanega lubja. Pojasnila daje spredaj navedena direkcija.

Posestva

V Novem mestu
kupim enonadstropno hišo ali lepo stavbišče. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Gotovina« 15285.

Arondirano posestvo
lepo, četrt ure od postaje Stična, novo gospodarsko poslopje, kjer se redi 10 goved in 8 prašičev, tri gozdne parcele se ugodno proda. Pojasnila daje Michael Omahen, Višnja gora.

Razno

Gumbnice, gume, plise,
monogrami, entel, ažur
fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš
Ljubljana, Františkanska ulica
Vezanje perila, krasna predtiskana žen. roč. dela

KATERA IZMED VAS ŽELI IZGLEDATI MLADA?

Senzacionalna iznajdba s pomočjo katere IZGINJAJO GUBE
Žene 50 let lahko izgledajo kakor da štejejo samo 35 let.
Nov dragocen ekstrakt kožnih celic — ravno tak kakor vitalni elementi v koži zdravega mladega dekleta. Odkril ga je znameniti profesor dunajskega vseučilišča, ki ga je pridobil iz skrbno izbranih mladih živali. Ta ekstrakt, imenovan »Biocel«, je zdaj v rožnati hrani za kožo Tokalon. Uporabljajte jo vsak večer. V vsakem trenutku Vašega spanja bo Vaša koža erkalna te vitalne elemente. Vsako jutro, ko se zbudite, je Vaša koža jasnejša, svežja, bolj gladka — mlajša. Čez dan uporabljajte belo, nemastno kremo Tokalon. S to preprosto nego lepote lahko vsaka žena doseže, da bo videti za deset let mlajša, ter lahko dobi čudovito kožo in polt, s kakršno bi se mogla pohvaliti vsaka mladenka. S hranami za kožo Tokalon so uspešni učinki vsekakor zagotovljeni, ali pa se denar vrne.

Kurja očesa

Najboljše sredstvo proti kurjim očesom je mast CLAVEN. Dobite v lekarnah, drogerijah ali naravnost iz tvornice in glavnega skladišča **M. Hrnjak, lekarnar, Sisak**
Varujte se potvorbi!

Pozor! Dolgoletna in poznana trdka Triglav-Slovenec v Beogradu ima na razpolago: **Palace** in hiše za rento, vile za najem in stavbišča v vseh krajih Beograda. Zato je v interesu vsakega kupca, da se pred nakupom obrne na trdka Triglav-Slovenec v Beogradu, ki da vsakemu kupcu na razpolago avto za ogled stavb brez obveze nakupa. G. g. kupci ne pozabite pred nakupom obiskati trdka

TRIGLAV-SLOVENEC, Hartvigova 3/L
Tel. 26728 v Beogradu

CELO LETO MOŠT (šira)
lahko trajno pripravite iz grozdja, kakor tudi vse sadne sokove
Brez kakih aparatov! Brez izgube časa! Brez strokovnega znanja!
s pomočjo **NIPAKOMBINA A/IL**.
Odlična iznajdba današnje znanosti! Enostavno! Poceni! Higijensko!
Odobrilo Ministrstvo poljedelstva.
Pojasnila in cenik pošlje brezplačno: **RADIOSAN, Zagreb, Dukljaninova ul. 1.**

Pierre L'Ermite: Ljubezen - soprog ali Bog?

Iz francoščine z dovoljenjem avtorja

Nekega nedeljskega jutra se Lucija baš odpravila k maši. Že je pri vrtnih vratih, ko prihitel za njo soprog. Lucija ga z ledenim glasom vpraša, da li ji dovoli, da vzame s seboj mašno knjižico. To vprašanje ni spravilo soproga prav nič iz ravnotežja. Stelk je naglo v hišo, odprl predal za predalom in prinesel naposled svoji ženi več starih knjig na izbiro.

»Najlepša deklica sveta more dati le to, kar ima! Za najbolj zaljubljenega soproga velja isto.« In že naslednjega dne se je Gilbert ponudil, da bo poiskal najlepšo in najizbranejšo knjižico, kar je premorejo vse pariške knjižarne.

Zvečer je našla Lucija v obedni pod svojo servieto elegantno, drobno mašno knjižico — A jedva jo je pogledala. Svoji služkinji je naročila, naj jo položi na omaro, potem pa se je šele zahvalila mami za darilo.

»Toda, saj ti je nisem jaz podarila, ampak Gilbert!«

»Ah!«

»Ali ne boš poljubila svojega možička v zahvalo za tako lepo pozornost?« pristavi mama.

»Hvala, Gilbert,« de Lucija. To je bilo vse.

»No, bolje je vendar kot nič!« zaključil soprog in si ravnodušno nadevil rdeče redkvice na krožnik.

Polagoma se je začel položaj ustaljati. Lucija je sprevidela, da ji preostajata le dva izhoda: upor ali poslušnost.

Upor? Mama ji ga je odločno odsvetovala. Torej bo pač poslušala...

Slušala bo na zunaj, a srce bo ostalo zagrenjeno. Saj drugače niti biti ne more, kajti njena volja se je znašla čelo proti čelu z razumom, ki

vidi vso usodno resnico. Pretresena do globine svoje duše zaradi sovražnega in nenaravnega souudara obeh dolžnosti, od katerih je ena tolikanj vzvišena nad drugo, se mlada žena preda temni poti, ne da bi prav vedela, kam jo bo pripeljala.

Ob povratku v Pariz so se šele začele prave težave. Lucija je med pošto našla mnogo, kar jo je spominjalo na župnjo. In niti odpreti ni hotela ovitkov, ker je vedela, kaj se skriva v njih. Čemu naj bi se spuščala v skušnjava in — v trpljenje!

Gilbert, ki je vedno na preži, da bi ničesar ne zamudil, kar bi njegovo zmago utrdilo, budno pazi na ženino zadržanje. Stvar postaja zanj celo že zanimiva kot kak šport. Podoben je dobremu Virgilovemu kočijažu, »qui laxas sciret dare inus habenas...«, potem ko je dobro zadržal vajeti, jih je polagoma popuščal, da bi videl, kako bo Lucija reagirala.

Od časa do časa povabi Gilbert družino, ki so njegove miselnosti. Mlade žene prihajajo vedno česče na čaj. Po večerji gredo običajno skupaj v gledališče.

»Razumeš, draga, enako kot tebi mi je ljub mir v hiši. Toda advokat sem in moram se vpletati. Obiskovati moram mnogo ljudi in vzdrževati zveze z njim. Sejati moram, da bom žel. Prosim te, pomoz mi pri mojem delu, četudi je vsakakor nevhvalno za nečisto naravo, kakršna je tvoja. Vsi moji tovaršiči delajo tako in od svojih soprogo zahtevajo isto, česar te jaz prostim.«

Neko nedeljo po veliki maši, je ena od Gilbertovih prijateljic dejala Luciji: »Gledala sem vaju, ko sta stala skupaj! Krasen par! Priznam, da sem vaju zavidala.«

»Čemu le?«

»Vaš soprog je odličen! Mojemu niti na um ne pade, da bi me spremlil v cerkev.«

»Kaj ne,« je menil Gilbert, ki se je približal.

»To je že nekaj, če mož spremlja ženo k maši!«

»Da, smatram, da celo mnogo, vse!«

»Sliši, Lucija?«

»Mislim, da gospe Darcellain ni treba ravno mene, da preeni gesto, ki bi me napolnila z veseljem, če bi pripravila svojega soproga do nje.«

»In to bi ti zadostovalo?« vpraša Lucija.

»Oh! Popolnoma. Kar je treba, je treba; toda pretiravati ne morem. Ne dopadejo se mi ljudje, ki so vedno v cerkvi, ki jih nikjer ne manjka, ki umirajo od žalosti, če jim ni dano nositi sveče v procesiji. Skoraj bi si drznila reči, da sem prav toliko pobožna, kolikor protiklerikalna. Prav zato se smatram za dobro župljanko župnije svetega Frančiška Saleškega, ki si je izbral za geslo besede — gospod župnik nam je pravkar povedal: Ne preveč, ne premalo...«

»To geslo je imel vzklikne Gilbert, »to je ideja. Pustil si je bom natieniti na čelo svojih pisemskih papirjev! Ne preveč ne premalo! Ta Frančišek pa je bil as!«

»Bil je celo svetnik,« približe gospe.

»No, če je bil povrh še svetnik! Kaj pravite na to, gospe soproga?«

Lucija je pogledala oba človeka in z utrujenim glasom zasopela: »Ta, ki je imel to devizo, katera more v dani priliki zahtevati celo naše življenje v žrtve, je napisal tudi: »Navodilo za pobožno življenje«, zlasti za posvetne ljudi. Prečitajte to knjigo, gospe, morda bo spremenila katero vaših misli. Napisal je razen tega knjigo o »Resnični in neomajni pobožnosti. On je ustanovil red obiskovanj, ki je eden najstrožjih...«

»Zdaj mi pa mož prav nič več ne ugaia! Še eno razočaranje! Ničesar ne bom spremenil in svojih pisemskih papirjev!« je zaključil Gilbert in z laktom razmišljeno pogladil svoj mehki klobuk.

16. poglavje.

Če si je že prihranila bolešno čustvo, ki bi jo prevzelo, ako bi prečitala župnikove dopise, ki jih je našla med svojo pošto, je imela Lucija

ušesa in se ni mogla zaščititi, da ne bi slišala večkrat na dan zvonjenja.

Lucija ima tudi oči.

Ko hodi po ulici, opazi običajne letake, ki vabijo deco k verskemu pouku (ki v Franciji ni šoloobvezen, op. prev.), in pozivajo dobro čuteče žene, naj pridejo na socialni urad pogledat k brezposelnim ali pa v delavnico šivat obleke za reveže.

Na poti k maši, katere ji zaenkrat soprog še ne brani, vidi na hodnikih pri župni cerkvi duhovito sestavljena in mnogobrojno barvana vabila na prihodnjo igro v župnijski dvorani, najlepšo, najzanimivejšo vseh iger, ki jo bodo priredili skavti, Marijina družba, Vincencijeva konferenca.

S kakim zanosom je tudi sama sestavljala nekoč taka vabila! Kako daleč je že vse to za njo!

A da bi bila njena žalost še večja, srečuje Lucija prijateljice, ki jo ustavljajo in vprašujejo: »Draga gospe,« ali često kar kratko, »draga Lucija, čemu več ne prihajate med nas? Ah! Kak bič so mladoporočenci za dobrodelne ustanove, vendar upamo, da boste prišli kot običajno k prodaji?«

»Da, prišla bom kupit, ali pa vam bom poselala naročilo.«

»Kaj? Samo to! Torej ne boste prišli več k sestankom Marijine družbe? To je ubeg — izdaja! Kaj smo vam storile? Računale smo na vas, da boste z uspehom razposlali še več kart kot nekoč, ker ste si potem soproga pridobili novih znanec, ki vam ne bi odrekli. Upale smo, da nas bodo vsi uradniki s sodišča obiskali. Zdaj pa ničesar!«

Lucija se izmika, kakor se more, da ne bi razkrila svojega bednega, suženjskega položaja v zakonu. »Zagotavljam vam, da bi prav rada, toda zaenkrat mi je nemogoče.«

»Zakaj? Ah, da, razumem!«

In tovarišice od včera spreleti smehljaj, ki ga je pa eveda izzvala napačna misel.